

Multipla mandat bland riksdagsledamöter

En kvalitativ fallstudie över de finländska riksdagsledamöternas inställning till multipla mandat med bakgrund i en jämförelse mellan Finland och Sverige.

Avhandling pro gradu

Offentlig förvaltning

Fakulteten för samhällsvetenskaper och ekonomi

Åbo Akademi

Frida Sigfrids, 40059

Handledare: Linnéa Henriksson

Hösten 2022

Åbo Akademi - Fakulteten för samhällsvetenskaper och ekonomi

Abstrakt för avhandling pro gradu

Ämne: Offentlig förvaltning	
Författare: Frida Sigfrids	
Arbetets titel: Multipla mandat bland riksdagsledamöter - En kvalitativ fallstudie över de finländska riksdagsledamöternas inställning till multipla mandat med bakgrund i en jämförelse mellan Finland och Sverige.	
Handledare: Linnéa Henriksson	
Abstrakt: <p>Multipla mandat är ett omdebatterat fenomen. I Finland blev det möjligt att fungera som beslutsfattare på tre förvaltningsnivåer efter att det första välfärdsområdesvalet ägde rum i januari 2022. Det resulterade i att över hälften av de finländska riksdagsledamöterna nu fungerar som beslutsfattare i riksdag, välfärdsområde och kommun samtidigt. Syftet med den här avhandlingen är att undersöka hur de finländska riksdagsledamöterna förhåller sig till multipla mandat som fenomen. Det görs med en bakgrund i en jämförelse av multipla mandat mellan riksdagsledamöterna i Finland och Sverige. Utgående från fem hypoteser analyseras sedan de finländska riksdagsledamöternas inställning till multipla mandat. Det görs genom en kvalitativ fallstudie där intervjuer står för datainsamlingsmetoden.</p> <p>I resultatet framgår tydligt att flera finländska riksdagsledamöter förhåller sig skeptiskt till multipla mandat på tre förvaltningsnivåer. Detta trots att många av respondenterna själva innehar mandat på tre förvaltningsnivåer. Det framkommer eftersom en överväldigande majoritet av respondenterna skulle förespråka en lagändring om att förbjuda multipla mandat på tre förvaltningsnivåer. Resultatet har påvisat att orsakerna till den negativa inställningen är mångfacetterade men bygger bland annat på utmaningar med den egna tidsanvändningen, institutionella stridigheter mellan förvaltningsnivåerna samt en ökad maktkoncentration som multipla mandat ger upphov till.</p> <p>Nyckelord: multipla mandat, riksdagsledamöter, partier, maktkoncentration, Finland, Sverige, representativ demokrati</p>	
Datum: 13.11.2022	Sidantal: 125
Abstraktet godkänt som mognadsprov:	

Innehållsförteckning

Tabell och figurförteckning	3
1. Inledning och bakgrund	5
1.1. Bakgrund	7
1.2. Syfte och frågeställning	8
1.3. Avhandlingens disposition	10
2. Beslutsfattare på flera olika förvaltningsnivåer	11
2.1. Beslutsfattarens roll i den representativa demokratin	11
2.2. Multipla mandat som fenomen	14
2.3. Riksdagsledamöter med multipla mandat	15
2.4. Konkurrensen inom partierna ger upphov till multipla mandat	17
2.5. Hur påverkar multipla mandat medborgarna?	19
3. Ett jämförande perspektiv: Finland och Sverige	23
3.1. Jämförelsekriterier	23
3.2. Finland	25
3.2.1. Representativ demokrati genom personval	25
3.2.2. Antalet multipla mandat under riksdagsperioden 2019–2023	27
3.2.3. En jämförelse mellan de finländska riksdagspartierna	28
3.3. Sverige	31
3.3.1. Representativ demokrati genom listval	31
3.3.2. Antalet multipla mandat under riksdagsperioden 2018–2022	33
3.3.3. En jämförelse mellan de svenska riksdagspartierna	35
3.4. Likheter och skillnader	37
3.4.1. Hur påverkar valsystemet antalet multipla mandat bland riksdagsledamöter?	37
3.4.2. En jämförelse mellan de finländska och svenska riksdagspartierna	40
4. Hypotesformulering	42
4.1. Maktkoncentration	43
4.2. Institutionella stridigheter	44
4.3. Medborgarnas motsägelsefulla krav på beslutsfattare	46
4.4. Tidsanvändning	47
4.5. Ökad kontakt mellan medborgare och beslutsfattare	48
5. Upplägg och genomförande	51
5.1. Forskningsdesign	51
5.2. Urval	53
5.3. Datainsamlingsmetod	55
5.3.1. Etik	56
5.4. Databearbetning	56
5.5. Analys och tolkning	58

5.6. Validitet och reliabilitet	59
6. Presentation av respondenterna	62
6.1. Respondenterna	63
6.2. Intervjuerna	65
7. Resultat	67
7.1. Varför har riksdagsledamöterna valt att inneha multipla mandat?	67
7.2. Maktkoncentration	73
7.3. Institutionella stridigheter	78
7.4. Medborgarnas motsägelsefulla krav på beslutsfattare	82
7.5. Tidsanvändning	85
7.6. Ökad kontakt mellan medborgare och beslutsfattare	90
8. Analys av resultat	94
8.1. Riksdagsledamöters inställning till multipla mandat	96
8.2. Diskussion	102
8.3. Begränsningar	106
9. Avslutning	110
Källförteckning	113

Tabell och figurförteckning

Tabell 1. Sammanställning av antalet multipla mandat bland finländska riksdagsledamöter under riksdagsperioden 2019–2023.	28
Tabell 2. Sammanställning av antalet multipla mandat bland svenska riksdagsledamöter under riksdagsperioden 2018–2022.	34
Tabell 3. Sammanfattning av de identifierade konsekvenserna som multipla mandat leder till samt avhandlingens hypotesformuleringar utgående från konsekvenserna.	50
Tabell 4. Sammanställning över hypotesernas överensstämmighet med resultaten i intervjuerna.	94
Tabell 5. Sammanställning respondenternas svar på frågan om att förbjuda multipla mandat på tre förvaltningsnivåer.	100
Figur 1. En jämförelse av fördelningen av multipla mandat mellan de finländska riksdagspartierna.	29
Figur 2. En jämförelse av fördelningen av multipla mandat mellan de svenska riksdagspartierna.	36

1. Inledning och bakgrund

“Jag tycker, som min högst personliga åsikt, att det skulle vara hedersamt om partiordförandena och ministrarna skulle avstå från att kandidera i det här valet, och i stället lämna plats för andra” (Wallendahl, 2021). Det här säger Finlands justitieminister och Svenska folkpartiets partiordförande Anna-Maja Henriksson till media, drygt ett halvår innan det allra första välfärdsområdesvalet i Finland förrättas. Varför behöver en justitieminister vädja till sina kolleger att inte kandidera i ett nationellt val? Justitieminister Henriksson motiverar sitt uttalande med att det skulle undvika en splittring mellan engagemanget på de olika förvaltningsnivåerna (Wallendahl, 2021). Trots justitieministerns vädjan kandiderade ett flertal ministrar och partiordförande i välfärdsområdesvalet i Finland i januari år 2022.

Grunden i en representativ demokrati ligger i av folket valda företrädare, som utövar den politiska makten i partibaserade parlamentariska styren (Dalton, Burklin & Drummond, 2001). Denna representativa demokrati är utgångspunkten i politiken både i Finland och i Sverige. I bägge länder fungerar folkvalda beslutsfattare på tre förvaltningsnivåer: i riksdag, region och kommun. Representativ demokrati innebär med andra ord också representation. Med representation avses att den som blivit vald till representant på ett lyhört sätt skall handla i enlighet med de representerades intressen (Pitkin, 1967). Med det menar Pitkin (1967) att beslutsfattarna måste kunna fungera i dialog med medborgarna och samtidigt förklara sina ståndpunkter på ett förståeligt sätt. Representationen påverkar beslutsfattarens reella möjligheter att fungera på flertalet förvaltningsnivåer parallellt med varandra och samtidigt kunna fullfölja sitt uppdrag ur representationens synvinkel. Då multipla mandat undersöks, behöver därför också representationen betraktas närmare.

Den här avhandlingen kommer att fokusera på de finländska riksdagsledamöternas inställning till multipla mandat. Som bakgrund kommer en jämförelse av multipla mandat bland riksdagsledamöter i Finland och Sverige att utföras. Finland och Sverige beskrivs som mycket lika, eftersom de har liknande institutionella ramar. Bägge ländernas politiska system är uppbyggda med grundtanken att välfärdsproduktionen är en av samhällets viktigaste funktioner (Kolam, 1994). Ytterligare en likhet utgörs av att både den finländska och den svenska riksdagen består av ett mångpartisystem.

Efter välfärdsområdesvalet 2022 blev det i Finland möjligt att fungera som beslutsfattare på tre förvaltningsnivåer; kommun, välfärdsområde och riksdag. En person som fungerar som beslutsfattare på två eller tre av dessa förvaltningsnivåer är en person som innehar multipla mandat. Multipla mandat är inte ett ovanligt fenomen utan figurerar snarare som en regel än som ett undantag i flertalet representativa demokratier i Europa. I Frankrike kallas multipla mandat "cumul des mandats" och har varit en av hörnstenarna i den centralstyrda enhetsstat som Frankrike är idag (Knapp, 1991). Trots att multipla mandat är ett utbrett fenomen har flertalet länder också förbjudit politiker att fungera som beslutsfattare på flera förvaltningsnivåer samtidigt. Ett land som förbjudit multipla mandat är Irland, som stiftade en lag om förbudet år 2003 (Arter & Söderlund, 2022). Estland är ett annat exempel där man förbjöd förekomsten av multipla mandat år 2002, för att sedan tillåta dem igen från och med år 2017 (Saarts, Sootla & Kattai, 2021). Huruvida det är möjligt att fungera som beslutsfattare på fler än en förvaltningsnivå varierar med andra ord mellan olika länder. Detta påvisar även att fenomenet med multipla mandat är omtvistat och ofta väcker starka åsikter. Det framgår även i Finlands samt Nordens största dagstidning Helsingin Sanomat, som publicerat en ledare som förhåller sig kritiskt till multipla mandat som fenomen i Finland (Helsingin Sanomat, 2022).

Multipla mandat bland riksdagsledamöter är ett speciellt intressant fenomen. Riksdagsledamöter innehar redan ett uppdrag i landets högsta beslutsfattande organ. Att fungera som riksdagsledamot är ett heltidsuppdrag som ofta är väldigt tidskrävande (Brothén, 2005). Trots det har många riksdagsledamöter i Finland valt att inneha uppdrag på både regional och kommunal nivå vid sidan av sitt uppdrag som riksdagsledamot. Med det här som bakgrund vore det naturligt att riksdagsledamöternas inställning till multipla mandat skulle vara positiv. Så enkelt är fenomenet ändå inte. Multipla mandat är ett mångfacetterat fenomen som påverkas av bland annat väljarbeteende, konkurrensen mellan de politiska partierna och det nationella valsystemet. För att man ska kunna granska multipla mandat som fenomen behöver därför också dess bakomliggande orsaker belysas, vilket den här avhandlingen kommer att sträva efter.

Empirisk samhällsvetenskaplig forskning handlar om att beskriva och förklara samhällsliga fenomen (Esaiasson, 2012). Fokus i den här avhandlingen kommer att ligga på att skapa förståelse av fenomenet med multipla mandat. För att lyckas med det här kommer även ett jämförelseobjekt att användas. Eftersom fenomenet med multipla mandat på tre förvaltningsnivåer är ett relativt nytt fenomen i Finland utgör ett land med en längre erfarenhet

av beslutsfattare på tre förvaltningsnivåer en god grund för jämförelsen. Sverige har en lång tradition av tre förvaltningsnivåer med beslutsfattare valda genom allmänna val (Heinelt & Bertrana, 2014). Samtidigt har Finland och Sverige betydande likheter där välfärdssamhället formas av det demokratiska beslutsfattandet, med representativ demokrati som tillvägagångssätt. I både Finland och Sverige är beslutsfattandet uppbyggt av tre nivåer: riksdag, region och kommun. Riksdagen är respektive lands högsta beslutsfattande organ. Regionerna, eller välfärdsområden som de kallas i Finland, ansvarar både i Finland och i Sverige främst för att erbjuda social- och hälsovårdstjänster. Kommunerna i sin tur ansvarar över den lokala verksamheten som exempelvis utbildning, livskraft och stadsplanering. Som politiker kan man fungera som beslutsfattare på alla tre nivåer i både Finland och Sverige, det vill säga inneha multipla mandat.

1.1. Bakgrund

Multipla mandat är ett omdebatterat fenomen i hela Europa. Medan de flesta europeiska länderna försöker minska förekomsten av multipla mandat är trenden i Finland totalt den motsatta i och med tillkomsten av välfärdsområdena år 2022. För tillfället är det minst 16 länder som tillåter förekomsten av multipla mandat (Autioniemi, Lundstedt, Tolvanen & Virikko, 2022). Trots det är skillnaderna mellan de europeiska länderna stora. Som tidigare konstaterats tillåter inte alla länder multipla mandat på flera förvaltningsnivåer. Ytterligare ett exempel där multipla mandat har begränsats är inom Europaparlamentet. Sedan år 2004 har det inte längre varit möjligt att fungera som både Europaparlamentariker och som riksdagsledamot i det egna hemlandet (Autioniemi m.fl., 2022). Detta exempel påvisar också hur man genom restriktioner försökt begränsa förekomsten av multipla mandat på flera olika förvaltningsnivåer. Det finns också variationer mellan länderna i en granskning av hur stor andel av beslutsfattarna som innehar multipla mandat på två och tre förvaltningsnivåer. De länder som innehar flest beslutsfattare med multipla mandat på minst två förvaltningsnivåer är Belgien, Frankrike, Luxemburg och Finland. I dessa länder fungerar över tre fjärdedelar av politikerna som beslutsfattare på minst två förvaltningsnivåer (Autioniemi m.fl., 2022). Finland står med andra ord ut i jämförelsen av multipla mandat också i en europeisk kontext. Finlands höga andel beslutsfattare med multipla mandat, samt den nya välfärdsområdena, gör Finland speciellt intressant då multipla mandat granskas.

Finland står ut i en granskning av multipla mandat bland riksdagsledamöter också ur ett nordiskt perspektiv. Medan de övriga nordiska länderna förhåller sig aningen skeptiskt till multipla mandat bland riksdagsledamöter, har Finland en näst intill motsatt ståndpunkt. (Autioniemi m.fl., 2022). Trots det är multipla mandat inte förbjudet i något nordiskt land (Autioniemi m.fl., 2022). Därmed är det naturligt att jämföra Finland med sin närmaste granne Sverige, eftersom det finns både likheter och skillnader mellan länderna som tidigare konstaterats. Fenomenet med multipla mandat på två förvaltningsnivåer är heller inte nytt i vare sig Finland eller Sverige. Det finns även tidigare analyser och undersökningar om hur multipla mandat på två förvaltningsnivåer tar sig uttryck i både Finland och Sverige. Jämförelser i en bredare nordisk kontext är också vanligt, eftersom länderna har relativa likheter som gör dem gynnsamma för olika typer av jämförelser. Det finns ändå ingen tidigare jämförelse om multipla mandat på tre förvaltningsnivåer mellan Finland och Sverige, vilket gör studien speciellt intressant. Det beror troligtvis på att fenomenet med folkvalda beslutsfattare på tre förvaltningsnivåer är så pass nytt i Finland. Trots det har Finland från tidigare en ännu starkare tradition av beslutsfattare med multipla mandat än vad Sverige har (Sandberg, 2014). Därmed är en jämförelse av multipla mandat bland riksdagsledamöter mellan just Finland och Sverige ett intressant objekt för forskning.

1.2. Syfte och frågeställning

Syftet med den här avhandlingen är att undersöka inställningen till multipla mandat bland de finländska riksdagsledamöterna. Det kräver därmed även en granskning av multipla mandat som fenomen. Det görs genom att undersöka multipla mandat bland riksdagsledamöter ur ett bredare perspektiv. Syftet är att kunna påvisa vilka faktorer det är som leder till förekomsten av multipla mandat, vilka effekter multipla mandat bland riksdagsledamöter har på demokratin och samhället i stort, samt hur utbrett fenomenet med multipla mandat bland riksdagsledamöter är i Finland. Sverige kommer att fungera som ett jämförelseobjekt i den här avhandlingen, eftersom Sverige har en längre tradition av multipla mandat på tre förvaltningsnivåer. Det betyder i praktiken att följderna och konsekvenserna av fenomenet är mer märkbara eller påtagliga i Sverige än i Finland. Genom jämförelsen mellan Finland och Sverige har den här avhandlingen som avsikt att bland annat skapa en överblick över antalet multipla mandat i länderna. Utöver det skapar jämförelsen mellan Finland och Sverige en möjlighet att undersöka vilka de bakomliggande faktorerna till förekomsten av multipla mandat kan vara, samt vilka effekter eller konsekvenser multipla mandat bland riksdagsledamöter kan ha på demokratin i

stort. Avhandlingen har begränsats till att enbart fokusera på riksdagsledamöter som innehar multipla mandat. Det är även möjligt att inneha multipla mandat i både Finland och Sverige utan att fungera som riksdagsledamot, genom att fungera som beslutsfattare parallellt i en kommun och en region. Dessa multipla mandat kommer ändå inte att fungera som objekt för vidare forskning i den här avhandlingen.

För att kunna uppnå syftet med avhandlingen behöver även en forskningsfråga framställas. Forskningsfrågan avgränsar forskningen från det mer generella och hjälper därmed till att påvisa vad forskaren konkret vill ta reda på (Bryman, 2018). Därför kommer även den här avhandlingen att formulera en konkret frågeställning som lyder som följande:

Hur förhåller sig finländska riksdagsledamöter till multipla mandat som fenomen under riksdagsperioden 2019–2023?

Frågeställningen kommer att besvaras genom på förhand fastställda hypoteser som grundar sig på slutsatser som framkommit ur granskningen av multipla mandat som fenomen, samt jämförelsen mellan Finland och Sverige. Forskningen kommer därmed att genomföras genom att först granska multipla mandat som fenomen, sedan utföra en jämförelse mellan Finland och Sverige och slutligen genom att intervjua ett antal finländska riksdagsledamöter. Med hjälp av dessa steg hoppas jag kunna skapa en överblick över fenomenet multipla mandat bland riksdagsledamöter för att senare gå över till att analysera inställningen till multipla mandat bland de finländska riksdagsledamöterna.

Ur ett empiriskt perspektiv kommer den här avhandlingen att utgöras av en kvalitativ fallstudie. Valet av metod är passande eftersom avhandlingen försöker svara på frågorna hur och varför (Baxter & Jack, 2008). En fallstudie fungerar bra för att granska större helheter och förstå dem i sin kontext (de Vaus, 2001). Den här avhandlingen kommer att fokusera på att förstå fenomenet multipla mandat bland riksdagsledamöter på djupet och därmed kommer en fallstudiedesign att vara det naturliga valet för den här avhandlingen. Fallstudier använder sig ofta av kvalitativa insamlingsmetoder (Harboe, 2013). Även den här avhandlingen kommer att utgöras av en kvalitativ studie där ett antal riksdagsledamöter valda för perioden 2019–2023 kommer att fungera som informanter.

1.3. Avhandlingens disposition

Den inledande delen av studien har fokuserat på att skapa en överblick av analysens innehåll och de mest grundläggande elementen i avhandlingen: representativ demokrati och multipla mandat. Inledningen har också presenterat vilka länder som kommer att ingå i analysen samt vilka av deras särdrag som kan påverka resultatet. I kapitel 2 kommer beslutsfattarnas roll i den representativa demokratin att undersökas närmare samt multipla mandat som ett övergripande fenomen. Kapitel 2 kommer också att gå in på multipla mandat mer specifikt bland riksdagsledamöterna och hur medborgarna potentiellt kan påverkas av att riksdagsledamöter innehar multipla mandat. Kapitel 3 kommer att behandla Finland och Sverige ur ett jämförande perspektiv. Inledningsvis kommer jämförelsekriterierna att fastställas och efter det följer en granskning över hur ländernas valsystem potentiellt kan bidra till förekomsten av multipla mandat. Under kapitlen 3.2.2 och 3.3.2 undersöks hur många riksdagsledamöter i respektive land som innehar multipla mandat. Därefter undersöks fördelningen av de befintliga multipla mandaten mellan de olika riksdagspartierna. Kapitel 3 avslutas med att undersöka likheter och skillnader mellan länderna utgående från den tidigare gjorda jämförelsen och jämförelsekriterierna. Syftet med kapitel 3 är därmed att kunna identifiera samband och mönster kring fenomenet med multipla mandat genom jämförelsen mellan Finland och Sverige. I kapitel 4 presenteras hypotesformuleringarna inför den kommande undersökningen. I kapitel 5 presenteras själva upplägget och genomförandet av forskningen bland annat genom forskningsdesignen och databearbetningen. I kapitel 6 följer en presentation av respondenterna samt en överblick av intervjusituationerna. I kapitel 7 presenteras resultaten utgående från de på förhand fastställda hypoteserna. I kapitel 8 kommer resultaten att analyseras. Kapitel 9 utgör studiens avslutande kapitel, var resultaten kommer att diskuteras i relation till tidigare forskning. Där kommer även en diskussion att föras kring studiens forskningsbidrag och resultatens samhällsrelevans.

2. Beslutsfattare på flera olika förvaltningsnivåer

Syftet med det här kapitlet är att se närmare på multipla mandat som fenomen för att försöka hitta samband och mönster kring fenomenet. Inledningsvis lyfts beslutfattarnas roll i den representativa demokratin fram och hur innehav av multipla mandat påverkar rollen som beslutsfattare. Eftersom studien har begränsats till enbart riksdagsledamöter som innehar multipla mandat, kommer även specifikt riksdagsledamöternas roll i den representativa demokratin att utgöra en grund för forskning. Därefter undersöks hur partiernas ageranden kan påverka antalet multipla mandat samt hur multipla mandat bland riksdagsledamöter kan påverka medborgarna. Genom att undersöka alla de tidigare nämnda aspekterna närmare, är förhoppningen att kunna förstå de bakomliggande orsakerna till att multipla mandat förekommer samt vilka konsekvenser och effekter de kan ha på beslutfattandet inom den representativa demokratin. Dessa aspekter kommer att undersökas både ur ett personligt perspektiv för de riksdagsledamöter som innehar multipla mandat och ur ett bredare samhällsligt perspektiv.

2.1. Beslutsfattarens roll i den representativa demokratin

Max Weber konstaterade redan under sina tidiga analyser att makten ofta koncentreras till ett fåtal personer. Trots det menar Weber att makten hos detta fåtal personer kan kontrolleras bättre inom den representativa demokratin, framom någon annan form av demokrati (Paloheimo & Wiberg, 1997). Det är folket som genom allmänna val väljer vem det är som ska representera deras åsikter och värderingar i beslutfattandet. Därmed har beslutfattarna också ett ansvar i den representativa demokratin. I en representativ demokrati kan väljarna vid allmänna val välja att ge beslutfattarna ett fortsatt förtroende, eller att byta ut dem genom att rösta på någon annan. Därmed är beslutfattarna beroende av väljarnas förtroende för att kunna fungera som beslutsfattare. Bland annat statsvetarna Carl Friedrich och Robert M. Hutchins menar därför att den invalda beslutfattaren är ansvarig inför dem hen representerar (Kumlin, 2003). Hur en beslutsfattare väljer att se på sin uppgift och på sitt ansvar varierar dock stort.

Den irländsk-brittiska filosofen och politikern Edmund Burke höll ett tal till sina väljare redan år 1744 som i hög grad har format begreppet representation till det de är idag. Burke menade att en riksdagsledamot inte är bunden till sina väljare eller deras åsikter (Judge, 1999). I stället menade han att en beslutsfattare ska använda sig av sitt eget omdöme i politiken (Judge, 1999). Burke menade därmed att en riksdagsledamot ska främja hela befolkningens bästa fram om

någon specifik grupp, som exempelvis den egna väljarkårens (Thomassen, 1994). Klassificeringen är ändå inte så lätt som den vid första anblick kan antyda, eftersom det är omöjligt för en finländsk eller svensk riksdagsledamot att veta vem som röstat på en och vem som inte gjort det. Det här beror på att både Finland och Sverige är ytterst noggranna med att tillämpa anonymitet och valhemlighet då val förrättas.

Den mer klassiska formen av representation härstammar från 1950-talet. I den formen skiljer man på representationens tyngdpunkt och stil (Eulau, Wahlke, Buchanan & Leroy, 1959). Med tyngdpunkt avses vilken grupp en beslutsfattare ser sig själv representera, exempelvis sin egen väljarkår eller hela landets befolkning. Med representationens stil avses däremot vilka principer beslutsfattarna borde följa i beslutsfattandet. Med andra ord har alla beslutsfattare ett ansvar gentemot medborgarna eller väljarkåren, men väljer att förvalta det på olika sätt.

Förutom de tidigare nämnda, finns det ytterligare tolkningar av representation. Representation kan bland annat delas in i tre principer: väljarprincipen, förtroendepincipen och partiprincipen (Gilljam, Karlsson & Sundell, 2010). De olika principerna avger en tolkning för hur en riksdagsledamot ser på sitt uppdrag. Väljarprincipen utgår från att riksdagsledamoten representerar i första hand sina väljare. Med förtroendepincipen avses att riksdagsledamoten i stället litar på det egna omdömet och med partiprincipen avses att det är partiets politiska linjedragningar som avgör (Gilljam m.fl., 2010). En riksdagsledamot kan använda sig av alla dessa principer i olika situationer. Tidigare forskning visar ändå tydligt att beslutsfattare som befinner sig i ledande positioner inom ett parti, i högre utsträckning använder sig av partiprincipen. Personer som nyligen blivit invalda till en position känner i stället en starkare koppling till väljarna och väljarprincipen jämfört med personer som fungerat som riksdagsledamöter en längre tid (Gilljam m.fl., 2010). Hur en riksdagsledamot väljer att se på sitt uppdrag påverkar i hög grad hur multipla mandat tar sig uttryck. Om en riksdagsledamot i första hand använder sig av väljarprincipen kan det exempelvis hända att hen behöver representera flera olika grupper av väljare parallellt.

Det finns betydande skillnader i hur beslutsfattare väljer att se på sitt uppdrag mellan Finland och Sverige, speciellt bland beslutsfattare på kommunal nivå. I Sverige är partiprincipen dominerande bland de kommunala beslutsfattarna (Bäck, 2004). I Finland är det betydligt vanligare att de kommunala beslutsfattarna väljer att använda sig av förtroendepincipen (Karvonen, 2003). Skillnaderna mellan Finland och Sverige i fråga om representation kan bero

åtminstone delvis på det valsysteem som länderna tillämpar. Medan de kommunala beslutsfattarna i Sverige väljs genom halvöppna listor uppgjorda av partierna, har Finland valt att gå in för öppna listor som inte är rangordnade av partiet på förhand. I och med att väljarna i Sverige i första hand röstat på ett parti framom en kandidat, kan det därmed vara en av de bakomliggande orsakerna till att fler kommunala beslutsfattare väljer att tillämpa partiprincipen i Sverige jämfört med Finland. Mer om skillnaderna mellan ländernas valsysteem samt dess effekter kommer att presenteras närmare i kapitel 3.

Utöver representation, som hittills varit föremål för granskning, är även responsivitet avgörande för hur beslutsfattare väljer att förvalta sitt uppdrag. Professor emeritus vid Åbo Akademi, Dag Anckar (1980), hävdar att responsivitet innefattar tre saker:

1. Får medborgarna den politik de vill ha?
2. Får medborgarna den politik de kräver?
3. Får medborgarna den politik de anses behöva?

I Anckars (1980) definition av responsivitet ingår att medborgarna har olika saker de kräver av beslutsfattarna. Dessa krav behöver beslutsfattarna uppfylla för att fullfölja sitt uppdrag på bästa möjliga sätt (Anckar, 1980). Anckar (1980) hävdar också att responsivitet inte är samma sak som representation. Han menar att det kan finnas en politisk representation som inte går att betrakta som responsiv. Det här eftersom Anckar med responsivitet hänvisar till en typ av mottaglighet (Anckar, 1980). För att en politisk representation skall kunna betraktas som responsiv behöver beslutsfattaren i fråga vara mottaglig för medborgarnas åsikter och kunna påverkas om situationen så kräver. Om en beslutsfattare inte uppfyller kriterierna för responsivitet kan det uppstå spänningar mellan politiker och medborgare (Anckar, 1980). Det kan ta sig uttryck i misstroende mot politiker och politik eller rentav ett motstånd mot politik och politiker (Väänänen, 1996). I en dylik situation har politikerna inte uppfyllt de kriterier medborgarna ställ på dem, vilket försvagar både representationen och responsiviteten.

Om en beslutsfattare då fungerar på flera olika förvaltningsnivåer samtidigt, det vill säga innehar multipla mandat, måste beslutsfattaren möta krav från medborgare på flera olika förvaltningsnivåer samtidigt. I enlighet med Anckars teori (1980) kan det kräva att man också agerar i enlighet med dem för att vara responsiv. I teorin är det därmed möjligt att medborgare på olika förvaltningsnivåer skulle kräva ageranden, av en och samma beslutsfattare, som står i

strid med varandra eller är varandras motsatser. Det här kunde därmed leda till att beslutsfattaren inte kan agera till förmån för alla väljargrupper, åtminstone inte samtidigt. Därmed kan multipla mandat leda till att en beslutsfattare i praktiken inte har möjlighet att fullfölja de krav som medborgarna ställer på dem i rollen som representant för deras åsikter, krav och behov.

En riksdagsledamot är ändå inte juridiskt ansvarig inför sina väljare, i varken Finland eller Sverige. Enligt 3 kap. 29 § (731/1999) i Finlands grundlag stadgas riksdagsledamöterna som oberoende och skyldiga att handla enbart enligt rätt och sanning. De är därmed inte bundna till andra bestämmelser. I den svenska grundlagen fanns tidigare en liknande formulering där det stadgades att riksdagsledamöterna i utövningen av sin uppgift inte fick begränsas av annat än rikets grundlagar. Meningen togs bort efter att den nya regeringsformen antogs år 1973, trots att meningen fanns med i beredningen av den nya grundlagen (Andersson, Ersson, Karlsson, Kleberg, Laure, Nilsson, Redebäck & Sjöstrand, 2012). Även om lagstiftningen mellan Finland och Sverige skiljer sig åt vid flertalet punkter, är en riksdagsledamot vare sig i Finland eller i Sverige bundna till sina vallöften genom lagstiftning rent juridiskt. Trots det, är det möjligt att argumentera för att en riksdagsledamot är bunden till angivna vallöften på politiskt plan (Pulliainen, 2006). Om så är fallet, kan det leda till att det är omöjligt för en beslutsfattare med multipla mandat att fullfölja medborgarnas önskemål och behov på flera förvaltningsnivåer samtidigt.

2.2. Multipla mandat som fenomen

Som tidigare nämnts, hänvisar multipla mandat i den här avhandlingen till beslutsfattare som blivit invalda till mer än en förvaltningsnivå och fungerar som beslutsfattare på dem parallellt. Multipla mandat är djupt inrotade i både den finländska och den svenska politiken (Arter & Söderlund, 2022). I Finland har multipla mandat funnits sedan åren kring Finlands självständighet som en följd av att kommunala partier sökte representation för sitt eget område i riksdagen (Mylly, 1989). Även Sverige har en lång tradition av att beslutsfattare innehar flera mandat parallellt (Roth, 1996). Mellan åren 1971–1995 har antalet riksdagsledamöter som samtidigt fungerat som beslutsfattare på den kommunala nivån varierat mellan 159 och 177 av 200 ledamöter i Finland (Pulliainen, 2006). Från och med år 1996 har antalet multipla mandat ändå kontinuerligt stigit för varje valperiod i Finland (Autioniemi m.fl., 2022). Med andra ord har antalet multipla mandat i Finland tidigare legat på väldigt liknande nivåer, för att nu de

senaste åren stadigt ökat. I Sverige har antalet multipla mandat varierat över tiden. Siffran var högst under demokratins första tid, medan den sedermera har sjunkit, för att igen höjas en aning de senaste decennierna (Karlsson, 2018).

För att kunna undersöka multipla mandat som fenomen måste även dess orsaker belysas. Innehav att multipla mandat främjas av de öppna och inkluderande reglerna kring kandidaternas valbarhet i val (Arter & Söderlund, 2022). Valbarheten kan till och med dras till sin spets med argumentet att riksdagsledamöter motiverar, och i förlängningen legitimerar, multipla mandat som en integrerad del av deras representationsuppdrag (Arter & Söderlund, 2022). Det minskade politiska engagemanget bland medborgare kan också ses som en betydande orsak till förekomsten multipla mandat (Karlsson & Gilljam 2015). Det minskade politiska engagemanget syns också i partierna som är ansvariga för att hitta kandidater till de olika valen, både i Finland och i Sverige (van Biezen, Mair & Poguntke, 2012). Om partierna har färre personer att välja mellan då kandidater inför val skall sonderas fram, blir resultatet lätt att samma personer kandiderar i flera olika val. Som tidigare konstaterat är intresset att delta i partipolitiken lågt, samtidigt som valdeltagandet är inne i en sjunkande trend (Amnå & Ekman, 2014). Om partierna däremot skulle vilja ge utrymme åt så många personer som möjligt för att skapa ett ökat intresse för politik, borde även partierna i teorin motverka förekomsten av multipla mandat. Det är ändå inte fallet i vare sig Finland eller Sverige. Orsakerna till det här kommer att presenteras i kapitel 2.4.

2.3. Riksdagsledamöter med multipla mandat

Utan någon tidigare erfarenhet av politik, eller tidigare engagemang på lokal- eller regional nivå, är det svårt att bli invald i riksdagen i både Finland och Sverige. Det här anses vara en betydande orsak till att 85 procent av de valda riksdagsledamöterna i Finland även innehade en plats i ett kommunalt fullmäktige efter riksdagsvalet 2019 (Sipinen & von Schoultz, 2020). Eftersom valsystemen i Finland och Sverige är lika på många plan, finns samma drag även i Sverige. Också efter att en person blivit invald i riksdagen kan engagemang i en kommun eller region vara avgörande för att kunna bli omvald i riksdagen (Arter & Söderlund, 2022). Det här i sin tur bidrar till att sittande riksdagsledamöter ofta aspirerar på fortsatt förtroende också i en kommun eller en region, trots sitt riksdagsmandat. I praktiken är det också svårt för en riksdagsledamot att frikoppla sig från exempelvis ett mandat i ett kommunalt fullmäktige efter flera år av inval, trots innehav av uppdrag i riksdagen (Arter & Söderlund, 2022). Det här är

ännu en av orsakerna till att riksdagsledamöter ofta aspirerar på fortsatt förtroende även i kommunal- eller regionfullmäktige. Det här främjar förekomsten av multipla mandat i både Finland och Sverige.

En sittande riksdagsledamot måste ändå alltid överväga för- och nackdelar vid ett beslut att kandidera i ytterligare val. Det här eftersom chansen för att personen blir vald är påtaglig, vilket Margit Tavits (2010) påvisat genom att undersöka valresultat ur en estnisk kontext. Den mest omdebatterade frågan i både Finland och Sverige är ifall en riksdagsledamot har tid att fungera som lokal- eller regionalpolitiker vid sidan av sitt riksdagsuppdrag. Ett riksdagsuppdrag är trots allt ett betungande heltidsuppdrag (Brothén, 2005). Många finländska riksdagsledamöter har själva antytt att det egentligen inte finns tid för ett andra uppdrag vid sidan av ett riksdagsmandat (Aula & Konttinen, 2020). Uppdragen är ännu svårare att kombinera om regionen eller kommunen där uppdraget tar plats ligger långt från huvudstaden där riksdagen fysiskt är belägen (Aula & Konttinen, 2020). Eftersom ett lokalt- eller regionalt uppdrag också tar tid kan en riksdagsledamot inte heller ägna all sin tid åt sitt uppdrag i riksdagen (van de Voorde & de Vet, 2020).

Dylika individuella val av den egna tidsanvändningen kan också få konsekvenser för de organ och institutioner där personen fungerar som beslutsfattare. En av de möjliga konsekvenserna är frånvaro, vilket kan leda till skadliga effekter för organet och de dagliga funktionerna (van de Voorde & de Vet, 2020). Trots det finns det också undersökningar som tyder på att riksdagsledamöter som innehar multipla mandat är mer aktiva i riksdagen än riksdagsledamöter som inte innehar multipla mandat (Bach, 2012). Det kan handla om debatter i plenum eller olika lagförslag som rör den egna regionen. Forskningen är därmed inte entydig då det kommer till vilken verklig effekt multipla mandat har på riksdagsarbetet eller de övriga institutionerna där personen i fråga innehar mandat. Forskning tyder också på att det finns skillnader mellan olika länder om hur multipla mandat hos en riksdagsledamot påverkar arbetet i praktiken (van de Voorde & de Vet, 2020). Det här påvisar att multipla mandat bland riksdagsledamöter inte har en universell påverkan på arbetet i riksdagen som i sin tur kunde generaliseras överallt (van de Voorde & de Vet, 2020).

Utöver det här behöver en riksdagsledamot som innehar multipla mandat också fundera på de institutionella stridigheterna. Det här beror på att multipla mandat kan leda till en sammanblandning av den lagstiftande och den verkställande rollen samt en suddighet i

maktodelningsprincipen mellan de olika beslutsfattande nivåerna (Väänänen, 1980). En riksdagsledamot kan exempelvis fatta beslut om den lagstiftning som hen sedan ska genomföra i sitt uppdrag som regional- eller kommunal fullmäktigeledamot (Ryynänen, 2012). Som kapitel 2.1 påvisar, kan även väljarna på de olika nivåerna ha olika intressen, vilket kan försvåra arbetet parallellt på flera nivåer ytterligare. I och med att både kommunerna och regionerna i Finland och Sverige till en stor del är självstyrande, inverkar riksdagsledamöternas multipla mandat också på den verkliga nivån av självstyret i området. Eftersom ett självstyre minskar statens inflytande, har riksdagsledamöternas multipla mandat motsatt inverkan, där det statliga inflytandet i stället ökar inom de självstyrande organen (Väänänen, 1996). Även det här är ett exempel på institutionella stridigheter som multipla mandat bland riksdagsledamöter kan ge upphov till.

Förutom tidsanvändningen, och de institutionella stridigheterna, måste en riksdagsledamot också fundera på praktiska frågor kring genomförandet av ytterligare en kampanj, vilket krävs då personen i fråga fattar beslut om att kandidera i ett val. En kampanj inför ett val medför ofta kostnader, speciellt om det handlar om en valkampanj till riksdagen. Därmed måste en person som drömmer om att kandidera i val på flera förvaltningsnivåer också fundera på potentiella för- och nackdelar med själva kandidaturen (Wittman, 1983). En invald riksdagsledamot eller en suppleant använde exempelvis i Finland i medeltal 35 000 euro på sin riksdagsvalskampanj (von Schoultz, Järvi & Mattila, 2020). I Sverige förrättas däremot alla val på samma dag. Sverige förrättar också listval, vilket betyder att fokus i kampanjen ligger mer på parti framom person (von Schoultz m.fl., 2020). Det här betyder i praktiken att finansieringen av en kampanj inte har lika stor betydelse i Sverige som i Finland eftersom valet i Sverige inte är lika fixerat på den enskilda personen (Bengtsson & Wass, 2010). Det här medför att kampanjerna inför ett val i Finland ofta kräver mer av en kandidat med anledning av det mer personfixerade valsystemet i jämförelse med det svenska valsystemet. Förutsättningarna att kunna genomföra kampanjer till flera olika nivåer samtidigt påverkas därmed också av valsystemets uppbyggnad.

2.4. Konkurrensen inom partierna ger upphov till multipla mandat

I både Finland och Sverige är det partierna som nominerar kandidater inför val. Därmed söker en politiker som vill ha ett fortsatt förtroende i val både förtroende av väljarna och av det egna partiet (Gilljam m.fl., 2010). Man kunde till och med hävda att partierna har mer makt kring

vem som kommer att bli invalda i valet än vad väljarna har (Sipinen & Koskimaa, 2020). Det här leder till en konkurrens bland de potentiella kandidaterna även inom det egna partiet. Därmed är faktorer som främjar en potentiell kandidatur inom det egna partiet avgörande för nomineringen på ett personligt plan. Eftersom Finland tillämpar öppna listor i alla val finns det ingen konkurrens mellan kandidaterna kring rangordningen mellan kandidaterna, det vill säga hur partierna rangordnar kandidaterna på listorna inför valet. I Sverige där man i stället tillämpar halvöppna listor vid val är även den här konkurrensen närvarande. Det är klart att en kandidat som aspirerar på inval i Sverige, vill ha en så hög plats på partiets lista som möjligt eftersom det förbättrar möjligheterna att bli invald. Med det här som bakgrund kunde man argumentera för att konkurrensen inom det egna partiet är högre mellan kandidaterna i Sverige än den är i Finland.

Lokalitet är en partiresurs och ofta är det också grunden till urvalet av kandidaterna och utvecklingen av nomineringsstrategier inom partierna (Arter & Söderlund, 2022). Med andra ord är politisk erfarenhet från en lokal- eller en regional nivå till nytta för en enskild kandidat för att maximera möjligheterna att bli nominerad av partiet i ett val (Arter & Söderlund, 2022). Kandidater med en lokal förankring har också en större chans att de facto bli invalda i valet (Put, von Schoultz & Isotalo, 2020). Om en kandidat vill bli nominerad i ett riksdagsval är det med andra ord en fördel, snarare än en nackdel, att inneha ett politiskt uppdrag på regional- eller kommunal nivå. Därmed ger även både det finländska och det svenska valsystemet och konkurrensen inom partierna, upphov till en ökad förekomst av multipla mandat.

Partierna är också måna om att ha en bred lokal förankring till så många orter som möjligt för att maximera antalet röster till partiet (Arter & Söderlund, 2022). Andra sätt för ett parti att maximera antalet röster kallar David Arter *balanced-list-strategy* (von Schoultz, 2018). I praktiken betyder det att kandidaterna ska vara så pass olika, att alla väljare hittar en lämplig kandidat att rösta på. Ingen ska med andra ord behöva rösta på ett annat parti bara för att de inte hittar en kandidat som passar just dem. En annan strategi som partierna kan ha för att försöka maximera antalet röster är att hitta röstmagneter (von Schoultz, 2018). Tidigare forskning i Finland har påvisat att sittande riksdagsledamöter har en större chans att bli omvalda än kandidater som försöker utmana de sittande riksdagsledamöterna (von Schoultz m.fl., 2020). Det gäller heller inte enbart riksdagsledamöter utan de som från tidigare innehar någon politisk position har också större chanser att bli invalda i riksdagen än kandidater som inte innehar

någon politisk position från tidigare (Dahlgaard, 2016). Med det här som bakgrund ses främst riksdagsledamöter, men också kommunal- och regionalpolitiker, som röstmagneter i partierna.

Riksdagsledamöter har också ofta figurerat mycket i media och är kända namn bland medborgarna, vilket ytterligare bidrar till en högre sannolikhet att samla mer röster i val (Van de Voorde, 2019). Sverige som tillämpar listval, kan också använda sig av samma typer av röstmagneter för att få väljarna att personkryssa en specifik kandidat på listan och därmed samla fler röster till partiet (Crisp, Olivella, Malecki & Sher, 2013). Eftersom sittande riksdagsledamöter klassas som röstmagneter, och därmed är attraktiva kandidater för alla partier inför val, bidrar även det här till en ökad förekomst av multipla mandat i både Finland och Sverige.

Ju fler röster partiet får sammanlagt desto fler platser i det ifrågavarande organet kommer partiet att få efter valet eftersom både Finland och Sverige tillämpar d'Hondts metod vid fördelning av platser vid val (von Schoultz, 2018). Eftersom alla partier strävar efter att ha ett så stort inflytande som möjligt, är det naturligt att partierna också vill samla in så mycket röster som möjligt. Vissa forskare menar därmed att partier till och med kommer att sträva efter att ha så många personer med multipla mandat som möjligt på sina listor för att kunna maximera antalet röster till partiet (Dodeigne, 2014). Det här på grund av att beslutsfattare som från tidigare innehar ett politiskt mandat statistiskt sett oftare drar in fler röster än de som försöker utmana dem (Redmond & Regan, 2015). Därmed kan man konstatera att det politiska systemet i både Finland och Sverige främjar förekomsten av multipla mandat bland riksdagsledamöter, trots att valsystemen till en viss del skiljer sig från varandra.

2.5. Hur påverkar multipla mandat medborgarna?

Multipla mandat underlättar lyhördhet för lokala angelägenheter (Van de Voorde & de Vet, 2020). Multipla mandat ger med andra ord riksdagsledamöter en direkt kontakt till en gräsrotsnivå genom en beslutsfattande roll i en kommun eller en region. För riksdagsledamöten i fråga möjliggör multipla mandat tillgång till beslutsprocesser på en nationell nivå där de kan föra fram eller försvara lokala angelägenheter (Van de Voorde & de Vet, 2020). Tidigare forskning har också påvisat att innehav av multipla mandat kan dra in centrala medel till den lokala nivån (François, 2013). Det här anses speciellt viktigt för kommuner eller regioner som har ett begränsat självstyre eller få befogenheter att själva påverka den nationella politiken.

Med andra ord kan en riksdagsledamot som innehar multipla mandat påverka den egna kommunen eller regionen i en positiv bemärkelse, och därmed också den enskilda medborgaren.

En erfaren fullmäktigeledamot i en kommun eller i en region anses också vara mer förberedd på arbetet i riksdagen utgående från sin tidigare erfarenhet av politik. Det har Nicolas Van de Voorde (2020) påvisat genom en undersökning ur en belgisk kontext. Därför kan tidigare erfarenhet av beslutsfattande eller multipla mandat påverka en riksdagsledamots effektivitet, vilket kan ha en positiv inverkan på den egna regionen och därigenom också på medborgarna i den egna regionen (Van de Voorde, 2020). En riksdagsledamot med tidigare erfarenhet kan också ha lättare tillgång till information och en starkare kontakt till gräsrotterna, vilket gynnar medborgarna i allmänhet (Van de Voorde, 2020). Därmed finns det tidigare forskning som påvisar att riksdagsledamöter som innehar multipla mandat är mer effektiva i sitt eget arbete men också att de skapar en naturlig kontakt mellan de olika förvaltningsnivåer, uttryckligen genom sina multipla mandat.

Medborgarna kan också känna sig bättre representerade i riksdagen genom en ledamot som innehar multipla mandat, än om riksdagsledamoten från den egna kommunen eller regionen inte skulle inneha ett lokalt- eller ett regionalt uppdrag. Den tjeckiska forskaren Lukáš Hájek (2017) påvisade exempelvis att tjeckiska riksdagsledamöter som innehade multipla mandat var mer närvarande i riksdagen och deltog mer i omröstningar än de riksdagsledamöter som inte innehade multipla mandat. Med andra ord finns det också tidigare forskning som tyder på att multipla mandat kan vara till fördel för medborgarna. Multipla mandat kan även leda till att kopplingen mellan det regionala eller det lokala beslutsfattandet, stärks gentemot det nationella beslutsfattandet (Van de Voorde & de Vet, 2020). Det kan vara en fördel specifikt i det system som både Finland och Sverige tillämpar med tre förvaltningsnivåer där beslutsfattarna väljs skilt till de olika nivåerna.

Multipla mandat genererar ändå inte enbart fördelar för medborgarna. Multipla mandat leder också till en ökad maktkoncentration, som i praktiken betyder att den politiska makten koncentreras till ett fåtal personer (Van de Voorde & de Vet, 2020). Vissa forskare talar till och med om beslutsfattare med multipla mandat som "eliten inom eliten" eftersom maktkoncentrationen anses vara så stark bland bara ett fåtal personer (Navarro, 2009). Maktkoncentrationen förstärks ytterligare eftersom multipla mandat även försvagar den

politiska konkurrensen och försvårar inträdet i politiken för nya intresserade (Van de Voorde, 2019). Denna effekt kallas *baobabstrategin* (François, 2006). Det här leder till ett ekorrhjul där det blir ännu svårare för nya politiker att bli invalda, medan de som redan innehar multipla mandat från tidigare har en större sannolikhet att bli omvalda och till och med valda till ytterligare beslutsfattande nivåer. Den här typen av maktkoncentration kan användas som ett argument till varför multipla mandat inte gynnar medborgarna. Trots det är det värt att påpeka att det oftast är just medborgarna som röstat fram samma personer som beslutsfattare till olika nivåer, vilket tyder på att väljarna även ser fördelar med att rösta på samma personer i olika val då de avlägger sin röst. Forskningen tyder exempelvis också på att sittande beslutsfattare ses som mer erfarna och därmed också mer pålitliga för en väljare att lägga sin röst på (Cox & Katz, 1996).

Multipla mandat kan också leda till en ökad korruption (Autioniemi m.fl., 2022). Fastän Finland och Sverige ofta toppar de internationella jämförelserna i fråga om länder med minst korruption, finns det bland medborgarna en oro över en ökad korruption med anledning av multipla mandat (Autioniemi m.fl., 2022). Eurobarometern, som är en regelbunden opinionsundersökning om medborgarnas åsikter inom den Europeiska unionen, har även undersökt finländarnas syn på korruption. Enligt Eurobarometern är majoriteten av finländarna oroliga över en ökad korruption (Europeiska kommissionen, 2020). Ungefär 51 procent av de svarande säger att mottagandet av mutor och felanvändning av makt är vanligt i den nationella-, regionala- och kommunala politiken (Europeiska kommissionen, 2020). I Sverige är siffrorna mycket lika eftersom ungefär hälften av svenskarna höll med om påståendet att det förekommer korruption i de lokala-, regionala- eller de offentliga institutionerna (Europeiska kommissionen, 2020). Eftersom tidigare forskning har påvisat att multipla mandat leder till en ökad korruption är även det här en nackdel för medborgarna i stort. Samtidigt är den ökade korruptionen med anledning av multipla mandat också något som medborgarna enligt Eurobarometern oroar sig över i en allt högre utsträckning än tidigare (Europeiska kommissionen, 2020).

Sammanfattningsvis kan man konstatera att det finns flertalet olika faktorer som främjar antalet multipla mandat bland riksdagsledamöter i både Finland och Sverige. Konsekvenserna av multipla mandat är mångfacetterade både för personen som innehar multipla mandat och för samhället i stort. Den ovanstående granskningen påvisar att multipla mandat leder till både fördelar och nackdelar för demokratin och samhället i stort. I följande kapitel kommer

avhandlingen att fokusera på en jämförelse mellan Finland och Sverige för att försöka ta reda på hur utbrett fenomenet med multipla mandat bland riksdagsledamöter de facto är i respektive land.

3. Ett jämförande perspektiv: Finland och Sverige

Efter att ha redogjort för tidigare forskning kring fenomenet multipla mandat i föregående kapitel övergår studien nu till att se närmare på fenomenet i praktiken. Detta genomförs genom en komparativ design, där fokus ligger på att jämföra Finland och Sverige. Kapitlet inleds med att jämförelsekriterierna introduceras. Dessa kommer att ligga som grund för vilka aspekter som kommer att undersökas närmare i granskningen av både Finland och Sverige. Efter en granskning av respektive land skilt för sig, kommer även en analys över skillnader och likheter mellan länderna att presenteras. Denna jämförelse kommer att ligga som grund för den senare undersökningen som kommer att fokusera enbart på de finländska riksdagsledamöternas inställning till multipla mandat. Jämförelsen mellan Finland och Sverige är viktig för att ännu mer i detalj gå in på fenomenet multipla mandat bland riksdagsledamöter och för att få fram en uppfattning kring hur utbrett fenomenet de facto är i Finland och Sverige.

3.1. Jämförelsekriterier

För att kunna diskutera skillnaderna i multipla mandat bland riksdagsledamöter mellan Finland och Sverige behöver en skildring över ländernas karaktärsdrag först framställas. Det är syftet med det här kapitlet. Multipla mandat bland riksdagsledamöter kommer därför först att granskas tillsammans med ländernas särdrag, för att senare möjliggöra en identifiering av likheter och skillnader mellan länderna. Förhoppningsvis är det också efter det möjligt att identifiera hur den nationella kontexten påverkar i vilken utsträckning riksdagsledamöterna innehar multipla mandat, samt vad likheterna och skillnaderna mellan länderna kan bero på.

I kapitel 2.3 konstaterades att konkurrensen inom partierna påverkar antalet multipla mandat. Förutom konkurrensen spelar också valsystemets uppbyggnad i en bredare bemärkelse in på multipla mandat granskas. Valsystemen skiljer sig åt mellan Finland och Sverige. I Finland tillämpas öppna listor med en obligatorisk preferensröstning (Sundberg, 2003). I Sverige däremot tillämpas halvöppna listor där partierna skapar en på förhand rangordnad lista på kandidater (Lundell, 2014). Väljarna i Sverige har sedan möjlighet att rösta på ett partis lista eller utöver det, också kryssa för en specifik kandidat som de önskar se invald (Davidsson, 2007). Om en kandidat får tillräckligt många personkryss kan hen stiga i den rangordning som partierna på förhand gjort upp. Valsystemet inverkar på antalet multipla mandat eftersom exempelvis halvöppna listor genererar ett högre förtroende för invalda politiker än öppna eller slutna listor (Lundell, 2014).

Som tidigare konstaterats tillämpar Finland och Sverige olika typer av valsystem. Därför kommer valsystemet att fungera som det första jämförelsekriteriet i undersökningen. Jämförelsen kommer att utgå från de invalda riksdagsledamöterna i Finland för åren 2019–2023 och i Sverige av riksdagsledamöterna invalda för åren 2018–2022, eftersom dessa är de sittande riksdagsledamöterna då avhandlingen skrivs. Det finns heller ingen tidigare undersökning som skulle jämföra multipla mandat specifikt mellan dessa riksdagsledamöter i Finland och Sverige. Det gör jämförelsekriteriet ännu mer relevant.

Eftersom antalet riksdagsledamöter är högre i Sverige än i Finland kommer det här att beaktas i avhandlingen. Därför kommer också andelen ledamöter fungera som ett jämförelseobjekt framom antalet. Finland har heller inte haft något välfärdsområdesval i vare sig Helsingfors eller på Åland och därför kommer riksdagsledamöterna som är invalda från dessa valkretsar inte att ingå i granskningen av multipla mandat. Det här på grund av att riksdagsledamöter invalda från Helsingfors och Åland inte har haft en generell möjlighet att fungera som beslutsfattare på alla tre förvaltningsnivåer, vilket de övriga riksdagsledamöterna i Finland har haft.

Det andra jämförelsekriteriet är antalet riksdagsledamöter med multipla mandat i Finlands och Sveriges riksdagar. Genom att undersöka specifika antal är det möjligt att få en överblick över hur utbrett fenomenet de facto är i länderna. David Karlsson (2018) har tidigare analyserat multipla mandat ur ett enbart svenskt perspektiv. Det finns ändå inga tidigare jämförelser mellan Finland och Sverige när det kommer till multipla mandat bland riksdagsledamöter för just den här tidsperioden. Samtidigt har fenomenet multipla mandat undersökts brett i den här avhandlingen i kapitel 2 där effekter och för- och nackdelar av multipla mandat analyserats. För att kunna tillämpa den här kunskapen i sin rätta kontext för Finland och Sverige, behöver antalet riksdagsledamöter som innehar multipla mandat undersökas närmare. Det är orsaken till att antalet och andelen riksdagsledamöter som innehar multipla mandat kommer att utgöra det andra jämförelsekriteriet i det här kapitlet.

Det tredje och sista jämförelsekriteriet kommer att bestå av en granskning av multipla mandat bland riksdagspartierna. Multipla mandat enligt parti kommer först att granskas skilt för respektive land för att sedermera kunna försöka identifiera likheter och skillnader mellan Finland och Sverige ur ett partipolitiskt perspektiv. Partisystemet i både Finland och Sverige

består av ett mångpartisystem. Det här eftersom det proportionella valsyste­met, i kombination med valkretsar där flera personer väljs till riksdagen från samma valkrets, ger upphov till ett mångpartisystem (von Schoultz, 2018). Eftersom partifältet med andra ord ser relativt lika ut i Finland och Sverige, skapar det en god grund för jämförelsen. Det finns heller ingen tidigare undersökning som jämför multipla mandat mellan riksdagspartierna i Finland och Sverige, vilket gör jämförelsekriteriet ännu mer relevant.

Genom att undersöka de tidigare nämnda jämförelsekriterierna hoppas jag kunna identifiera likheter och skillnader mellan länderna i en kontext av multipla mandat bland riksdagsledamöter. Med hjälp av jämförelsekriterierna vill jag också undersöka ländernas egenheter, traditioner och kutymmer kring multipla mandat bland riksdagsledamöterna för att få en ännu bredare förståelse kring fenomenet. I följande kapitel kommer vi att börja med att undersöka särdragen för Finlands del.

3.2. Finland

3.2.1. Representativ demokrati genom personval

Finland har en lång tradition av representativ demokrati som tillämpats i landet sedan grundlagen instiftades vid åren kring Finlands självständighet. Redan i regeringsformen år 1919 instiftades bestämmelsen om “att statsmakten i Finland tillkommer folket, som företräds av riksdagen” (Wilhelmsson, 2017). Riksdagsledamöterna väljs genom allmänna val. Väljarna måste rösta på en specifik kandidat som partierna nominerat på en jämbördig lista enligt 7. kap § 89 i vallagen (714/1998). Därmed utgör kandidaternas personliga röstetal grunden för en partiintern rangordning, som leder till ett potentiellt inval genom ett jämförelsetal som fastställs utgående från partiets totala andel röster i den ifrågavarande valkretsen. Det här eftersom Finland vid val räknar röster och senare fördelar mandatet till partierna enligt d’Hondts metod (von Schoultz, 2018).

Som tidigare konstaterats i kapitel 3.1 tillämpar Finland öppna listor med en obligatorisk preferensröstning (Sundberg, 2003). En obligatorisk preferensröstning leder till ett ofrånkomligt fokus på person, framom parti (Karvonen, 2010). Det här eftersom väljarna tenderar att fokusera alltmer på personliga attribut hos den enskilda kandidaten framom parti eller ideologi (Bittner, 2011). Detta har också lett till att förhållandet mellan väljarna och partierna har försvagats i Finland de senaste åren (von Schoultz m.fl., 2020). I

Kommunförbundets analys av kommunalvalet 2021, var personen den främsta faktorn i valet av kandidat - inte parti, hemby, ålder eller kön (Pekola-Sjöblom, 2021). Som tidigare nämnts leder fokuset på person till en kändisfixering, framom fokus på politiska sakfrågor i tider av valkampanj (Holmberg & Möller, 1999). I den här kontexten innefattas sittande riksdagsledamöter i Finland av begreppet kändispolitiker, och kan därmed även klassas som kändiskandidater (Street, 2012). Eftersom valsysteem med en obligatorisk preferensröstning gynnar kandidater som är kända från tidigare, leder systemet till att samma personer ofta blir omvalda till sina positioner. Det leder även till att samma personer oftare blir invalda till fler politiska nivåer, det vill säga innehar multipla mandat. Samtidigt skapar det också en högre press på enskilda kandidater att föra fram sina personliga attribut och föra en mer personlig kampanj (Carey & Shugart, 1995). Detta leder i sin tur till ett ytterligare fokus på person framom parti, vilket valsystemet ger upphov till.

Den obligatoriska preferensröstningen försvårar också väljarnas uppgift inför val eftersom väljarna måste hitta en specifik kandidat att rösta på (Audrey, Wauters & Pilet, 2012). I praktiken leder det till att valsystemet bidrar till att kandidater som tidigare innehaft en post, oftare blir omvalda. Detta sker, eftersom valsystemet bidrar till att rösterna oftare kanaliseras till personer som redan är invalda beslutsfattare (Dahlgaard, 2016). Tidigare erfarenhet från uppdraget ökar deras igenkänningsfaktor, vilket för många väljare kan vara en avgörande faktor i ett valsysteem som är väldigt personfixerat (von Schoultz m.fl., 2020). Enligt en undersökning av riksdagsvalet i Finland år 2019 utförd av von Schoultz, Järvi och Mattila (2020), röstade hela 80 procent av väljarna på en sittande kommunfullmäktigeledamot och 40 procent på en sittande riksdagsledamot i riksdagsvalet år 2019 (von Schoultz m.fl., 2020). Öppna listor med en obligatorisk preferensröstning ger också upphov till att partiernas roll inför val inte är lika stark som exempelvis i det svenska systemet där halvöppna listor tillämpas (Bengtsson, Wass, 2010). Detta beror på att valsystemet skapar ett konkret band mellan väljaren och kandidaten framom ett band mellan väljaren och partiet. Större partier i Finland använder sig också ofta av medlemsomröstningar för att få fram vilka kandidater de ska nominera i riksdagsval (Narud, Pedersen & Valen, 2002). Det här blev lagligt i Finland först år 1975 (Narud m.fl., 2002). Trots det kan interna medlemsomröstningar försvåra för partierna att skapa en balanserad lista, som David Arter kallar *balanced-list-strategy* (von Schoultz, 2018). Det beror på att medlemsomröstningarna tenderar att spegla partimedlemmars egenskaper, framom väljarnas (Sipinen & Koskimaa, 2020). I slutändan är det trots allt främst väjarbeteendet som genererar röster i val, inte partimedlemmars egenskaper.

I Finland väljs heller inte alla politiska beslutsfattare samma dag (von Schoultz, 2018). I stället ordnar Finland val med jämna mellanrum, nästan varje år. Från och med år 2025 har riksdagen enligt kap 10a. § 143a. i vallagen (714/1998) valt att kombinera kommunalvalet med välfärdsområdesvalet. Eftersom välfärdsområdesvalet och kommunalvalet förrättats vid olika tidpunkter innan år 2025, kommer sammanslagningen av valen inte att beaktas i avhandlingen. De olika valdagarna ger kandidaterna möjlighet att forma en specifik kampanj för just det valet. Om alla val skulle förrättas samtidigt skulle en kandidat tvingas föra olika kampanjer parallellt med varandra. Eftersom valen inte förrättas samtidigt är det också omöjligt för en väljare att veta vilka val en kandidat kommer att ställa upp i framöver. Ifall multipla mandat är av intresse för en väljare, är det därmed enbart möjligt att se vilka beslutsfattande nivåer kandidaten vid just det tillfället, eller tidigare fungerat på. Det ger inte väljarna någon insyn i vad kandidaten framöver potentiellt siktar på. För en enskild väljare som vill motverka förekomsten av multipla mandat ter det sig med andra ord mycket svårare att förutspå, än om alla val skulle förrättas samtidigt.

3.2.2. Antalet multipla mandat under riksdagsperioden 2019–2023

För att kunna utföra en granskning av antalet multipla mandat bland de finländska riksdagsledamöterna behöver en sammanställning av dem göras. Tabell 1 beskriver fördelningen av de multipla mandaten bland de finländska riksdagsledamöterna under mandatperioden 2019–2023. I tabellen har riksdagsledamöterna valda från Helsingfors valkrets (22 stycken) samt Åland (en riksdagsledamot) lämnats bort. Det här har gjorts eftersom dessa områden inte förrättade välfärdsområdesval och därmed inte har samma möjligheter att fungera som beslutsfattare på de tre förvaltningsnivåer, vilket den här avhandlingen analyserar.

Tabell 1. Sammanställning av antalet multipla mandat bland finländska riksdagsledamöter under riksdagsperioden 2019–2023.

	Antal	Procentuell andel
Riksdagsledamöter med trippelmandat	101	57 %
Riksdagsledamöter med dubbelmandat	57	32 %
Riksdagsledamöter med enkelmandat	19	11 %
Totalt	177	100 %

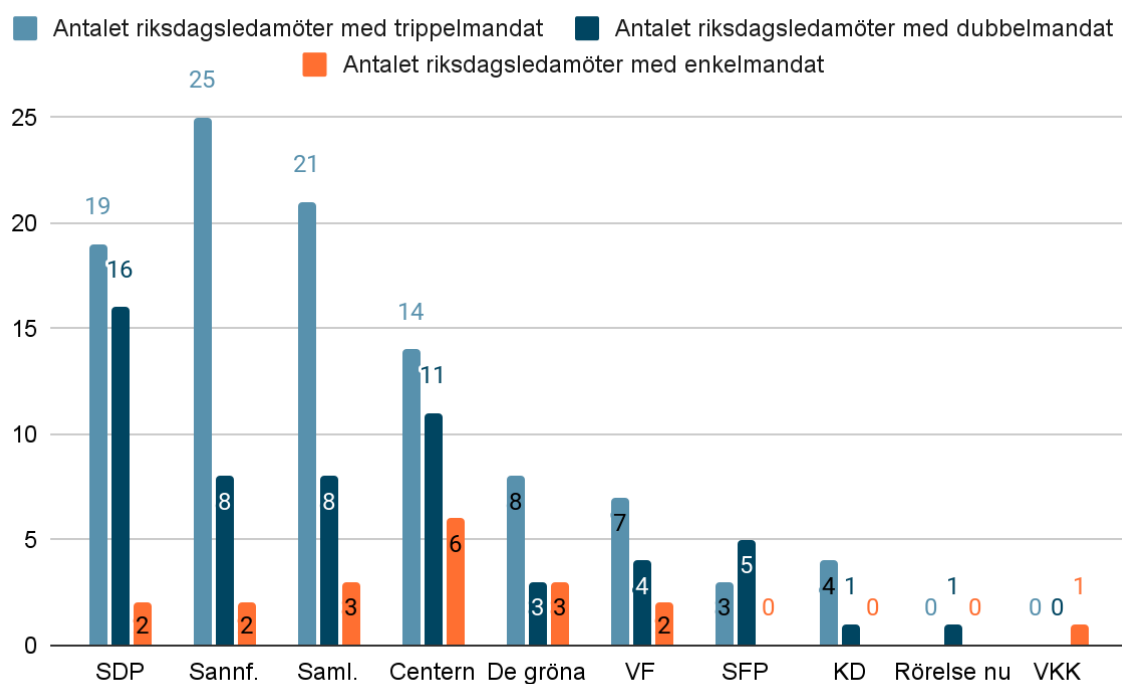
Källa: Valresultat för riksdagsvalet 2019, kommunalvalet 2021 och välfärdsområdesvalet 2022. (vaalit.fi).

Med hänvisning till Tabell 1 innehar majoriteten av de finländska riksdagsledamöterna valda för perioden 2019–2023 uppdrag också i en kommun och ett välfärdsområde. Med andra ord sitter dessa 101 riksdagsledamöter som beslutsfattare på tre förvaltningsnivåer. Det tyder på att fenomenet med två eller tre politiska uppdrag är snarare en regel, än ett undantag, bland riksdagsledamöterna i Finland. Bland de riksdagsledamöter som innehar ett dubbelmandat finns ingen som skulle inneha kombinationen av att vara riksdagsledamot och samtidigt fungera som beslutsfattare i ett välfärdsområde. I stället är alla 57 riksdagsledamöter med dubbelmandat invalda som beslutsfattare i en kommun, utöver sitt mandat i riksdagen. Eftersom enbart elva procent, av de undersökta riksdagsledamöterna, innehar ett enkelmandat stämmer resultatet väl överens med Myllys (1989) påstående om att multipla mandat är djupt inrotade i den finländska politiken. I följande kapitel kommer undersökningen att se närmare på vilka partier det är som innehar riksdagsledamöter med multipla mandat.

3.2.3. En jämförelse mellan de finländska riksdagspartierna

Det finländska partisystemet är bland de mest splittrade i hela Västeuropa (Bengtsson, Hansen, Hardarson, Narud & Oscarsson, 2014). Det beror dels på det proportionella valsysteem som Finland tillämpar, men också på det stora antalet valkretsar där flera riksdagsledamöter väljs in från en och samma varje valkrets (von Schoultz, 2018). Finlands riksdag har under

mandatperioden 2019–2023 bestått av tio olika partier. Det här efter att Ano Turtiainen uteslöts från sannfinländarna och bildade sin egen gruppering för partiet Makten tillhör folket (Osipova, 2021)¹. Socialdemokraterna är störst och innehar statsministerportföljen. Eftersom nästan 90 procent av de undersökta riksdagsledamöterna innehade multipla mandat, är det också sannolikt att riksdagsledamöter med multipla mandat finns i flertalet riksdagspartier. Samtidigt är det värt att konstatera att större partier, med en större sannolikhet också kommer att ha flera riksdagsledamöter med multipla mandat eftersom dessa partier har fler riksdagsledamöter. En jämförelse mellan riksdagspartierna presenteras i Figur 1.

Figur 1. En jämförelse av fördelningen av multipla mandat mellan de finländska riksdagspartierna.

Källa: Valresultat för riksdagsvalet 2019, kommunalvalet 2021 och välfärdsområdesvalet 2022. (vaalit.fi).

Figuren visar tydligt att så gott som alla partier innehar riksdagsledamöter med multipla mandat. Nästan alla partier innehar också riksdagsledamöter med både trippel- och dubbelmandat. Eftersom Rörelse nu och Makten tillhör folket är partier med enbart en riksdagsledamot, är samplet för dessa partier så litet att resultatet är svårt att analysera. Därmed

¹ Medan avhandlingen skrevs bildades en ny riksdagsgrupp, Riksdagsgrupp Wille Rydman, efter att han uteslutits från Samlingspartiets riksdagsgrupp. Denna riksdagsgrupp har inte beaktats i avhandlingen.

kommer dessa partier inte att ingå i den djupare analysen av multipla mandat bland riksdagsledamöter i en jämförelse mellan riksdagspartierna.

Sannfinländarna är det parti som innehar flest riksdagsledamöter med multipla mandat, tätt följt av Samlingspartiet och Socialdemokraterna. Trots det är det Kristdemokraterna som har procentuellt flest riksdagsledamöter som fungerar som beslutsfattare på alla tre nivåer, eftersom fyra av deras fem riksdagsledamöter också är beslutsfattare i ett välfärdsområde och en kommun. Den femte riksdagsledamoten från Kristdemokraterna fungerar som beslutsfattare i en kommun, utöver sitt uppdrag i riksdagen. Därmed innehar alla riksdagsledamöter i Kristdemokraternas riksdagsgrupp multipla mandat. Detta stämmer även överens för Svenska folkpartiet, eftersom alla undersökta medlemmar i Svenska riksdagsgruppen innehar multipla mandat.

Med hänvisning till jämförelsen av riksdagspartierna är det lätt att konstatera att fenomenet med multipla mandat är mycket utbrett i alla riksdagspartier och inte något som förankras hos enbart några få partier i Finland. Eftersom en stor del av alla partiernas riksdagsledamöter också innehar multipla mandat borde inget av partierna förhålla sig oerhört negativt till multipla mandat. Det här eftersom alla partier varit medvetna om möjligheten till att riksdagsledamöterna potentiellt kommer att inneha multipla mandat om de väljer att kandidera också i kommunal- och välfärdsområdesvalet. Trots det kan det hos partier finnas andra aspekter som vägt in tyngre i nomineringen, som exempelvis partiernas totala antal röster. Även riksdagsledamöterna har troligtvis varit medvetna om deras chanser till ett potentiellt inval då de valt att kandidera i flera val. För en riksdagsledamot kan det också finnas andra faktorer som spelat in, precis som hos partierna. Därmed kan ingen egentlig slutsats om vare sig partiernas eller riksdagsledamöternas inställning till multipla mandat i det här skedet ännu dras.

Följande kapitel kommer att behandla jämförelsekriterierna ur ett svenskt perspektiv. Efter den närmare analysen av Sverige hoppas jag kunna identifiera likheter och skillnader kring multipla mandat mellan de finländska och de svenska riksdagsledamöterna.

3.3. Sverige

3.3.1. Representativ demokrati genom listval

Sverige använder sig av ett proportionellt valsysteem som varit mycket lika sedan grundlagsreformen på 1970-talet (Davidsson, 2007). Väljarna har möjlighet att rösta vart fjärde år den andra söndagen i september. Då ordnas val till riksdag, region och kommun (Lundell & Högström, 2021). I Sverige tillämpas halvöppna listval (Folke, Persson & Rickne, 2016). I praktiken betyder det att partierna utformar en på förhand rangordnad lista med kandidater. Väljarna har sedan möjligheten att rösta på ett partis lista i sin helhet (vallagen avdelning 2, § 2). I Sverige tillämpas också ett frivilligt personvalsmoment (Davidsson, 2007). Det infördes 1998, för att förstärka bandet mellan väljare och valda beslutsfattare, och för att bättre synliggöra de enskilda kandidaterna i de olika valen (Davidsson, 2007). Samtidigt ger de personliga rösterna partierna information om vilka kandidater som är populära. Personvalsmomentet uppmuntrar också enskilda kandidater att göra en mer personlig kampanj och försöka stå ut i jämförelse med de övriga kandidaterna (Folke m.fl., 2016). På så sätt försöker en kandidat få väljare att kryssa för sig själv, i stället för att enbart rösta på ett partis lista eller att kryssa för någon annan kandidat. Med andra ord kan man konstatera att personvalsmomentet i Sverige har gett upphov till ett ökat fokus på kandidat, framom enbart parti. Som tidigare konstaterats främjar ett ökat fokus på person, förekomsten av multipla mandat. Därmed kan man även dra slutsatsen att personvalsmomentet ökat förekomsten av multipla mandat i Sverige.

Införandet av personvalsmomentet i Sverige har även kritiserats. Kritiker menar att de väljare som avger en preferensröst med stor sannolikhet kommer att stödja de kandidater som redan befinner sig på toppen av listan (Folke m.fl., 2016). Denna kritik överensstämmer med det faktiska valresultatet i Sverige. Lite mindre än en tredjedel av väljarna använder sig av möjligheten att kryssa för en specifik kandidat i svenska riksdagsval (Lundell, 2014). Samtidigt gick hela 98 procent av dessa preferensröster till kandidater som var placerade så pass högt på partiets lista, att de även skulle ha blivit invalda utan några personliga kryss (Lundell, 2014). Med andra ord är preferensrösterna i det svenska valsysteem nästintill obetydliga för vem som de facto kommer att bli invald. Teorin förstärks ytterligare av en undersökning gjord år 2002, som påvisade att ungefär två tredjedelar av väljarna inte kunde nämna en enda kandidat i sin egen valkrets inför valet år 2002 (Holmberg & Oscarsson, 2004). Det här är även ett argument

för att valen i Sverige inte är speciellt personfixerade. Detta tyder på att det svenska riksdagsvalet inte blivit speciellt mycket mer personfixerat, trots att väljarna har haft möjligheten att kryssa för en kandidat sedan år 1998.

Samtidigt förstärks teorin om att väljare kryssar för kandidater som oavsett kommer att bli valda, av att partierna har starka motiv till att placera de mest populära kandidaterna i toppen av listan (Shugart, Valdini & Suominen, 2005). Det beror på att det förbättrar möjligheter att maximera det totala röstetalet för partierna (Folke m.fl., 2016). Dessa kandidater utgörs ofta av kandidater som har en stark lokal förankring eller ett gott lokalt rykte, exempelvis genom en plats i ett region- eller kommunfullmäktige (Shugart m.fl., 2005). Även denna prioritering av partierna ökar sannolikheten för förekomsten av multipla mandat. Sammanfattningsvis kan man konstatera att personvalsmomentet gett de svenska väljarna ett ökat inflytande över hur riksdagens sammansättning kommer att se ut, även om de svenska väljarna inte använder momentet i en speciellt hög grad. Trots det är inflytandet inte lika stort som i ett system med fullständigt öppna listor som exempelvis Finland tillämpar. Därmed är heller inte fokuset på person lika starkt som i ett valsysteem som tillämpar öppna listor. Med andra ord främjar det svenska halvöppna valsysteemmet inte multipla mandat bland riksdagsledamöter i en lika hög grad som ett valsysteem med en öppen lista skulle göra, personvalsmomentet till trots.

Det svenska riksdagsvalet innefattar också en omdebatterad spärr för små partier. I praktiken innebär det att partierna måste komma över fyra procent av väljarstödet, eller tolv procent i en valkrets, för att överhuvudtaget få något mandat i riksdagen. Det stadgas i den svenska vallagen kap. 2 § 14 (2005:837). Eftersom spärren lämnar de minsta partierna utanför riksdagen, gynnar den de större partierna (Davidsson, 2007). För utmanande, och nya partier, är det därmed svårare att komma in i riksdagen än för redan etablerade partier. Spärren har kritiserats för att vara förlegad, eftersom valresultatet inte motsvarar väljarnas vilja eller en totalt proportionalitet ifall något parti lämnas utanför riksdagen trots att flertalet väljare angett sina röster till det partiet (Hermansson, 2010). Spärren kan också leda till att väljare röstar strategiskt för att "rösten inte ska gå till spillo" (Fredén & Oscarsson, 2015). Med det avses att väljare röstar på ett parti som med stor sannolikhet kommer nå över fyraprocentsspärren, i stället för att chansa och rösta på ett parti som kanske inte når över (Fredén & Oscarsson, 2015). Eftersom teorin tyder på att väljare strategiskt röstar på partier som med större sannolikhet kommer att nå över spärren, kan teorin också tillämpas på enskilda kandidater. Om teorin tillämpas på enskilda kandidater skulle det betyda att väljare i en större utsträckning röstar på

kandidater som har bättre möjligheter att de facto bli invalda. Eftersom kandidater med tidigare erfarenhet av uppdraget i fråga, eller kandidater med annan tidigare politisk erfarenhet, mer sannolikt blir invalda, skulle även ett dylikt väljarbeteende ge upphov till fler multipla mandat.

I Sverige förrättas också riksdags-, region- och kommunalval på samma dag (Arter & Söderlund, 2022). Det här ger väljaren möjlighet att rösta i alla de ovannämnda valen samtidigt. Det leder också till att det blir väldigt tydligt för väljarna, vilka kandidater som aspirerar på multipla mandat. Det här eftersom alla kandidatlistor finns tillgängliga för väljarna samtidigt. För en kandidat som aspirerar på multipla mandat är placeringen på partiets lista avgörande. Detta eftersom väljare som använder sig av möjligheten till personkryss ofta tenderar att kryssa för kandidater som redan befinner sig högt på listan som partierna rangordnat (Lundell, 2014). Om kandidaten inte befinner sig tillräckligt högt upp på listan krävs en synlig och personlig kampanj för att samla så många personkryss som möjligt (Folke m.fl., 2016). Om detta är fallet i flera val samtidigt kan det vara utmanande för en kandidat att föra flera parallella kampanjer på grund av tids- eller resursbrist. Därmed främjar en gemensam valdag inte antalet multipla mandat, om inte en kandidat redan från början befinner sig högt på partiets lista samtidigt i flera val.

3.3.2. Antalet multipla mandat under riksdagsperioden 2018–2022

För att kunna utföra en granskning av antalet multipla mandat bland de svenska riksdagsledamöterna behöver en sammanställning av dem göras. Näst hittas en tabell som beskriver antalet och andelen multipla mandaten bland de svenska riksdagsledamöterna under mandatperioden 2018–2022.

Tabell 2. Sammanställning av antalet multipla mandat bland svenska riksdagsledamöter under riksdagsperioden 2018–2022.

	Antal	Procentuell andel
Riksdagsledamöter med trippelmandat	9	3 %
Riksdagsledamöter med dubbelmandat	115	33 %
Riksdagsledamöter med enkelmandat	227	64 %
Totalt	349	100 %

Källa: Valresultat från riksdags-, region- och kommunalvalet. Valmyndigheten.se, valresultat.

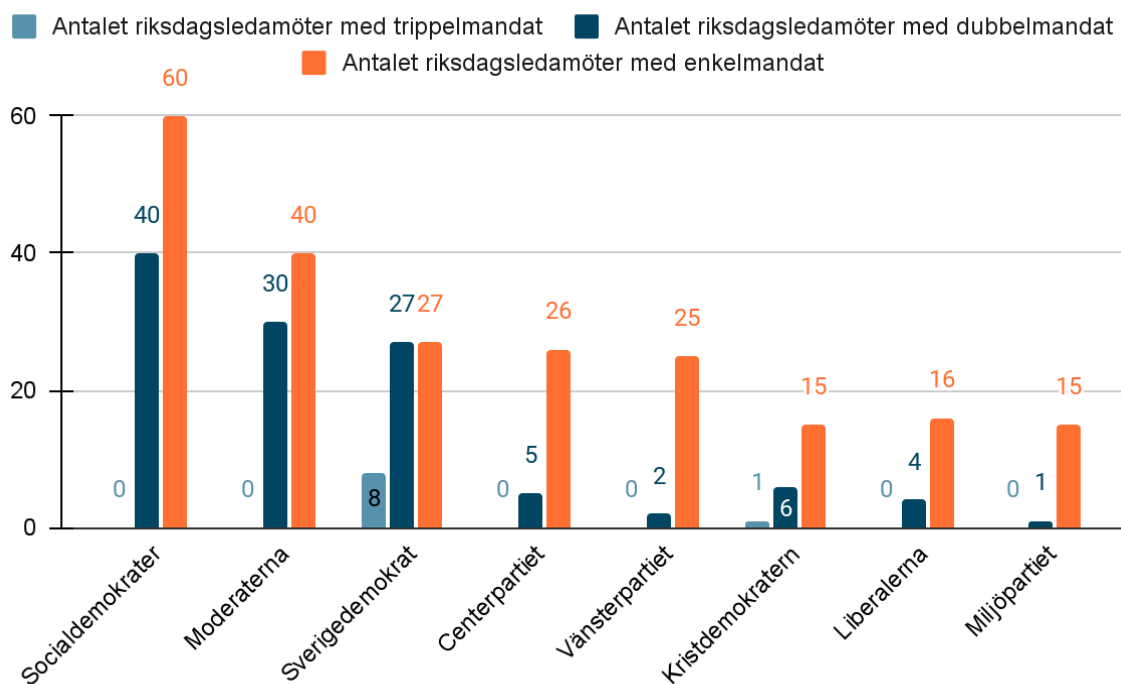
Med hänvisning till Tabell 2 innehar ungefär två tredjedelar av de svenska riksdagsledamöterna, valda för perioden 2018–2022, inte ett mandat i varken en kommun eller en region, vid sidan av sitt riksdagsuppdrag. Enbart 9 svenska riksdagsledamöter innehar multipla mandat på tre nivåer. En tredjedel av de svenska riksdagsledamöterna innehar dock multipla mandat på två nivåer. Av dessa riksdagsledamöter är det bara en riksdagsledamot som innehar kombinationen av att fungera som riksdagsledamot och samtidigt som ledamot i ett regionfullmäktige. De återstående 114 riksdagsledamöterna med ett dubbelmandat fungerar som beslutsfattare i en kommun parallellt med sitt riksdagsmandat.

Eftersom en tredjedel av de svenska riksdagsledamöterna innehar ett uppdrag i antingen en kommun eller en region, vid sidan av sitt riksdagsuppdrag, kan man konstatera att multipla mandat är ett utbrett fenomen också bland de svenska riksdagsledamöterna. Under mandatperioden 2014–2018 hade ungefär 36 procent av riksdagsledamöterna multipla mandat och nästan fem procent av dessa hade mandat på tre nivåer (Karlsson, 2018). Därmed har antalet multipla mandat bland riksdagsledamöter i Sverige sjunkit en aning i jämförelse med mandatperioden 2014–2018.

3.3.3. En jämförelse mellan de svenska riksdagspartierna

Sveriges partisystem har under en lång tid varit mycket stabilt. Demokratin slog igenom i Sverige under början av 1900-talet och präglades länge av industrialiseringen. Det dröjde länge innan nya utmanare tog sig in på partifältet i Sverige. Det påvisas av faktumet att Miljöpartiet kom in i riksdagen först 1988, och var därmed det första nya partiet som kom in i riksdagen på över 70 år (Norén Bretzer, 2010). Socialdemokraterna hade också länge en ohotad position som regeringsparti i landet. Det förändrades först år 2006 då de borgerliga partierna med Moderaterna i spetsen lyckades bilda regering (Oscarsson & Holmberg, 2009).

Under riksdagsperioden 2018–2022 finns åtta partier representerade i Sveriges riksdag. Därmed utgörs även det svenska partifältet av ett mångpartisystem. Socialdemokraterna är störst och innehar statsministerportföljen. Utöver de åtta riksdagspartierna finns det två riksdagsledamöter som inte tillhör något parti i den svenska riksdagen. Dessa två riksdagsledamöter har inte beaktats i jämförelsen mellan riksdagspartierna och därmed utgörs jämförelsen av 347 riksdagsledamöter i stället för 349 riksdagsledamöter, under mandatperioden 2018–2022. De två riksdagsledamöterna utan partibok kunde jämföras med de två minsta partierna i Finlands riksdag, Rörelse nu och Makten tillhör folket, som tillsammans också består av två riksdagsledamöter. Hur multipla mandat bland de svenska riksdagsledamöterna fördelas enligt parti, framgår ur Figur 2.

Figur 2. En jämförelse av fördelningen av multipla mandat mellan de svenska riksdagspartierna.

Källa: Valresultat från riksdags-, region- och kommunalvalet. Valmyndigheten.se, valresultat.

I figur 2 framgår tydligt att det är Sverigedemokraterna som innehar flest riksdagsledamöter med trippelmandat med åtta stycken. Kristdemokraterna står för den sista riksdagsledamoten som innehar multipla mandat på tre nivåer. De resterande partierna har inte någon riksdagsledamot med mandat på tre förvaltningsnivåer samtidigt. Däremot har alla partier åtminstone en riksdagsledamot som också fungerar som ledamot i ett kommunalt fullmäktige vid sidan av sitt riksdagsuppdrag. Det parti som har den största andelen riksdagsledamöter med dubbelmandat är Sverigedemokraterna med 44 procent tätt följt av Moderaterna med 43 procent och Socialdemokraterna med 40 procent. Det parti som har den minsta andelen multipla mandat är Miljöpartiet där enbart sex procent av riksdagsledamöterna innehar mandat på mer än en förvaltningsnivå. Också Vänsterpartiet innehar få riksdagsledamöter med multipla mandat. Bland dem innehar sju procent av riksdagsledamöterna multipla mandat.

Figur 2 visar även att multipla mandat bland riksdagsledamöter är något som förekommer i alla riksdagspartier i Sverige. Eftersom det svenska valsyste­met grundar sig på halvöppna listval där partierna har en avgörande roll i vem som kan bli invald till de olika nivåerna, torde inget parti förhålla sig oerhört negativt till multipla mandat som fenomen. Det här eftersom alla

partier varit medvetna om möjligheten till förekomsten av multipla mandat genom att ställa upp samma personer i flertalet val samtidigt. Samtidigt är det värt att konstatera att mindre än en tredjedel av väljarna i Sverige använder sig av möjligheten till personkryss i riksdagsvalet (Lundell, 2014). Med hänvisning till denna statistik, är det också sannolikt att partierna valt att lägga samma person högt på listan både i riksdags- och kommunalvalet samtidigt. Det är också värt att konstatera att riksdagsledamöterna också ställt sig till förfogande i flera val samtidigt, vilket skulle tyda på att inte heller riksdagsledamöterna förhåller sig extremt negativt till multipla mandat. Trots det finns det flertalet andra faktorer som påverkar på vilka grunder partier väljer att nominera kandidater i val eller varför en enskild person valt att kandidera i flera val samtidigt. Därmed kan heller inga egentliga slutsatser ännu dras kring hur partierna eller riksdagsledamöterna förhåller sig till multipla mandat som fenomen.

3.4. Likheter och skillnader

3.4.1. Hur påverkar valsystemet antalet multipla mandat bland riksdagsledamöter?

Inledningsvis är det lätt att konstatera att Finland och Sverige har flertalet likheter då vi granskat multipla mandat bland riksdagsledamöter. Med en hänvisning till den ovanstående analysen kring Finland och Sverige i kapitlen 3.2 och 3.3. är det därför nu dags att peka ut både likheter och skillnader mellan länderna i frågan om multipla mandat bland riksdagsledamöter. Mitt antagande bygger på att det finns skillnader mellan antalet riksdagsledamöter med multipla mandat i en jämförelse mellan Finland och Sverige som beror på valsystemets utformning eller partifördelningen i respektive riksdag. Därmed ligger utgångsläget i antalet och andelen multipla mandat i respektive riksdag som jämfördes i kapitlen 3.2.2 och 3.3.2 för att sedan kunna gå över till att jämföra de bakomliggande orsakerna.

Både Finland och Sverige har en betydande andel riksdagsledamöter som även innehar uppdrag på antingen regional- eller kommunal nivå, vilket kapitlen 3.2.2 och 3.3.2 påvisat. Skillnaderna hittas främst i andelen multipla mandat på tre förvaltningsnivåer. I Finland innehar mer än hälften av riksdagsledamöterna uppdrag på alla tre förvaltningsnivåer. Motsvarande siffra i Sverige är betydligt lägre eftersom enbart tre procent av riksdagsledamöterna innehar uppdrag både i en region och en kommun, vid sidan av sitt riksdagsuppdrag. Däremot är den procentuella andelen riksdagsledamöter som innehar uppdrag på ytterligare en nivå, utöver sitt

riksdagsmandat, väldigt lika mellan länderna. I både Finland och Sverige har ungefär en tredjedel av riksdagsledamöterna ett uppdrag vid sidan av sitt riksdagsmandat. Dessa siffror är ändå inte helt jämförbara eftersom så pass många finländska riksdagsledamöter innehar multipla mandat på tre nivåer, vilket utelämnar dem från jämförelsen, trots att de i praktiken också innehar två mandat. Den slutsats som ändå går att dra är att multipla mandat ett utbrett fenomen i både Finland och Sverige och att fenomenet är mer utbrett i Finland än i Sverige.

Eftersom Finland tillämpar ett valsystem med öppna listor med obligatorisk preferensröstning, medan Sverige tillämpar halvöppna listval, kan man konstatera att valsystemet spelar in som en av de bakomliggande orsakerna till skillnaderna i antalet multipla mandat bland riksdagsledamöter. Det finländska valsystemet är betydligt mer personfixerat (Karvonen, 2010). Den tidigare forskningen i avhandlingen har också tydligt visat ett samband mellan en obligatorisk preferensröstning och att sittande politiker oftare väljs för omval. Eftersom det ofta krävs tidigare erfarenhet av politik eller tidigare lokalt engagemang för att bli invald till riksdagen, är det oftare lokala- eller regionala fullmäktigeledamöter som blir invalda i riksdagen då ett valsystem med öppna listor tillämpas (Sipinen & von Schoultz, 2020). Samtidigt är det också svårt för en riksdagsledamot att frikoppla sig från exempelvis ett kommunfullmäktige efter flera år av inval, trots innehav av uppdrag i riksdagen (Arter & Söderlund, 2022). Som tidigare konstaterats, främjar detta förekomsten av multipla mandat. Det här kan vara en av de bakomliggande orsakerna till att antalet multipla mandat bland riksdagsledamöterna är fler i Finland, än de är i Sverige.

Eftersom det är relativt få väljare i Sverige som använder sig av möjligheten till personkryss kan det också vara en av de bakomliggande orsakerna till att finländska riksdagsledamöter innehar en högre andel multipla mandat än de svenska riksdagsledamöterna. I Sverige kunde två tredjedelar av väljarna, enligt en undersökning från år 2002, inte nämna en enda kandidat från sin egen valkrets inför riksdagsvalet i september år 2002 (Holmberg & Oscarsson, 2004). Med andra ord är partiet av större vikt för de svenska väljarna, medan de finländska väljarna tvingas hitta en specifik kandidat att rösta på för att deras röst skall antas. Även det här är ett argument för att det finländska valsystemet är mer personfixerat, vilket i sin tur ger upphov till fler multipla mandat bland riksdagsledamöterna.

Partierna i Sverige har även mer makt kring vilka kandidater som kommer att bli invalda i riksdagen jämfört med de finländska partierna. Det beror på valsystemets utformning där

partierna i Sverige gör upp rangordningen av kandidaterna på förhand genom en lista av kandidaterna. Partierna i Sverige har klara incitament att placera kandidater med en lokal anknytning eller gott lokalt rykte högt på listan eftersom dessa ofta genererar mer röster (Shugart m.fl., 2005). Det här kan till en viss del förklara förekomsten av multipla mandat i Sverige, eftersom dessa personer med en stor sannolikhet är ledamöter i ett kommunalt- eller regionalt fullmäktige. Samtidigt har väljarna inte lika mycket makt som i Finland då det kommer till vem som de facto kommer att bli invald i riksdagen. Eftersom väljare tenderar att rösta på kandidater som är kända från tidigare, bidrar väljarbeteendet i Sverige inte till en ökning av multipla mandat bland riksdagsledamöter i en lika stor utsträckning som i Finland. Detta eftersom största delen av de svenska väljarna inte använder sig av möjligheten till personkryss (Lundell, 2014).

Ytterligare en skillnad mellan det finländska och det svenska valsystemet är tidpunkten för när val förrättas. Medan Sverige förrättar alla val den andra söndagen i september, har Finland valt att förrätta valen vid olika tidpunkter. Ur en väljares synvinkel är det därmed betydligt lättare att förutspå vilka kandidater som aspirerar på multipla mandat i Sverige jämfört med Finland. I Sverige är det tydligt för väljarna, vilka kandidater som aspirerar på multipla mandat, eftersom alla kandidatlistor finns tillgängliga för väljarna samtidigt. En kandidat i Finland som inte innehar någon post från tidigare, behöver däremot inte ta ställning till de övriga nivåerna innan dessa val kommer att förrättas. För en väljare blir det därmed svårare att förutspå om en kandidat i Finland kommer att kandidera till ytterligare nivåer i framtiden eller inte. Om en väljare exempelvis vill motverka förekomsten av multipla mandat är det svenska valsystemet betydligt tydligare, eftersom det direkt är klart vilka kandidater som aspirerar på att bli beslutsfattare på flera olika nivåer samtidigt.

En annan avgörande skillnad mellan det finländska och det svenska valsystemet är förekomsten av spärren för små partier i riksdagsvalet i Sverige. Denna spärr finns inte i Finland. Som tidigare konstaterats har spärren lett till att väljare oftare röstar strategiskt, genom att rösta på ett större parti, framom ett parti som inte med lika stor sannolikhet kommer att nå över fyraprocentsspärren (Fredén & Oscarsson, 2015). Det här leder till att de större partierna får en proportionellt större framgång på bekostnad av de mindre partierna. Eftersom vi även konstaterat att svenska väljare tenderar att personkryssa kandidater som också utan personkryssen med stor sannolikhet skulle bli invalda är mönstret det samma (Lundell, 2014). Därmed gynnas större partier, och kandidater som av partiet placerats högt på listan av spärren.

Eftersom Finland inte har någon spärr för små partier kvarstår enbart faktumet att väljare tenderar att rösta på redan sittande riksdagsledamöter eller kandidater som har tidigare erfarenhet av politik på regional- eller lokal nivå (Shugart m.fl., 2005). Med andra ord främjar detta antal multipla mandat både i Finland och i Sverige.

Sammanfattningsvis kan vi med ovanstående jämförelse som bakgrund konstatera att valsystemet är en bidragande faktor till att de finländska riksdagsledamöterna innehar fler multipla mandat än de svenska riksdagsledamöterna. Enligt granskningen i kapitlen 2 och 3 beror det främst på att valsystemet i Finland är betydligt mer personfixerat, vilket i sin tur leder till ett visst väljarbeteende. Trots det är skillnaderna mellan Finlands och Sveriges valsystem så pass omfattande, att det är svårt att i praktiken påvisa exakt vilken effekt någon specifik del av valsystemet har.

3.4.2. En jämförelse mellan de finländska och svenska riksdagspartierna

Med hänvisning till figur 1 och figur 2 finns i alla riksdagspartier, med undantag för partiet Makten tillhör folket i Finland, riksdagsledamöter som innehar multipla mandat. Med andra ord är multipla mandat bland riksdagsledamöterna ett utbrett fenomen i alla riksdagspartier i både Finland och Sverige. Eftersom antalet trippelmandat är betydligt mindre i Sverige än i Finland, är det även naturligt att fler riksdagspartier i Finland har ledamöter med trippelmandat jämfört med riksdagspartierna i Sverige.

Likheterna mellan riksdagspartierna hittas i en jämförelse mellan Sannfinländarna i Finland och Sverigedemokraterna i Sverige eftersom bägge partier har en väldigt hög andel multipla mandat bland sina riksdagsledamöter i granskningen för den valda tidsperioden. I Sverige har Sverigedemokraterna den högsta andelen ledamöter med multipla mandat medan 94 procent av Sannfinländarnas riksdagsledamöter i Finland innehar multipla mandat. De gemensamma dragen hos dessa två partier är att de kan klassas som populistiska partier eftersom de definierar ett avstånd mellan “det äkta folket” och “den korrupta eliten” (Mudde & Kaltwasser, 2012). I detta förhållande betraktas det äkta folket som något positivt och den korrupta eliten som något negativt. Eftersom just dessa partier skapat en uppdelning mellan människor, kan det anses förvånande att just dessa partier innehar en så pass stor andel riksdagsledamöter med multipla mandat. Sverigedemokraterna säger exempelvis själva att “vi är inga elitister” i sitt

ställningstagande inför det svenska riksdagsvalet i september år 2022 (Sverigedemokraterna, 2022). Med andra ord kan det tolkas som att riksdagsledamöter med multipla mandat inte tillhör “eliten” utan snarare “det äkta folket”. Det skiljer sig från en del forskares synvinkel som till och med talat om beslutsfattare med multipla mandat som “eliten inom eliten” (Navarro, 2009). Med det här som bakgrund kan man konstatera att Sverigedemokraterna högst troligt inte ser riksdagsledamöter med multipla mandat som “eliten inom eliten”.

Sammanfattningsvis kan man konstatera att skillnaderna mellan de finländska och svenska riksdagspartierna ändå inte är speciellt stora eftersom så gott som alla partier i bägge riksdagar innehar riksdagsledamöter med multipla mandat. Eftersom det är partierna som nominerar kandidaterna i alla val i både Finland och Sverige, kan förekomsten av multipla mandat bland riksdagsledamöter inte ha kommit som en stor överraskning för något parti. I stället kan det stora antalet riksdagsledamöter med multipla mandat tolkas som att det lönar sig för partierna att nominera samma kandidater till flertalet val eftersom det kan öka partiernas totala mängd röster. Det här hävdar också Dodeigne (2014) i sin teori om att varje parti kontinuerligt kommer att sträva efter att nominera så många kandidater med multipla mandat som möjligt eftersom det sannolikt ökar den totala mängden röster för partier.

Med den här granskningen mellan Finland och Sverige som bakgrund, kommer den här avhandlingen framöver att fokusera enbart på de finländska riksdagsledamöternas multipla mandat. Det här görs, eftersom det blivit klart att multipla mandat på tre förvaltningsnivåer är ett betydligt mer omfattande fenomen i Finland, än det är i Sverige. Därmed kommer den här avhandlingen att övergå till att undersöka de finländska riksdagsledamöternas inställning till multipla mandat samt vilka konsekvenser multipla mandat i Finland har för samhället men också för den enskilda riksdagsledamöten på ett personligt plan. Denna granskning kommer att inledas med en hypotesformulering i kapitel 4.

4. Hypotesformulering

Multipla mandat bland riksdagsledamöter har omfattande effekter på demokratin, de demokratiska institutionerna och beslutsfattandet, vilket framkommit ur resultaten i kapitel 2 i den här avhandlingen. I kapitel 3 framgår det också tydligt att de finländska riksdagsledamöterna valda för perioden 2019–2023 innehar betydligt fler multipla mandat än de svenska riksdagsledamöterna valda för perioden 2018–2022. Mer än 50 procent av riksdagsledamöterna i Finland innehar multipla mandat på tre förvaltningsnivåer samtidigt. Tidigare forskning har även påvisat att Finland möjligen kan toppa statistiken för hur många riksdagsledamöter som de facto innehar multipla mandat till och med på ett globalt plan (Malmberg & Karv, 2022). Med andra ord är andelen multipla mandat bland riksdagsledamöter i Finland anmärkningsvärd. Av den här anledningen kommer den vidare forskningen att enbart fokusera på multipla mandat bland riksdagsledamöter ur den finländska kontexten. Eftersom över hälften av de finländska riksdagsledamöterna innehar trippelmandat, vilket inte är fallet i Sverige, är det en bra grund för att fortsätta undersökningen enbart ur en finländsk kontext. Därmed har de svenska riksdagsledamöterna utgjort ett bra jämförelseobjekt för att få fram de bakomliggande orsakerna till multipla mandat men hädanefter kommer avhandlingen att fokusera på de finländska riksdagsledamöterna.

Avgränsningen är naturlig eftersom fenomenet är så pass nytt i Finland, vilket i praktiken betyder att det inte finns någon utbredd tidigare forskning kring multipla mandat på tre förvaltningsnivåer bland de finländska riksdagsledamöterna. Den vidare forskningen kommer därmed att utgöras av intervjuer med finländska riksdagsledamöter för att kunna undersöka vilken inställning de har till multipla mandat. Undersökningen kommer att genomföras genom intervjuer med sju riksdagsledamöter som berörs av multipla mandat som fenomen, det vill säga riksdagsledamöter som själva innehar multipla mandat. Ur ett metodologiskt perspektiv är undersökningen därmed en kvalitativ fallstudie som undersöker fenomenet närmare ur några nyckelpersoners synvinkel.

Hypotesformuleringen kommer att utgå från fem av de konsekvenser som den här avhandlingen hittills kommit fram till att multipla mandat kan leda till. Dessa är maktkoncentration, institutionella stridigheter, medborgarnas motsägelsefulla krav på beslutsfattare, ledamöternas alltmer pressade tidsanvändning samt en potentiell ökad kontakt mellan medborgare och beslutsfattare. Genom att undersöka dessa faktorer ur en

riksdagsledamots perspektiv, hoppas jag att undersökningen får en vidare bredd för att kunna utvärdera hur de finländska riksdagsledamöterna förhåller sig till multipla mandat som fenomen. Näst kommer varje hypotes att presenteras var för sig samt de bakomliggande orsakerna till hypotesen genom en hypotesformulering.

4.1. Maktkoncentration

Multipla mandat leder till en maktkoncentration, som i praktiken betyder att den politiska makten koncentreras till ett fåtal personer (Van de Voorde & de Vet, 2020). Det ter sig naturligt eftersom multipla mandat handlar om att en och samma person innehar en position som beslutsfattare på två eller fler förvaltningsnivåer. Som tidigare konstaterats har en del forskare till och med talat om riksdagsledamöter som innehar multipla mandat som "eliten inom eliten" (Navarro, 2009). Det här kan bero på att dessa personer är så pass få till antalet, och makten som koncentreras till dem är vidsträckt. Maktkoncentrationen är ändå ett resultat av ett väljarbeteende, som i sin tur skulle antyda på att väljarna gärna ser samma person som beslutsfattare på flera olika förvaltningsnivåer samtidigt. Maktkoncentration kan också i längden leda till en ökad risk för korruption (Malmberg & Karv, 2022). Ur en riksdagsledamots perspektiv, som valt att inneha multipla mandat, är maktkoncentrationen därmed ett intressant objekt för närmare granskning.

Med anledning av finländarnas väljarbeteende är det sannolikt att om en riksdagsledamot väljer att kandidera även i kommunal- och välfärdsområdesvalet kommer hen även att bli invald. Det här eftersom väljarna tenderar att rösta på en person som är känd från tidigare eller som har tidigare erfarenhet av politik (Shugart m.fl., 2005). En sittande riksdagsledamot uppfyller dessa kriterier. Frågan som kvarstår är därmed om en enskild riksdagsledamot har som mål att sitta på alla tre förvaltningsnivåer eller om det finns andra bakomliggande orsaker till att hen väljer att kandidera i alla tre val. Arter och Söderlund (2022) konstaterade att det kan vara svårt för en riksdagsledamot med en bakgrund inom kommunalpolitiken att efter inval i riksdagen frikoppla sig från sitt kommunala- eller regionala uppdrag. Samtidigt har majoriteten av riksdagsledamöterna i Finland börjat sin politiska karriär i just kommunfullmäktige eftersom väljarbeteendet i Finland främjar kandidater som redan innehar en politisk plattform från tidigare (Shugart m.fl., 2005).

Förutom detta kan ett mandat i en kommun och ett välfärdsområde stärka chanserna för att bli omvald i riksdagen eftersom det medför en starkare kopplingen till den lokala orten, vilket även är ett starkt kriterium för väljare då de väljer en kandidat att avlägga sin röst på i val (Put m.fl., 2020). Med andra ord skulle mandaten i en kommun och ett välfärdsområde även öka chanserna för den enskilda personen att bli omvald som riksdagsledamot. Om detta är något som riksdagsledamoten siktar på, är det strategiskt att även kandidera i kommunal- och välfärdsområdesvalet trots att det fortsatta riksdagsarbetet är den främsta anledningen till kandidaturena och inte arbetet i vare sig kommunen eller välfärdsområdet. Med bakgrund i den diskussion som förts kring maktkoncentration är min hypotes därför att en riksdagsledamot främst strävar efter omval som riksdagsledamot, vilket maktkoncentrationen är en konsekvens av.

H1: Maktkoncentrationen är en följd av en riksdagsledamots vilja att bli omvald som riksdagsledamot.

4.2. Institutionella stridigheter

Multipla mandat bland riksdagsledamöter och maktkoncentration leder ofrånkomligen också till institutionella stridigheter mellan de olika beslutsfattande nivåerna (Väänänen, 1980). Med institutionella stridigheter avses i det här fallet att olika offentliga institutioner kan ha olika intressen som kan bilda en konflikt då en och samma person fungerar som beslutsfattare på flera olika förvaltningsnivåer. Eftersom riksdagsledamöter som innehar multipla mandat sitter som beslutsfattare på flera förvaltningsnivåer är det därför sannolikt att institutionella stridigheter förekommer. Därmed är det en intressant aspekt att undersöka bland riksdagsledamöter som innehar multipla mandat.

Det i sin tur ifrågasätter en av Finlands mest fundamentala princip inom en rättsstat, det vill säga maktens tredelning som framgår i grundlagens 3 § (1999/731) (Kekkonen, 2011). Maktens tredelning förutsätter att den lagstiftande, verkställande och den dömande makten är oberoende av varandra och därmed skiljs åt (Tuori, 2005). Multipla mandat bland riksdagsledamöter i Finland leder i det här fallet till en sammanblandning av tredelningen eftersom samma person i praktiken, med anledning av multipla mandat, kan ansvara för både den lagstiftande och den verkställande makten. Rent konkret kan det ta sig i uttryck genom att en riksdagsledamot fattar beslut om lagstiftning som hen sedan ska genomföra i sitt uppdrag som regional- eller

kommunal fullmäktigeledamot (Ryynänen, 2012). Det här i sin tur kan ge upphov till utmaningar, eftersom intressekonflikter kan uppstå mellan den lagstiftande nationella nivån och en kommun eller ett välfärdsområde på den verkställande nivån. Frågan som då kvarstår är hur en riksdagsledamot med multipla mandat förhåller sig till intressekonflikter mellan de offentliga institutionerna, samt vilka intressen som sist och slutligen väger tyngst ifall institutionella stridigheter uppstår.

Frageställningen är en intressant utgångspunkt då tidigare forskning tillämpas på antagandet. Miles' law, som härstammar från den amerikanska politiken på 1940-talet, hävdade exempelvis att det är uppdraget som ger beslutsfattaren åsikter (Miles, 1978). Om en beslutsfattare då har flera olika uppdrag skulle åsikten därmed vara beroende av vilket möte beslutsfattaren sitter på. Som kapitel 2.1 påvisar har även väljarna på de olika nivåerna olika intressen, vilket kan försvåra det parallella arbetet på flera förvaltningsnivåer ytterligare. Med anledning av det här ter sig de institutionella stridigheterna som multipla mandat bland riksdagsledamöter ger upphov till, speciellt intressant. Även tidigare forskning har talat om att uppgiften, åtminstone till en viss del, påverkar åsikten (Henriksson, 2019). För en riksdagsledamot med multipla mandat skulle det därmed betyda att åsikterna kan variera mellan olika möten, vilket skulle belysa intressekonflikterna mellan de offentliga institutionerna väldigt bra.

Samtidigt har den här avhandlingen från tidigare identifierat att riksdagsledamöter med multipla mandat ofta drar in mer pengar till den egna regionen än andra riksdagsledamöter (François, 2013). Med det här i åtanke skulle det betyda att en riksdagsledamot med multipla mandat har de regionala aspekterna och sina uppdrag i en kommun eller i välfärdsområdet i åtanke även i det nationella riksdagsarbetet. Det skulle te sig naturligt även eftersom det är väljarna från den egna valkretsen som möjliggjort mandatet i riksdagen genom att rösta på riksdagsledamoten i fråga. Med en bakgrund i den diskussion som förts kring intressekonflikter mellan de offentliga nivåerna är min andra hypotes därmed att en riksdagsledamot med multipla mandat upplever intressekonflikter mellan mandaten men att den allmänna opinionen inom den egna regionen oftast väger in tyngst ifall institutionella stridigheter uppstår mellan de olika mandaten.

H2: Institutionella stridigheter förekommer mellan de olika förvaltningsnivåerna bland riksdagsledamöter som innehar multipla mandat och då väger den egna regionens intressen tyngst i beslutsfattandet.

4.3. Medborgarnas motsägelsefulla krav på beslutsfattare

Den tidigare undersökningen i den här avhandlingen har även påvisat att medborgarna kan ha olika intressen och krav på en riksdagsledamot med multipla mandat beroende på vilken förvaltningsnivå det handlar om. Det i sin tur betyder att en beslutsfattares väljare kan ha olika krav eller önskemål på exempelvis en riksdagsledamot jämfört med en kommunal beslutsfattare, vilket kan bero på att valkretsarna varierar mellan de olika valen. För en riksdagsledamot som innehar multipla mandat kan det i praktiken betyda att väljare i riksdagsvalet har olika intressen för hur ledamoten skall agera jämfört med de som röstat fram riksdagsledamoten som en kommunal beslutsfattare. Det kan såklart även handla om helt olika medborgare, vilket försvårar problematiken ytterligare.

I kapitel 4.2 var min hypotes att det förekommer intressekonflikter mellan de olika förvaltningsnivåerna men att det regionala aspekterna väger tyngst i beslutsfattandet då olika intressen ställs mot varandra. Eftersom kommunala uppdrag och uppdrag inom ett välfärdsområde främjar omvalet för en riksdagsledamot i riksdagen, som tidigare konstaterats i kapitel 2.4., kan omvalet i riksdagsvalet vara en avgörande faktor för att kandidera även i andra val. Med den här motiveringen som bakgrund skulle det vara naturligt att en riksdagsledamot som hoppas på omval även prioriterar väljarnas åsikt inom den egna valkretsen för ett riksdagsval. Samtidigt är det värt att konstatera att de flesta riksdagsledamöter får sina röster från den egna regionen, vilket även kan härledas till att både väljarna och partierna ofta prioriterar en kandidat med en stark lokal förankring (Put m.fl., 2020).

Väljarbeteendet tyder starkt på att en kandidat med en lokal förankring, ofta en fullmäktigeledamot från den egna kommunen, prioriteras vid val av kandidat i riksdagsvalet (Put m.fl., 2020). Därmed är det till fördel för en riksdagsledamot att fungera som kommunal beslutsfattare om hen siktar på omval i riksdagen. Med andra ord är det även viktigt för en riksdagsledamot som siktar på omval att fortsättningsvis vara populär i den egna hemkommunen för att ha utökade möjligheter att bli omvald i riksdagen. Det här i sin tur skulle betyda att en riksdagsledamot som innehar multipla mandat på flera förvaltningsnivåer gynnas av att prioritera medborgarnas åsikter i den egna kommunen ifall det uppstår en situation där medborgarna ställer olika krav på de olika förvaltningsnivåerna. Det här antagandet bygger även min hypotes på.

H3: Då medborgarna har motsägelsefulla krav på en riksdagsledamot som innehar multipla mandat är det majoritetens åsikt inom den egna kommunen som väger in tyngst.

4.4. Tidsanvändning

Tidsanvändningen är ett av de mest omdebatterade ämnena när det kommer till riksdagsledamöter som innehar multipla mandat. Därmed är det naturligt att även tidsanvändningen fungerar som ett objekt för granskning i den här avhandlingen. I och med att det i Finland har varit möjligt att fungera som beslutsfattare på tre förvaltningsnivåer enbart från och med mars 2022 är fenomenet väldigt nytt. I en undersökning gjord av Aula och Konttinen (2020) framkommer det i resultatet att riksdagsledamöter inte har tillräckligt med tid för att sköta ett kommunalt uppdrag vid sidan av riksdagsarbetet. Det är även värt att notera att uppdraget som riksdagsledamot ofta även innebär uppdrag inom andra intresseorganisationer eller organ, som i sin tur försvårar tidsanvändningen ytterligare (Aula & Konttinen, 2020).

Parallella uppdrag försvåras ytterligare av om riksdagsledamotens kommunala- eller regionala uppdrag är belägna på långt avstånd från Helsingfors, där en stor del av riksdagsarbetet sker (Aula & Konttinen, 2020). I riksdagsarbetet är måndagar ofta "regiondagar", det vill säga dagar utan plenum i riksdagen, just för att riksdagsledamöter skall kunna ha uppdrag också på kommunal nivå. Trots det finns det ingen utsatt dag för uppdrag inom välfärdsområdena, trots att en stor del av riksdagsledamöterna efter mars 2022 också innehar uppdrag inom välfärdsområdet. Också av den här orsaken är tidsanvändningen en speciellt intressant aspekt att undersöka närmare.

I undersökningen gjord av Aula och Konttinen (2020) har de frågat riksdagsledamöter hur bra det går att få ihop privatlivet med arbetet som riksdagsledamot. Ledamöterna har i undersökningen fått svara på en skala mellan 1–10. I skalan har siffran 10 motsvarat att det fungerar väldigt bra att kombinera privatlivet med riksdagsarbetet medan siffran 1 motsvarat att det fungerar väldigt dåligt. Medeltalet bland de svarande var 4,3 (Aula & Konttinen, 2020). Anmärkningsvärt är ändå att en tredjedel av de svarande uppgav siffran 1 eller 2, vilket betyder att de anser att det är svårt att kombinera privatlivet med uppdraget som riksdagsledamot (Aula & Konttinen, 2020).

Eftersom undersökningen är gjord innan det var möjligt för riksdagsledamöter att fungera som beslutsfattare i välfärdsområdet, skulle det betyda att tidsanvändningen bland riksdagsledamöterna blivit ännu mer knapp sedan beslutsfattarna i välfärdsområdena valdes. Över hälften av riksdagsledamöterna innehar uppdrag på tre nivåer, vilket även tyder på att tiden för att sköta alla uppdrag blivit ännu mer knapp för en majoritet av riksdagsledamöterna. Det är därmed inte en fråga som enbart berör ett fåtal riksdagsledamöter. Av den här anledningen är min hypotes att riksdagsledamöter som innehar uppdrag på tre förvaltningsnivåer inte har möjlighet att utföra alla uppdrag så väl som de skulle önska.

H4: En riksdagsledamot med mandat på tre förvaltningsnivåer har inte tid att sköta alla uppdrag så ansvarsfullt som hen skulle vilja.

4.5. Ökad kontakt mellan medborgare och beslutsfattare

Den här undersökningen har tidigare påvisat att riksdagsledamöter som innehar multipla mandat ofta har mer kontakt med medborgare jämfört med riksdagsledamöter som inte innehar uppdrag på vare sig kommunal- eller regional nivå (Van de Voorde & de Vet, 2020). Denna teori förstärks även av en tidigare undersökning genomförd av Arter och Söderlund (2022) där de frågat finländska riksdagsledamöter hur de kommunala uppdragen förstärker uppdraget som riksdagsledamot. Bland annat riksdagsledamot Timo Korhonen säger i undersökningen att en plats i kommunfullmäktige möjliggör att han hålls informerad om de lokala angelägenheterna (Arter & Söderlund, 2022). Också David Karlsson (2018) har undersökt kontakter mellan riksdagsledamöter och lokala beslutsfattare ur ett svenskt perspektiv. I resultatet framgår att riksdagsledamöter som innehar multipla mandat även har betydligt fler kontakter med lokala och regionala fullmäktigeledamöter än riksdagsledamöter som inte innehar uppdrag på vare sig lokal- eller kommunal nivå (Karlsson, 2018).

Dessa kontakter möjliggör även för riksdagsledamöterna med multipla mandat, att i en högre utsträckning än riksdagsledamöter som inte innehar multipla mandat, lyfta fram lokala eller regionala frågor på den politiska agendan också på nationell nivå i riksdagsarbetet. Detta på grund av att de har en stor kunskap i de lokala angelägenheterna genom flera kontakter till medborgare på det lokala planet. Anckar (1980) har även tidigare påvisat att medborgarna kan ha olika saker de kräver av beslutsfattarna. Dessa krav behöver beslutsfattarna uppfylla för att

fullfölja sitt uppdrag på bästa möjliga sätt (Anckar, 1980). Även här kan det uppstå konflikter ifall kraven eller önskemålen från medborgarna på de olika nivåerna inte har samma målsättningar. Precis som i frågan om intressekonflikter mellan de olika förvaltningsnivåerna i kapitel 4.4, kan detta tas ett steg längre genom att gå ned på gräsrotsnivå till väljarna.

Med hänvisning till den förda diskussionen kring kontakten mellan beslutsfattare och väljare är min hypotes att riksdagsledamöter med multipla mandat upplever att de har fler kontakter till medborgarna än övriga riksdagsledamöter.

H5: En riksdagsledamot med multipla mandat upplever sig ha bättre kontakt till medborgarna i den egna regionen än vad de tror att riksdagsledamöter med enkelmandat har.

För att sammanfatta kapitlet i sin helhet presenteras hypoteserna i tabell 3. I tabellen ingår de konsekvenser som den här avhandlingen har konstaterat att multipla mandat bland riksdagsledamöter leder till. Hypoteserna utgör grunden för den kommande analysen av resultatet, men lämnar även rum för övriga iakttagelser och resultat. Genom hypoteserna undersöks maktkoncentration, institutionella stridigheter, medborgarnas motsägelsefulla krav på beslutsfattare, tidsanvändningen samt ifall den potentiellt ökade kontakten mellan beslutsfattare och riksdagsledamöter kan härledas till multipla mandat.

Tabell 3. Sammanfattning av de identifierade konsekvenserna som multipla mandat leder till samt avhandlingens hypotesformuleringar utgående från konsekvenserna.

Identifierad konsekvens	Hypotes
Med anledning av det finländska personvalet samt väljarbeteendet lönar det sig för en riksdagsledamot att kandidera i så många val som möjligt för att säkra sin position som riksdagsledamot.	H1: Maktkoncentrationen är en följd av en riksdagsledamots vilja att bli omvald som riksdagsledamot.
Det förekommer institutionella stridigheter mellan de olika förvaltningsnivåerna. För en beslutsfattare som innehar multipla mandat måste hen ta ställning till vilka intressen som främjas.	H2: Institutionella stridigheter förekommer mellan de olika förvaltningsnivåerna bland riksdagsledamöter som innehar multipla mandat och då väger den egna regionens intressen tyngst i beslutsfattandet.
En beslutsfattare som innehar multipla mandat kan möta motstridiga krav eller önskemål mellan de olika förvaltningsnivåerna från medborgare eller väljare.	H3: Då medborgarna har motsägelsefulla krav på en riksdagsledamot som innehar multipla mandat är det majoritetens åsikt inom den egna kommunen som väger in tyngst.
Tidsanvändningen är knapp för en riksdagsledamot som innehar multipla mandat.	H4: En riksdagsledamot med mandat på tre förvaltningsnivåer har inte tid att sköta alla uppdrag så ansvarsfullt som hen skulle vilja.
Riksdagsledamöter som innehar multipla mandat har en tätare kontakt med medborgare än riksdagsledamöter med enkelmandat.	H5: En riksdagsledamot med multipla mandat upplever sig ha bättre kontakt till medborgarna i den egna regionen än vad de tror att riksdagsledamöter med enkelmandat har.

5. Upplägg och genomförande

I det här kapitlet kommer metoden och genomförandet av studien presenteras närmare. Upplägget och genomförandet kommer att granskas både ur ett teoretiskt och ett praktiskt perspektiv. Studien är en kvalitativ fallstudie som utförs med hjälp av semistrukturerade intervjuer. Intervjuerna genomförs med strategiskt utvalda informanter. Dessa informanter har valts ut utgående från resultatet i den tidigare undersökningen. Val av metod och insamling av data presenteras närmare i följande kapitel.

5.1. Forskningsdesign

I den här undersökningen är de finländska riksdagsledamöterna valda för perioden 2019–2023 av intresse. Undersökningen fokuserar på fenomenet kring multipla mandat bland de finländska riksdagsledamöterna. Området är intressant eftersom det blev möjligt för riksdagsledamöter i Finland att fungera som beslutsfattare på tre förvaltningsnivåer först i mars 2022. Av den anledningen finns det väldigt lite tidigare forskning kring ämnet. Syftet med undersökningen är att kartlägga vilka konsekvenser multipla mandat bland riksdagsledamöter medför utgående fem hypoteser. Dessa fem hypoteser utgår från maktkoncentration, institutionella stridigheter, medborgarnas motsägelsefulla krav på beslutsfattarna, ledamöternas alltmer pressade tidsanvändning samt den potentiellt ökade kontakten mellan medborgare och beslutsfattare. Avsikten är att avhandlingen skall kunna bidra till en ökad förståelse för hur multipla mandat bland riksdagsledamöter i Finland påverkar det demokratiska beslutsfattandet som helhet samt hur de finländska riksdagsledamöterna förhåller sig till multipla mandat som ett övergripande fenomen. Det sker genom en analys av hypoteserna som presenterades i kapitel 4.

Den samhällsvetenskapliga forskningen strävar efter att skapa en förståelse för olika fenomen genom samband eller påverkan. Även den här undersökningen kommer att försöka hitta samband mellan multipla mandat bland riksdagsledamöter och övriga fenomen som avgränsats genom de fem hypoteserna. Den ram som görs upp för insamlandet av material i en samhällsvetenskaplig forskning kallas för forskningsdesign (Byman, 2018). Forskningsdesignen gör med andra ord upp de ramar som finns till för att besvara de egna forskningsfrågorna. Det finns förenklat fem olika typer av forskningsdesigner: fallstudiedesign, experimentell design, longitudinell design, tvärsnittsdesign, och komparativ design (Bryman, 2018). Den här studien kommer att utgöras av en fallstudiedesign.

En fallstudiedesign är det naturliga valet för den här studien. Det beror på att en fallstudie fokuserar på ett litet antal informanter för att kunna gå in på ett fenomen på djupet (Yin, 2009). Fallstudien kommer att basera sig på den tidigare gjorda undersökningen i kapitel 3. kring hur många av de finländska riksdagsledamöterna som innehar multipla mandat samt vilka konsekvenser multipla mandat kan leda till. Eftersom över hälften av de finländska riksdagsledamöterna fungerar som beslutsfattare på tre förvaltningsnivåer är det statistik som är lätt att utgå ifrån i den vidare forskningen. En fallstudiedesign fungerar bra i en kontext där meningen är att inkludera få fall och ett stort antal variabler. Fallstudiedesign fungerar även bra för att granska större helheter och förstå dem i sin kontext (de Vaus, 2001). Även om fallstudiedesign är en av de vanligaste metoderna för forskning riktas det också en del kritik mot designen. En del forskare antyder att en fallstudiedesign endast borde användas då man tar fram hypoteser för kommande tester, forskning eller mycket noggranna forskningsdesigner (de Vaus, 2001). Trots det är fallstudiedesignen en väl utformad samt beprövad metod och därmed har jag valt att använda mig av den i min forskning, trots de kritiska rösterna mot designen.

Fallstudier använder sig ofta av kvalitativa insamlingsmetoder (Harboe, 2013). Även den här studien kommer att använda sig av kvalitativa insamlingsmetoder eftersom jag försöker beskriva en verklighet utgående från de fall som ingår i studien. En kvalitativ forskning försöker förstå data i stället för att förklara den (Fejes & Thornberg, 2009). Den kvalitativa forskningen ses ofta som en motsats till den kvantitativa forskningen (Tjora, 2012). En kvalitativ forskning strävar efter att gestalta eller karaktärisera något (Larsson, 2011). För att gestalta ett fenomen genom en kvalitativ forskningsmetod används därför orddata för att beskriva en verklighet (Fejes & Thornberg, 2009). Eftersom den här forskningen är kvalitativ till sin natur är det därför viktigt att också förstå forskarens utmaningar i utförandet av en kvalitativ studie. Studien färgas alltid av forskarens bakgrund och det är svårt att återge en exakt bild av verkligheten (Fejes & Thornberg, 2019). Därmed är en kvalitativ studie alltid ett resultat av hur forskaren tolkar verkligheten, vilket kommer att vara fallet även i den här undersökningen. Därför har jag valt att även inkludera de etiska aspekterna i presentationen av val av metod och insamling samt analys av material. Det här för att förhoppningsvis kunna belysa mina egna utgångspunkter som forskare och därmed kunna motverka en subjektiv infallsvinkel.

Den här studien kommer att utgå från ett unikt material med primärdata. Det betyder i praktiken att forskaren samlar in data specifikt för den här forskningen (Fangen & Sellerberg, 2011).

Data kommer att samlas in genom intervjuer med ett antal finländska riksdagsledamöter för att undersöka hur multipla mandat påverkar dem och deras roll som beslutsfattare samt hur de förhåller sig till multipla mandat som ett mer övergripande fenomen. Dessa riksdagsledamöter utgör därmed informanterna eller de analytiska enheterna för undersökningen och är strategiskt utvalda utgående från resultaten som framkommit tidigare i den här studien. Urvalet av informanterna presenteras närmare i följande kapitel.

5.2. Urval

Det är naturligt att finländska riksdagsledamöter valda för perioden 2019–2023 utgör grunden för den här undersökningen eftersom den fokuserar på hur multipla mandat framkommer bland de finländska riksdagsledamöterna samt deras inställning till multipla mandat som fenomen. Eftersom objektet för undersökningen är multipla mandat bland riksdagsledamöter är det av intresse att undersöka riksdagsledamöter som innehar multipla mandat både på två och tre förvaltningsnivåer i Finland. Genom att intervjua riksdagsledamöter som har olika antal multipla mandat skapar det möjligheter för jämförelse, samt möjlighet för vidare analyser om varför en riksdagsledamot exempelvis valde att inte kandidera i ytterligare ett val. Ministrarna i sin tur, som också fungerar som riksdagsledamöter, har helt uteslutits som objekt för den närmare granskningen. Det beror på att deras arbetsbild inte är jämförbar med arbetsbilden för en riksdagsledamot som inte fungerar som minister. En minister leder och ansvarar över ett helt ministerium. Genom att inkludera en minister i granskningen skulle det därmed skapa förvrängda svar på de forskningsfrågor och hypoteser som den här undersökningen fokuserar på.

De utvalda riksdagsledamöterna som fungerar som intervjuobjekt kommer från olika partier. De olika partierna kommer inte att framgå i undersökningen för att bevara intervjuobjektens anonymitet. I stället har jag valt att avgränsa partistrukturen mellan små och stora partier. Vissa partier är så pass små att anonymiteten skulle ta skada ifall partierna framgick i undersökningen. Därmed har jag gjort avgränsningen mellan små och stora partier vid antalet 15 riksdagsledamöter. Det resulterade i att de stora partierna består av Socialdemokraterna, Sannfinländarna, Samlingspartiet, Centern, de Gröna och Vänsterförbundet. De små partierna i sin tur består av Svenska folkpartiet, Kristdemokraterna, Rörelse nu och Makten tillhör

folket². Förutom representation från olika partier kommer de utvalda riksdagsledamöterna även att komma från olika valkretsar för att skapa en bredare förståelse för exempelvis utmaningarna kring tidsanvändningen. Den tidigare undersökningen har påvisat att tidsanvändningen är mer pressad för en riksdagsledamot som också är beslutsfattare i en region som är längre belägen från huvudstaden och riksdagshuset, jämfört med en riksdagsledamot som kommer från en region nära huvudstaden (Aula & Konttinen, 2020). Därmed är det motiverat att ha med intervjuobjekt som kommer från olika delar av landet. Riksdagsledamöterna som ingår i analysen kommer även att befinna sig i olika livssituationer, vara av olika ålder samt av olika kön för att bredda på undersökningen ytterligare.

Inom metodologisk forskning ställs man ofta inför problematiken hur stort ett urval skall vara för att kunna skapa en förståelse för det fenomen som undersöks. Det finns ändå inte något definitivt svar på den frågeställningen (Bryman, 2012). Ofta begränsar sig urvalets storlek i stället till praktiska faktorer samt vilken precisionsgrad forskningen strävar efter. Den här forskningen är ute efter att visa på tendenser fram om exakta svar. Enligt tidigare forskning är det även fungerande att använda sig av ett mindre urval ifall man är ute efter att visa på just tendenser (Harboe, 2013). Även Ahrne och Eriksson-Zetterquist (2017) rekommenderar att intervjua minst sex till åtta personer i en kvalitativ undersökning för att det material som samlats in ska kunna anses vara oberoende av personliga åsikter. Eftersom det inte kommer att vara praktiskt möjligt att intervjua alla finländska riksdagsledamöter, eftersom dessa är 200 till antalet, kommer den här studien att fokusera på ett antal strategiskt utvalda informanter. Med andra ord kommer den här avhandlingen att fokusera på tendenser framom exakta svar. Det är även möjligt att använda sig av ett mindre urval för att skapa en representativitet. Det kräver ändå att urvalet är noggrant avgränsat (David & Sutton, 2016). Den här studien kommer att begränsa antalet intervjuobjekt dels på inrådan av tidigare forskning men också använda sig av mättnadspunkten. Det finns med andra ord inget fastslaget antal intervjuobjekt, utan i stället kommer intervjuerna att pågå tills ingen ny data framkommer i intervjuerna. Det kallas att nå en mättnadspunkt i intervjuerna vilket enligt Kvale och Brinkmann (2014) är den främsta måttstocken för insamlingen av material. Följande kapitel kommer att gå in mer på djupet kring hur intervjuerna är uppbyggda.

² Medan avhandlingen skrevs bildades en ny riksdagsgrupp, Riksdagsgrupp Wille Rydman, efter att han utslutits från Samlingspartiets riksdagsgrupp. Denna riksdagsgrupp har inte beaktats i avhandlingen.

5.3. Datainsamlingsmetod

Enligt Bryman (2018) är en datainsamlingsmetod den metod som används för insamling av data. Det finns flera olika typer av datainsamlingsmetoder och avgränsningen behöver inte göras vid en, utan flera olika datainsamlingsmetoder kan ingå i en och samma studie. Metoderna kan bestå av exempelvis intervjuer, enkäter eller observationer. Som tidigare konstaterats kommer datainsamlingsmetoden i den här undersökningen att bestå av intervjuer med riksdagsledamöter valda för mandatperioden 2019–2023. Intervjuer är en vanlig forskningsmetod speciellt i fråga om kvalitativa studier. Genom en intervju är det möjligt att beskriva ett fenomen ur respondentens synvinkel och förstå dennes sociala verklighet (Kvale & Brinkmann, 2014). Eftersom den här undersökningen strävar efter precis detta, är intervjuer som datainsamlingsmetod ett fungerande val av metod. En intervju kan fungera både som en kompletterande eller en primär forskningsmetod och därmed även byggas upp på lika sätt. Den här undersökningen kommer att använda sig av intervjuer som den primära metoden för insamling av data.

Intervjuerna kommer att utgöras av semistrukturerade intervjuer. Semistrukturerade intervjuer är den mest använda formen av intervju (Dalen, 2007). Med en semistrukturerad intervju avses öppna frågor där den svarande har möjlighet att svara utan någon begränsning på tid eller längd (Tjora, 2010). I en semistrukturerad intervju finns heller inga svarsalternativ (Hjerm, Lindgren & Nilsson, 2015). Denna metod kan medföra svar som den som utför undersökningen inte förväntat sig (Tjora, 2010). En semistrukturerad intervju möjliggör också att ställa följdfrågor för den som intervjuar. Formen av intervju möjliggör ändå att ställa samma frågor till alla riksdagsledamöter, vilket senare skapar en god grund för en jämförelse av svaren i resultaten samt analysen. Intervjufrågorna är utformade utgående från mina hypoteser som presenterades i kapitel 4. I en intervju är det viktigt att inte ställa ledande frågor, eftersom intervjuobjektet kan påverkas av detta och svaren blir mindre tillförlitliga (Larsen, 2009). Det här har även beaktats då intervjufrågorna skapats.

För att ge samtalet djup och den som intervjuar möjligheten att koncentrera sig på diskussionen är det svårt att anteckna respondenternas svar under själva intervjun (Larsen, 2009). Därför har jag valt att bända in intervjuerna fram om att föra fysiska anteckningar. Det möjliggör även att lyssna på intervjuerna i efterhand för att kunna reflektera och analysera materialet i lugn och ro. Jag kommer ändå att utföra intervjuerna fysiskt tillsammans med intervjuobjekten för att

lättare kunna känna av stämningen i rummet och förhoppningsvis skapa en god stämning mellan frågeställaren och respondenten. Alla intervjuer har även genomförts på respondentens modersmål. I praktiken betyder det att intervjuerna genomförts på både svenska och finska. Därmed är det också värt att konstatera att flera av citaten är fritt översatta till svenska av mig som frågeställare. Vilka citat som är översatta framgår ändå inte i resultatredovisningen eftersom det skulle kunna äventyra respondenternas anonymitet eftersom modersmålet kan vara en kännetecknande faktor för en respondent.

5.3.1. Etik

Riksdagsledamöter är offentliga personer som noggrant synas av media och väljare. Av den här orsaken har jag valt att anonymisera alla intervjuer. Med anonymitet avser jag att namn samt andra igenkänningsfaktorer för respondenten inte delges i undersökningen. Jag tror att det kommer att generera mer ärliga och tillförlitliga svar på intervjufrågorna. En del av frågorna kan också vara känsliga med tanke på mandatet i riksdagen exempelvis när det kommer till tidsanvändningen eller ifall riksdagsledamöterna skulle förespråka att begränsa antalet mandat genom lagstiftning. Respondenterna ska känna att de verkligen vågar dela med sig och berätta om hur multipla mandat påverkar dem i arbetet men också på ett privat plan, vilket är orsaken till att jag valt att anonymisera intervjuerna. Vem det är spelar heller ingen roll för själva undersökningen eftersom det är fenomenet multipla mandat bland riksdagsledamöter som undersöks tillsammans med ledamöternas inställning till fenomenet - inte den enskilda personen. Jag kommer senare i analysen att hänvisa till respondenterna genom olika kodnamn för att konsekvent kunna referera svar från intervjuobjekten och samtidigt kunna skapa en grund för jämförelse.

Det är även värt att poängtera att jag själv innehar multipla mandat, även om inget av mandaten är på riksnivå. Det betyder att mina egna erfarenheter kan färga den bild jag har om multipla mandat. Utöver det jobbar jag för ett regeringsparti i riksdagen. Det här kan påverka huruvida respondenterna är villiga att uppge tillförlitliga och ärliga svar till mig som frågeställare och forskare.

5.4. Databearbetning

Det här avsnittet kommer att gå närmare in på hur den insamlade data analyserats och bearbetats. Den här undersökningen kommer att bestå av en tematisk analys. Jag inledde den

tematiska analysen genom att fördjupa mig i intervjuerna. Det gjorde jag genom att lyssna på inspelningarna flera gånger och försöka skapa mig en helhetsbild av materialet. Braun och Clarke (2006) menar att det är viktigt att analysera materialet som helhet och noggrant gå igenom det, oavsett om frågeställaren anser att just det materialet är av intresse eller inte. Genom den här metoden kan frågeställaren hitta nya aspekter av intresse som man inte kunnat förutspå på förhand. Av den här orsaken gick även jag igenom hela materialet flera gånger för att försöka hitta både nya helheter och samband som jag inte tänkt på tidigare.

Efter det kodade jag om data i enlighet med de på förhand uppgjorda kategorierna för att kunna identifiera likheter gentemot mina hypotesformuleringar. Kodningen är en viktig del av arbetet eftersom det organiserar materialet i kategorier som sedan lättare kan användas i analysen av materialet (Braun & Clarke, 2006). Genom kodningen samlade jag även ihop citat och fraser från respondenterna som jag sedan kategoriserade i enlighet med tematik för att lättare kunna se mönster och samband bland respondenternas svar. Det finns även risker vid kodande av kvalitativt material, dit intervjuer kategoriseras. Det finns en risk att förlora den sociala kontexten eller att materialet tappar sitt narrativ i en intervju (Bryman, 2012). Det här beror på att intervjun består av en helhet och då man plockar delar av intervjun till olika kategorier kan narrativet gå förlorat (Bryman, 2012). Även dessa risker är en av orsakerna till att jag valt att utföra intervjuerna fysiskt samt att banda in dem. Genom dessa metoder hoppas jag kunna minimera riskerna som Bryman (2012) lyfter fram.

Vid kvantitativa analyser består data ofta av ostrukturerade helheter vid en jämförelse med kvantitativa data som ofta är mer strukturerad. Därmed skiljer sig metoderna för hur en analys kan genomföras mellan kvalitativ och kvantitativ data. För kvalitativ data finns det inga tydliga regler eller riktlinjer för hur data bör bearbetas eller analyseras (Bryman, 2012). Med detta som bakgrund har jag kategoriserat svaren utgående från mina hypotesformuleringar och de kategorier som hypotesformuleringarna behandlar. Genom den här metoden för databearbetning vill jag försöka se mönster och samband mellan svaren från respondenterna för att senare kunna använda mig av kategorierna i en jämförelse, samt närmare analys av materialet. Eftersom intervjuerna är semistrukturerade kan det hända att respondenterna lyfter fram helt nya helheter som från tidigare inte fanns med i min undersökning men som ändå är relevant för undersökningen. Därmed möjliggör den tematiska analysen att även lyfta fram nya ramverk och kategorier i studien efter att intervjuerna är genomförda.

I kategoriseringen av materialet kan analysen göras antingen deduktivt eller induktivt (de Vaus, 2001). Med en deduktiv indelning avses att man utgår från en färdig teori som ramverk medan en induktiv analys utgår från att kategoriseringen grundar sig på de fynd som framkommit genom den empiriska datainsamlingen som exempelvis intervjuerna (de Vaus, 2001). Eftersom den här studien utgår från på förhand uppgjorda hypoteser kommer även analysen att vara deduktiv. Trots det finns möjligheten att lyfta fram också andra kategorier kvar, utöver de som bestämts på förhand. Det avgörs under själva analysen av materialet som presenteras i följande avsnitt. Med andra ord kan även en induktiv analys bli aktuell ifall intervjuerna exempelvis skulle avspegla på kompletterande förklaringar utanför mina på förhand gjorda hypoteser. Därmed kommer analysen främst vara deduktiv men vid behov kan den även övergå till att vara induktiv.

5.5. Analys och tolkning

Den här analysen kommer, som tidigare nämnts, utgå från en tematisk analys. Med en tematisk analys avses en metod som är flexibel eftersom den inte är kopplad endast till ett teoretiskt ramverk (Braun & Clarke, 2006). En tematisk analys är även ett samlingsnamn för olika typer av tillvägagångssätt, vilket även påvisar dess flexibilitet. Dataanalysen är en tidskrävande process som kräver både tankearbete och känslighet för vad empirin innehåller, också utanför de egna kategorierna eller det valda problemområdet (Tjora, 2012). Eftersom mitt främsta ramverk utgörs av de på förhand formulerade hypoteserna, lämpar sig den tematiska analysen väldigt väl för min undersökning. Genom en tematisk analys är min förhoppning att jag kan få svar på om mina hypoteser stämmer överens med resultaten i det insamlade materialet. Samtidigt ger det mig möjligheten att leta efter nya ramar och samband i en djupare analys av respondenternas svar.

Eftersom tillvägagångssätten för analysen kan variera, finns det flera olika sätt att tillgå. Ett av de vanligaste tillvägagångssätten inom kvalitativa studier är enligt Bryman (2012) analytisk induktion och grundad teori. Med den analytiska induktionen avses att de ursprungliga hypoteserna vid behov omformuleras då data analyseras (Bryman, 2012). Det här är aktuellt för den här undersökningen eftersom den grundar sig på fem förutbestämda hypoteser som presenterades i kapitel 4. En analytisk induktion har heller inga krav på vilket det lämpliga antalet fall är och därför använder jag mig i den här undersökningen av mättnadspunkten för att göra en tydlig avgränsning i antalet fall som undersöks.

Den andra vanliga tekniken för att utföra en kvalitativ analys är grundad teori. Med grundad teori avses att en teori framkommer ur den empiriska data som samlats in (Bryman, 2012). Den grundade teorin kan innefatta urval, kodning, kategorisering eller en teoretisk mättnadspunkt (Bryman, 2012). Eftersom mina på förhand bestämda hypoteser består av maktkoncentration, institutionella stridigheter, medborgarnas motsägelsefulla krav på beslutsfattarna, ledamöternas alltmer pressade tidsanvändning samt den potentiellt ökade kontakten mellan medborgare och beslutsfattare, kommer dessa att utgöra de främsta kategorierna för analysen. Den grundade teorin är trots detta tillvägagångssätt också lämplig att använda eftersom den möjliggör att ta in nya koder eller kategorier utgående från insamlade empiriska data. Den grundade teorin använder sig även av mättnadspunkten, vilket även den här undersökningen kommer att använda som mått för antalet intervjuobjekt, precis som tidigare konstaterats.

Efter att alla huvudteman kategoriserats kommer analysen att fokusera på mönster, samband och en jämförelse av det insamlade materialet. I kapitel 7 kommer resultatredovisningen att presenteras närmare utgående från hypotesformuleringarna. Där framkommer även en redogörelse för resultatet av kategoriseringen i enlighet med den empiriska data som samlats in. I kapitel 8 kommer materialet analyseras närmare för att försöka svara på forskningsfrågan om vilken inställning de finländska riksdagsledamöterna har till multipla mandat som fenomen.

5.6. Validitet och reliabilitet

I en samhällsvetenskaplig forskning måste alltid validitet och reliabilitet beaktas. Genom dessa variabler fastställs kvaliteten på den samhällsvetenskapliga forskningen. Utan en bedömning av validitet och reliabilitet kan resultaten inte anses vara trovärdiga eller sanningsenliga. Enligt Bryman (2011) handlar både validitet och reliabilitet om hur noggranna mätningarna i datainsamlingen och databearbetningen varit. Med validitet avses ifall man verkligen undersöker de fenomen man säger sig mäta. Är exempelvis valet av metod, analyserna och slutsatserna i enlighet med frågeställningen? Dessa frågor betraktas då validitet bedöms (Bryman, 2018). För att det här skall lyckas i en kvalitativ studie där datainsamlingen består av intervjuer är det av yttersta vikt att intervjufrågorna är rätt utformade (Trost, 2010). För intervjuaren uppstår genom intervjuer ofta utmanande situationer kring hur exempelvis pauser, tonlägen eller ofullständiga meningar skall tolkas. Dessa bör också beaktas för att tolkningen av svaren ska vara så korrekt som möjligt (Kvale & Brinkman, 2014). Eftersom intervjuerna i

den här undersökningen bandades in är det lätt för frågeställaren att gå tillbaka och analysera ifall tolkningen av svaren blivit oklar. Samtidigt genomfördes alla intervjuer även fysiskt för att möjliggöra en lättare identifiering av tonlägen och stämning under själva intervjun. Därmed har den här studien genom dessa åtgärder försökt minimera riskerna för att någon information ska falla bort.

Med reliabilitet avses forskningsresultatens tillförlitlighet och replikerbarhet. Reliabiliteten kan exempelvis kontrolleras genom att genomföra samma studie igen och därefter jämföra resultaten med varandra (Kvale & Brinkman, 2014). Ifall resultaten i ett dylikt test skulle vara de samma, anses undersökningen uppfylla kriterierna för reliabilitet. Det är ändå värt att notera att det finns faktorer som kan förändras över tid, vilket i sin tur kan leda till att resultaten eller svaren kan förändras (Trost, 2010). Reliabilitet kan också delas in i fyra kategorier: kongruens, precision, objektivitet och konstans (Trost, 2010). För att uppnå en så hög reliabilitet som möjligt är det viktigt att utföra en noggrann datainsamling och tydligt beskriva hur studien de facto genomförts (David & Sutton, 2016). Det är viktigt att sträva efter att uppnå en så hög validitet och reliabilitet som möjligt. Trots det anses en bristande reliabilitet ofta inte som lika allvarligt som en bristande validitet (Esaiasson, 2017).

I den här studien har både validitet och reliabilitet beaktats i en hög utsträckning. Eftersom datainsamlingen genomförts genom intervjuer har validiteten varit av yttersta vikt. För att uppnå en så hög validitet som möjligt har forskningsfrågorna baserat sig på tidigare utformade hypotesformuleringar. Samtidigt har intervjufrågorna också lämnat utrymme för ytterligare kategorier, genom att exempelvis ställa en fråga ifall respondenten själv önskar tillägga något till intervjun. Reliabiliteten har beaktats genom valet av respondenter. Som tidigare konstaterats har valet beaktat flertalet olika faktorer för att respondenterna inte ska vara för lika varandra. Respondenterna tillhör olika partier, kommer från olika regioner, befinner sig i olika livssituationer, är av olika åldrar och har olika långa erfarenheter från det politiska beslutsfattandet. Vissa av respondenterna har exempelvis också enbart multipla mandat på två förvaltningsnivåer medan andra respondenter innehar multipla mandat på tre nivåer, vilket möjliggör ytterligare en grund för jämförelse. Respondenterna har också fungerat som riksdagsledamöter i varierande antal år för att bredda på olikheterna ytterligare. Det är även värt att notera att antalet intervjuer baserat sig på när mättnadspunkten är uppnådd och ingen ny information längre kommer fram i intervjuerna. Slutsatsen är därmed att den här undersökningen mätt det som var avsikten att mäta på ett tillförlitligt sätt. Sammanfattningsvis

kan man därför konstatera att validiteten och reliabiliteten är uppnådd i den här undersökningen.

I det här kapitlet har metoden och genomförandet av studien presenterats närmare. Studien är en kvalitativ fallstudie som utförs med hjälp av semistrukturerade intervjuer. Respondenterna är strategiskt utvalda och sammantaget kommer dessa att vara sju stycken till antalet. Respondenterna har valts ut utgående från resultaten i den tidigare framlagda undersökningen. Därmed kommer den här studien också att utgå från ett unikt material med primärdata. Resultaten kommer att analyseras genom en tematisk analys där mitt främsta ramverk utgörs av de på förhand formulerade hypoteserna som presenterades i kapitel 4. Den tematiska analysen kommer att presenteras i kapitel 7. I följande kapitel introduceras respondenterna som i den här studien kommer att fungera som informanter.

6. Presentation av respondenterna

I det här kapitlet kommer respondenterna för den empiriska undersökningen att presenteras närmare inom ramen för deras anonymitet. Det görs för att läsaren skall kunna få en uppfattning om respondenterna utan att lämna ut faktorer som kunde bidra till att läsaren kan känna igen dem. Därmed har respondenterna givits pseudonymer för att lättare kunna följa med samma respondent under hela resultatredovisningen som senare presenteras i kapitel 7. Resultatredovisningen kommer också att använda sig av pronomen han och hon. Det är värt att notera att dessa inte är kopplade till respondentens kön utan till det angivna kodnamnet för att lättare göra texten flytande. Det här görs för att ytterligare kunna förbehålla respondenternas anonymitet.

Alla respondenter är invalda riksdagsledamöter i Finland för perioden 2019–2023. Bland respondenterna finns riksdagsledamöter som innehar multipla mandat på både två och på tre förvaltningsnivåer. Detta möjliggör en bredare jämförelse för upplevelser och åsikter kring multipla mandat på tre förvaltningsnivåer eftersom flera av intervjuobjekten gjort ett aktivt val att inte kandidera i välfärdsområdesvalet år 2022. Alla respondenter med två mandat är dock invalda som fullmäktigeledamöter i en kommun, utöver sitt mandat i riksdagen. Inte en enda av respondenterna med multipla mandat på två förvaltningsnivåer innehar kombinationen av att fungera som riksdagsledamot och samtidigt som fullmäktigeledamot i ett välfärdsområde. Det här beror på att ingen riksdagsledamot i Finland, vald för perioden 2019–2023, innehar mandat enbart i välfärdsområdet och riksdagen. Detta framkom i kapitel 3.

I enlighet med indelningen av små och stora partier som framkommer i avsnitt 5.2 kommer fyra av respondenterna från ett litet parti och tre av respondenterna från ett stort parti. Avgränsningen mellan små och stora partier går vid antalet 15 riksdagsledamöter. Det resulterade i att de stora partierna består av: Socialdemokraterna, Sannfinländarna, Samlingspartiet, Centern, de Gröna och Vänsterförbundet. De små partierna i sin tur består av: Svenska folkpartiet, Kristdemokraterna, Rörelse nu och Makten tillhör folket³. De specifika partierna kommer inte att presenteras närmare för att kunna bevara respondenternas anonymitet. Den tidigare undersökningen i kapitel 2 påvisade att det är mer tidskrävande att

³ Medan avhandlingen skrevs bildades en ny riksdagsgrupp, Riksdagsgrupp Wille Rydman, efter att han utslutits från Samlingspartiets riksdagsgrupp. Denna riksdagsgrupp har inte beaktats i avhandlingen.

inneha multipla mandat för dem vars hemkommun är längre belägen från riksdagen än bland dem vars hemkommun ligger geografiskt närmare riksdagen. Därav finns det även en variation kring vilka olika valkretsar riksdagsledamöterna kommer ifrån. I det här fallet kommer en hemkommun att vara belägen långt borta från riksdagen ifall avståndet är mer än 200 kilometer mellan hemkommunen och riksdagen. I annat fall är hemkommunen och därmed också de övriga uppdragen belägna nära riksdagen. Av respondenterna har 4 stycken en hemkommun som ligger nära riksdagen medan 3 stycken har en hemkommun som är belägen långt ifrån riksdagen i enlighet med den här uppdelningen.

Det finns även en variation bland riksdagsledamöterna kring vilka uppdrag de innehar i sin hemkommun och respektive välfärdsområde. Vissa av respondenterna innehar ledande positioner i antingen kommunfullmäktige eller välfärdsområdet eller båda två, medan andra respondenter inte innehar ledande positioner i någondera. Med ledande positioner avses i den här avhandlingen presidiet i antingen ett välfärdsområdes eller en kommuns fullmäktige eller styrelse. Genom detta är det även möjligt att undersöka hur innehav av ledande positioner påverkar de aspekter som analyseras i avhandlingen.

6.1. Respondenterna

Respondent 1: Bernhard. Bernhard innehar ett mandat vid sidan av sitt riksdagsuppdrag i sin hemkommun. Han har aktivt valt att inte kandidera i välfärdsområdesvalet genom att hänvisa till både personliga och principiella orsaker. Bernhard upplever att det har funnits ett tryck från både det egna partiet och från väljare att kandidera i välfärdsområdesvalet, trots att han redan innehar uppdrag på två nivåer. Han valde ändå att inte kandidera i välfärdsområdesvalet. Responsen han fick från väljarna då han avstod från att kandidera var detta till trots god.

Respondent 2: Ulla-Maj. Ulla-Maj innehar multipla mandat på tre förvaltningsnivåer. Hon upplever att det har fungerat bra att inneha mandat på två förvaltningsnivåer, mer bestämt i en kommun vid sidan av uppdraget som riksdagsledamot. Däremot upplever hon att det blivit betydligt svårare att få vardagen att gå ihop efter att hon blivit invald som beslutsfattare också i välfärdsområdet. Ulla-Maj fattade beslutet om att kandidera i välfärdsområdet på grund av att hon i sitt riksdagsarbete arbetat mycket med frågor som berör specifikt social- och hälsovård.

Respondent 3: Roger. Roger innehar uppdrag i ett kommunfullmäktige vid sidan av uppdraget som riksdagsledamot. Hans hemkommun ligger på ett betydande avstånd från riksdagen. Roger har valt att avstå från att kandidera i välfärdsområdesvalet på grund av att han inte vill bidra till en ökad maktkoncentration. Roger påpekade också att då han ser sina kollegor som har uppdrag på tre förvaltningsnivåer tycker han att det inte ser ut att fungera speciellt bra. Han säger att dessa personer är mycket borta från sina samtliga uppdrag. Han har inte ångrat sitt val att inte kandidera i välfärdsområdesvalet.

Respondent 4: Inger. Inger innehar uppdrag på två förvaltningsnivåer. Förutom att hon är riksdagsledamot är hon också fullmäktigeledamot i sin egen hemkommun. Hon upplever att det är tungt att ha två uppdrag men hon ser ändå betydande fördelar med det. Fördelarna på ett politiskt plan är att hon upplever sig ha utökade påverkningsmöjligheter och på ett personligt plan genom att hon fått en utökad kunskap i flertalet politiska frågor.

Respondent 5: Sven. Sven innehar multipla mandat på tre förvaltningsnivåer. Både hans hemkommun och välfärdsområde är belägna på ett långt avstånd från riksdagsämberet, vilket enligt honom försvårar arbetet på alla nivåer. Sven innehar ledande positioner både i sitt välfärdsområde samt i sin hemkommun, vilket enligt honom skapar problem. Sven fattade beslutet om att kandidera i välfärdsområdesvalet på grund av press från det egna partiet att ställa upp. Sven hävdar att han troligtvis inte skulle ha kandiderat utan påtryckningar från det egna partiet.

Respondent 6: Astrid. Astrid fungerar som beslutsfattare på tre förvaltningsnivåer. Hon har dock redan i detta skede beslutat sig för att i fortsättningen inte inneha multipla mandat på tre förvaltningsnivåer av principiella orsaker. Hon har dock i det här skedet ännu inte bestämt sig för om hon kommer att stå över att kandidera i kommunalvalet eller välfärdsområdesvalet eftersom hon tycker att båda är väldigt givande och intressanta. Astrids hemort samt välfärdsområde är belägna på ett nära avstånd från det fysiska riksdagsarbetet.

Respondent 7: Boris. Boris innehar uppdrag på tre förvaltningsnivåer. Han har ändå redan bestämt sig för att inte kandidera i det kommande välfärdsområdesvalet eftersom han tycker att det är en principfråga där makten just nu koncentreras till ett för fåtal personer. Han upplever också att det just nu är möjligt för honom att inneha uppdrag på alla tre nivåer eftersom han

inte har vare sig familj eller barn. Hans hemkommun och välfärdsområde ligger på ett långt avstånd från riksdagsämбетet.

6.2. Intervjuerna

Alla intervjuer ägde rum i riksdagshuset eftersom riksdagsledamöterna har en väldigt pressad tidtabell och valet av plats underlättade för dem att kunna ställa upp på en intervju. Intervjuerna varierade i tid men tog i medeltal cirka 25 minuter. Alla intervjuer genomfördes på respondenternas modersmål, i dessa fall betyder det finska och svenska. Det gjordes för att alla respondenter inte har tillräckliga kunskaper i svenska för att kunna genomföra intervjun och därmed skulle dessa personer inte ha haft möjlighet att delta i undersökningen ifall alla intervjuer enbart skulle ha genomförts på svenska. Det betyder också att en del av citaten är fritt översatta till svenska av frågeställaren. Vilka citat som är översatta framgår ändå inte i resultatredovisningen för att kunna bevara respondenternas anonymitet. Stämningen under intervjuerna var i allmänhet mycket god, och jag upplevde att respondenterna var väldigt ärliga under intervjuerna. Jag upplevde också att partitillhörigheten, närmare bestämt partiernas ideologi, också färgade svaren till en viss mån. Denna aspekt framgår ändå inte i undersökningen eftersom partitillhörigheten för respondenterna inte presenteras för att kunna bevara respondenternas anonymitet.

Ofta framkom svaren på flera av de frågor jag strukturerat upp redan under inledningen av intervjuerna. Dessa var främst de negativa aspekterna kring multipla mandat som alla respondenter var snabba med att lyfta fram. De som innehade multipla mandat på tre förvaltningsnivåer var ofta snabba med att berätta om att tidsanvändningen är ett stort problem för dem på ett personligt plan. De som innehade multipla mandat på enbart två förvaltningsnivåer berättade däremot om sina kolleger och hur de märkt av att multipla mandat på tre förvaltningsnivåer försvårat deras vardag trots att det inte påverkat dem på ett personligt plan. Däremot uppgav de att multipla mandat på tre nivåer försvårat arbetet i riksdagen på grund av deras kollegor, trots att de själva inte innehade multipla mandat på tre förvaltningsnivåer.

Jag upplevde också att respondenterna gärna talade om multipla mandat samt deras inställning till dem. Jag tror att det kan hänga ihop med att de riksdagsledamöter som innehar multipla mandat inte kan tala om de negativa aspekterna lika öppet i offentligheten och att de därmed

fick utlopp för sina tankar under intervjuerna eftersom riksdagsledamöterna visste att de kommer att förbli anonyma. I följande kapitel kommer jag att redovisa för resultatet från intervjuerna närmare och även där hänvisa till respondenterna med deras pseudonymer som presenterats i detta kapitel.

7. Resultat

Det här kapitlet kommer att presentera resultaten från intervjuerna i detalj. Kapitlet är uppbyggt utgående från de hypotesformuleringar som lagts fram i kapitel 4. Som tidigare presenterats, kommer grunden i analysen och resultatredovisningen att ligga i en tematisk analys. Genom den tematiska analysen är min förhoppning att jag ska kunna få svar på om mina hypoteser stämmer överens med resultatet i det insamlade materialet. Samtidigt ger det mig möjligheten att leta efter nya ramar och samband i en djupare analys av respondenternas svar. Därmed kommer även dessa aspekter att inkluderas i detta kapitel. För att styrka påståenden i resultatredovisningen kommer även direkta citat från intervjuerna med respondenterna att lyftas fram i det här kapitlet. Citaten är markerade med kursiv text för att lättare kunna urskilja dem ur helheten. Dessa citat har kopplats ihop med pseudonymen för respondenten för att kunna skapa en helhet som är lättare att ta till sig och för att skapa en röd tråd genom hela resultatredovisningen.

Inledningsvis kommer resultatredovisningen att redogöra för varför riksdagsledamöterna valt att inneha multipla mandat. Det är en central del i granskningen av riksdagsledamöternas inställning till multipla mandat. Därefter kommer de enskilda hypotesformuleringarna att redovisas för var för sig för att undersöka ifall analysen av data stämmer överens med den hypotes som gjorts upp. Efter att en redovisning för varje hypotes gjorts kommer analysen att fortgå i kapitel 8, där slutsatserna kring riksdagsledamöternas inställning till multipla mandat presenteras.

7.1. Varför har riksdagsledamöterna valt att inneha multipla mandat?

Ingen riksdagsledamot har innan välfärdsområdesvalet år 2022 innehaft multipla mandat på tre förvaltningsnivåer där de skulle ha blivit valda genom allmänna val. Som tidigare presenterats är alla respondenter i avhandlingen också riksdagsledamöter som innehar multipla mandat på antingen två eller tre förvaltningsnivåer. Därmed är det speciellt intressant att analysera motiveringarna till varför en riksdagsledamot valt att kandidera i välfärdsområdesvalet eller tvärtom - varför de valt att avstå från en kandidatur. För en riksdagsledamot som kandiderar i ytterligare ett val, är chansen att bli vald påtaglig. Det här har Margit Tavits (2010) påvisat genom att undersöka valresultat ur en estnisk kontext. Därmed är frågan kring varför en

riksdagsledamot har valt att kandidera i välfärdsområdesvalet, och följaktligen med stor sannolikhet också bli invald som beslutsfattare till ytterligare en förvaltningsnivå, då ledamoten redan sitter på två förvaltningsnivåer från tidigare. Samtidigt är frågan om varför en riksdagsledamot väljer att inte kandidera i välfärdsområdesvalet minst lika intressant eftersom sannolikheten att bli vald är hög, och påverkningsmöjligheterna genom att fungera som beslutsfattare på ytterligare en nivå skulle öka. Dessa frågor försöker den första delen av resultatredovisningen svara på ur respondenternas synvinkel genom att hänvisa till intervjuerna och användning av direkta citat. Frågan är speciellt intressant eftersom alla respondenter innehade multipla mandat i en kommun vid sidan av sitt riksdagsmandat då en kandidatur i välfärdsområdesvalet blev aktuell.

Den här avhandlingen har hittills i kapitel 2.3 påvisat att motiveringarna till en kandidatur kan vara flera och att speciellt en riksdagsledamot behöver överväga många för- och nackdelar vid en potentiell kandidatur i ytterligare ett val. Boris sade under intervjun att han hoppas att den bakomliggande orsaken till en kandidatur alltid är viljan att påverka framom något annat. Intervjuerna med riksdagsledamöterna påvisar ändå att motiveringarna till en kandidatur är betydligt fler och för alla har den avgörande faktorn inte varit viljan att påverka själva politiken. Exempelvis Sven hävdar att hans beslut att kandidera i välfärdsområdesvalet kom till efter påtryckningar från partiet. Han hävdar att han troligtvis inte skulle ha kandiderat utan dessa påtryckningar. Det framgår ur flöjande citat.

Sven: Jag ställde upp i välfärdsområdesvalet helt på inrådan av partiet. Utan viss påtryckning från partiet så skulle det nog förmodligen inte ha blivit av.

Det här stärker teorin om att partierna vinner på att ha kandidater på sina listor som från tidigare redan innehar multipla mandat eftersom de genom det här tillvägagångssättet kan maximera antalet röster till partiet (Dodeigne, 2014). Sven påpekade ytterligare att hans parti från början hade en negativ inställning till att riksdagsledamöter överhuvudtaget skulle kandidera i välfärdsområdesvalet. Han säger dock att hans parti inte hade något annat val än att ställa upp riksdagsledamöter i välfärdsområdesvalet, eftersom alla andra partier också gjorde det. Det här tyder på att partierna ser riksdagsledamöterna som röstmagneter och för att inte förlora i konkurrensen om röster, måste alla partier ställa upp riksdagsledamöter oavsett om de förespråkade multipla mandat eller inte. Det här antagandet stärks av den tidigare gjorda undersökningen i kapitel 2 som påvisat att riksdagsledamöter ses som röstmagneter i partierna.

Därmed är det även en fördel för partierna att nominera riksdagsledamöter i också andra val än riksdagsval, vilket syns i Svens ovanstående resonemang. Det här kan var en av orsakerna till att alla de finländska partierna, förutom Makten tillhör folket, har riksdagsledamöter med multipla mandat, vilket framkom tidigare i resultatet av kapitel 3.2.3.

Astrid var under intervjun inne på samma linje som Sven och hävdade att partierna är beroende av riksdagsledamöter på sina listor inför val, oavsett vilket val det är frågan om. Hon sade att man till och med kan ses som en "förrädare" i sitt parti om man som riksdagsledamot avstår från att kandidera i ett val. Hon påpekar också att hon fått uppleva att detta är något som sträcker sig långt över partigränserna och att det därmed inte är något som enbart påträffats inom hennes eget parti.

Astrid: Man ses eller kanske sågs som en förrädare i partiet om man valde att inte kandidera i välfärdsområdesvalet, vilket jag nog delvis förstår. Det är också något som sträcker sig långt över partigränserna och inte något som man bara upplevt i mitt parti.

Också intervjuerna med Bernhard och Roger stärker denna teori om att partierna vill att riksdagsledamöter skall kandidera också i andra val än riksdagsvalet, trots att ingen av dem valde att kandidera i välfärdsområdesvalet. Båda två säger att de har upplevt påtryckningar från partiet att kandidera i välfärdsområdesvalet. Bernhard var tydlig med att partierna klart vinner på att riksdagsledamöter kandiderar i alla val. Han hade också en förståelse för de påtryckningar som hans parti stod för innan välfärdsområdesvalet, trots att han valde att inte kandidera. Som tidigare konstaterat är intresset att delta i partipolitiken lågt samtidigt som valdeltagandet är inne i en sjunkande trend (Amnå & Ekman, 2014). Om partierna däremot skulle vilja ge utrymme åt så många personer som möjligt för att skapa ett ökat intresse för politik, borde även partierna i teorin motverka förekomsten av multipla mandat. Trots det visar intervjuerna med alla respondenter tydligt att partierna lägger press på dem som redan fungerar som riksdagsledamöter att kandidera i ytterligare val, även om de redan fungerar som beslutsfattare på fler än en förvaltningsnivå.

Därmed är det också tydligt att partierna vill att de som redan innehar multipla mandat ska kandidera i ytterligare val. Det stämmer överens med den tidigare framförda teorin om att partier till och med kommer att sträva efter att ha så många personer med multipla mandat som möjligt på sina listor inför val för att kunna maximera antalet röster till partiet (Dodeigne,

2014). Det här tyder kanske på ett kortsiktigt tänkande inom partierna där man i stället för att bygga upp nya starka profiler på lång sikt, väljer att ställa upp de personer som redan från tidigare innehar multipla mandat eftersom också partierna är medvetna om att sannolikheten är hög att personer som redan innehar multipla mandat drar in en stor mängd röster till partiet i valet. Det här även om personen i fråga själv inte skulle vilja ställa upp. Detta var exempelvis fallet med Sven, eftersom han säger att han troligtvis inte skulle ha ställt upp utan påtryckningar från partiet.

Bernhard i sin tur upplevde påtryckningarna från sitt parti väldigt lika dem som Astrid beskrev. Bernhard uppgav under intervjun att det till och med kan kännas som att man "lämnar sitt eget parti i klistret" om man avstår från att kandidera. Det här eftersom riksdagsledamöter ofta är röstmagneter i både kommunal- och välfärdsområdesval, vilket i sin tur kan påverka partiets totala antal röster negativt om man väljer att inte ställa upp i valen. Bernhard sade därtill att han också upplevde ett tryck från sina väljare att kandidera i välfärdsområdesvalet, trots att han redan innehar mandat på två förvaltningsnivåer från tidigare. Efter sitt beslut att avstå från en kandidatur i välfärdsområdesvalet fick han trots det beröm från flertalet väljare. Det framgår ur intervjun med Bernhard vilket framkommer ur följande citat.

Bernhard: Efter mitt beslut att inte kandidera (i välfärdsområdesvalet) fick jag beröm från mina väljare som sade att det är bra att jag för en ansvarsfull politik.

Det här tyder på att väljarna inte alltid är överens om hur en riksdagsledamot borde agera och ifall en riksdagsledamot bör aspirera på multipla mandat eller inte. Ur en undersökning gjord av EVA skulle två tredjedelar av finländarna vilja begränsa antalet mandat en person kan inneha till antingen ett eller två (Haavisto & Rother, 2022). Av de svarande skulle 39 procent vilja begränsa antalet mandat till två medan 29 procent skulle vilja begränsa antalet mandat till enbart ett åt gången (Haavisto & Rother, 2022). Med det här som bakgrund skulle majoriteten av finländarna inte vilja att en riksdagsledamot som redan sitter på två förvaltningsnivåer skulle kandidera i ytterligare ett val. Trots det har Bernhard upplevt att hans väljare pressat honom att kandidera i valet.

Ulla-Maj i sin tur motiverade sitt beslut att kandidera i välfärdsområdesvalet med att hon varit med i arbetet kring att genomföra social- och hälsovårdsreformen och att hon därför också ville vara med om att verkställa den i hennes eget välfärdsområde. Hon upplever att det är till fördel

att de riksdagsledamöter som varit med om att bereda och genomföra reformen i riksdagen också är med om att verkställa den i ett välfärdsområde. Hon motiverar det genom följande citat.

Ulla-Maj: Jag tycker att vi riksdagsledamöter som har varit med och förverkligat hela den här stora reformen har haft en stor fördel av att ha varit med och vet precis vad som ligger bakom olika beslut och olika paragrafer. Det var nog den största orsaken till att jag valde att ställa upp. Jag ville vara med och få i gång allt det här på rätt sätt.

Motiveringen till varför Astrid valde att kandidera i välfärdsområdesvalet, trots att hon redan fungerade som beslutsfattare på två nivåer från tidigare, var att också hon arbetat med social- och hälsovårdsreformen i riksdagen. Astrid såg det därför som sin plikt att kandidera i välfärdsområdesvalet. I de ovanstående motiveringarna framgår också argumentet om riksdagsledamöternas stora sakkunskap tydligt, som många av respondenterna lyft fram som en fördel med att inneha multipla mandat. Också Sven var inne på samma linje i sin intervju. Han hävdar att det finns goda synergier med att fungera som beslutsfattare på alla tre förvaltningsnivåer och att det skapar en ökad förståelse för de utmaningar som man kan möta på alla nivåer och som kanske hänför sig från ett tidigare beslut på en annan förvaltningsnivå. Också övriga respondenter var inne på samma linje, oavsett om de innehar multipla mandat på två eller tre förvaltningsnivåer. Bland annat Roger och Boris lyfte upp fördelarna med att fungera som beslutsfattare på två förvaltningsnivåer genom att beskriva att man har möjlighet att förmedla information mellan nivåerna. I flera intervjuer framkom också att det för en riksdagsledamot med multipla mandat är lättare att höra åsikter på fältet eftersom man har en naturlig och regelbunden kontakt med både beslutsfattare och medborgare på kommunal nivå. Det här stärker den tidigare teorin från kapitel 2.4 där det bland annat framkommit att multipla mandat underlättar lyhörddhet för lokala angelägenheter (Van de Voorde & de Vet, 2020). Denna fördel framkom i intervjuerna med alla respondenter.

Det framkom ändå speciellt tydligt i Boris motivering att kandidera i välfärdsområdesvalet. För honom var det viktigt att hans välfärdsområde inte skulle hamna i en orättvis position ifall alla andra områden hade invalda riksdagsledamöter förutom det välfärdsområde han nu representerar. Boris hävdade att det både inom hans parti, men också bland medborgarna, fanns en oro över att välfärdsområdet i fråga inte skulle ha samma förhandlingsposition som de övriga välfärdsområdena ifall hans välfärdsområde inte hade en invald riksdagsledamot. Det i sin tur

skulle enligt Boris ha kunnat leda till mindre finansiering till området och sämre social- och hälsovårdstjänster. Han motiverar sin kandidatur i välfärdsområdet genom följande citat.

Boris: Det fanns en farhåga innan välfärdsområdesvalet att ifall ingen riksdagsledamot blir invald i välfärdsområdet skulle det området ha en svagare position när det kommer till förhandlingar mellan välfärdsområde och stat. Därför tycker jag att det var viktigt att många riksdagsledamöter åtminstone nu till en början valde att ställa upp i valet.

Även det här stärker Van de Voorde & de Vets (2020) teori om att en riksdagsledamot har goda möjligheter att föra fram viktiga frågor för den egna regionen i sitt riksdagsarbete. Ur Boris citat är det tydligt att också detta kan leda till en press att samla på sig ytterligare politiska mandat. Med andra ord leder även lyhördheten för de lokala angelägenheterna och de utvidgade möjligheterna till påverkan bland beslutsfattare som från tidigare innehar multipla mandat till att förekomsten av multipla mandat främjas ytterligare. Åtminstone ifall man utgår från Boris resonemang.

De riksdagsledamöter som valde att inte kandidera i välfärdsområdesvalet, det vill säga de respondenter som innehar mandat på två nivåer, motiverade sitt beslut att inte kandidera med motiveringar som liknande varandra i hög grad. Bernhard motiverade sitt beslut om att inte kandidera i ytterligare ett val eftersom han upplever att han då inte skulle ha haft möjlighet att kunna sköta alla sina uppdrag väl. Han sade att han inte skulle ha haft möjlighet att utföra alla uppgifter på ett gott sätt, enligt sina egna standarder, ifall han skulle ha blivit invald till ytterligare en nivå av politiskt beslutsfattande. Bernhard hävdade också att han ser synergier mellan att fungera som riksdagsledamot och samtidigt som beslutsfattare på kommunal nivå som starkare än mellan riksdag och välfärdsområde. Enligt Bernhard skulle beslutsfattandet både i riksdagen och i välfärdsområdet ha blivit mer av ett problem. Roger i sin tur sade att han tycker att det är nästintill schizofrent att inneha multipla mandat på tre förvaltningsnivåer, vilket säkerligen är en tillräcklig motivering till varför han valde att avstå från att kandidera i välfärdsområdesvalet. Alla de svarande med mandat på två förvaltningsnivåer är ändå mycket noggranna med att påpeka att deras kollegor med mandat på tre nivåer inte har gjort någonting fel, trots att de inte själva gjort samma val i fråga om kandidaturen i välfärdsområdesvalet.

Det som även genomsyrar de flesta intervjuerna i fråga om skillnaderna mellan att kandidera i kommunalvalet i jämförelse med välfärdsområdet är hur betungande uppdragen är. Flera av

respondenterna lyfte fram att de ser på beslutsfattandet inom en kommun som en hobby som inte kräver speciellt mycket tid utan i stället är ett roligt tidsfördriv. Alla de svarande poängterar också att de är väldigt intresserade av sin egen hemkommun och flera av respondenterna har även familjer med barn eller barnbarn som använder sig av de kommunala tjänsterna, vilket ytterligare motiverar dem att hålla på med kommunalpolitik. Samma motiveringar fanns ändå inte i frågan om välfärdsområdet, trots att samma personer som respondenterna hänvisade till i fråga om kommunalpolitiken säkerligen också använder sig av social- och hälsovårdstjänsterna som välfärdsområdena kommer att erbjuda från ingången av år 2023. Trots det såg respondenterna med multipla mandat på två förvaltningsnivåer kommunalpolitiken som något viktigt som berör deras och deras familjers vardag, vilket inte framkom i diskussionerna om välfärdsområdet. Därmed använde respondenterna det här som en motivering till att inneha multipla mandat på två nivåer och som en motivering till varför de valde att avstå från att kandidera i välfärdsområdesvalet.

Sammanfattningsvis kan man konstatera att motiveringarna till att kandidera i välfärdsområdet såg väldigt olika ut mellan respondenterna. Bland dem som valde att inte kandidera i valet såg motiveringarna mycket lika ut där utmaningarna med tidsanvändningen och maktkoncentrationen var bland de främsta orsakerna. Bland annat dessa aspekter kommer att undersökas närmare i följande avsnitt.

7.2. Maktkoncentration

Multipla mandat leder ofrånkomligen till maktkoncentration är en av slutsatserna i Van de Voorde och de Vets (2020) undersökning. Det ter sig även naturligt eftersom multipla mandat avser att en och samma person innehar flertalet uppdrag samtidigt. Dessa uppdrag kunde i annat fall ha fördelats mellan flera personer, vilket inte skulle ha lett till samma maktkoncentration. Trots det upplever inte alla respondenter att multipla mandat leder till maktkoncentration, åtminstone inte i den mån att de själva skulle ha märkt av den. Bland annat Sven hävdar att politik och beslutsfattandet inom en demokrati alltid är ett lagspel och att man inte har någon möjlighet att driva fram frågor ensam. Enligt honom är makten därmed aldrig enbart koncentrerad till ett fåtal personer, oavsett hur många mandat en person skulle inneha. Inger i sin tur sade att hennes multipla mandat inte leder till maktkoncentration eftersom hon är hemma från en så pass stor ort att det inte är möjligt. Däremot ansåg hon att multipla mandat på mindre orter leder till maktkoncentration eftersom en riksdagsledamot på en mindre ort automatiskt

har mera makt. Astrid ansåg heller inte att multipla mandat specifikt för henne leder till någon form av maktkoncentration, trots att hon medger att multipla mandat som ett mer övergripande fenomen nog gör det. Hon motiverade sitt resonemang med att hennes parti värnar om demokratin och därmed förekommer inte maktkoncentration inom de förvaltningsnivåer där hon innehar en beslutsfattande roll.

Astrid: Multipla mandat leder nog till maktkoncentration. I de organ där jag sitter leder det inte till maktkoncentration men det tror jag beror mycket på vilket parti det är frågan om. Vissa partier fattar beslut i en minibuss och det ser jag inte som demokratiskt så i jämförelse med de är nog multipla mandat inte maktkoncentration. I mitt partis DNA finns det en tanke om att makt inte skall koncentreras.

Astrid motiverar i det ovanstående citatet att eftersom hennes parti är så pass demokratiskt och lyssnar till både medlemmar och väljare är det inte frågan om maktkoncentration, trots att hon fungerar som beslutsfattare på flera olika förvaltningsnivåer samtidigt. Detta resonemang tyder på att hon också lyssnar in fältet och partiet inför de beslut hon fattar på de olika förvaltningsnivåerna. Trots det påvisar den tidigare forskningen tydligt att multipla mandat ofrånkomligen leder till maktkoncentration, oavsett hur partifältet eller demokratin i ett parti är uppbyggd (Van de Voorde & de Vet, 2020). Därmed stämmer Astrids resonemang inte överens med den tidigare forskning som presenterats i denna avhandling.

Bortsett från Sven, Inger och Astrid var de övriga respondenterna överens om att multipla mandat ofrånkomligt leder till maktkoncentration. Inger såg ändå maktkoncentration som något positivt eftersom det medför en stor kunskap bland de beslutsfattare som innehar multipla mandat vilket enligt henne är en fördel på alla förvaltningsnivåer. Bernhard förhöll sig mer negativt till maktkoncentrationen och ansåg att man genom multipla mandat står i vägen för andra politiskt intresserade som kanske skulle vara intresserade av att kandidera i val, eftersom man automatiskt samlar så mycket röster som i sin tur är bort från någon annan. Han sade också att det troligtvis är lättare för en väljare att rösta på en och samma person i alla val i stället för att läsa på om andra kandidaters åsikter inför de olika valen och jämföra dem med varandra. Bernhard ansåg att det här är en av de bakomliggande orsakerna till den maktkoncentration som idag förekommer på grund av det ökade antalet multipla mandat. Den tidigare forskningen stöder Bernhards resonemang eftersom igenkänningsfaktorn kan vara en avgörande aspekt för

en väljare och kan få väljaren att lägga sin röst på den kandidat som hen känner igen framom någon annan (von Schoultz m.fl., 2020).

Eftersom maktkoncentration ofta uppstår då samma personer väljer att kandidera i val på flera olika nivåer är det också viktigt att granska de bakomliggande orsakerna till en kandidatur då man undersöker maktkoncentration. Dessa presenterades i avsnitt 7.1. Ytterligare orsaker till en kandidatur som flera av respondenterna lyfte fram i intervjuerna var att deras beslut att kandidera i välfärdsområdesvalet också formats av de potentiella personliga fördelarna inför kommande val. En av dem var Boris, som motiverade sin kandidatur i välfärdsområdesvalet med att de personer som röstat på honom tidigare skulle ha varit tvungna att välja någon annan kandidat i välfärdsområdesvalet ifall han inte skulle ha ställt upp. Han säger att det här förde med sig en rädsla av att väljarna i följande val kanske inte hittar tillbaka till honom eller att väljarna kanske till och med glömt bort honom. Han var med andra ord orolig för att hans kommande val skulle påverkas negativt om han skulle ha valt att avstå från att kandidera i välfärdsområdesvalet. Det framgår närmare ur följande citat.

Boris: Eftersom jag ännu är i början av min karriär har jag själv varit rädd för att mina väljare skulle välja någon annan framför mig i kommande val om jag valde att inte ställa upp (i välfärdsområdesvalet). Om man inte gör det röstar ens väljare på någon annan och detta kan hålla i sig även när man sedan ställer upp nästa gång. Som politiker måste man hålla sig i väljarnas minne hela tiden.

Ulla-Maj var under sin intervju inne på samma linje som Boris och hänvisade till att det är bra för en riksdagsledamot att kandidera i så många val som möjligt eftersom väljarna i annat fall kan glömma bort en i de kommande valen. Med andra ord är det också enligt Ulla-Maj en fördel för en riksdagsledamot som vill bli omvald, att också kandidera i både kommunal- och välfärdsområdesval.

Ulla-Maj: Med tanke på att bli omvald så är det bra att ställa upp i så många val som möjligt så att väljarna inte glömmen en.

Det här stärker Arter & Söderlunds (2022) tidigare framförda teorin om att det politiska engagemanget i en kommun eller en region kan vara avgörande för att bli omvald som riksdagsledamot. Ulla-Maj är ett gott exempel på det här eftersom hennes intervju påvisar att

hennes kandidaturer i kommunal- och välfärdsområdesvalet är något hon aktivt tänkt på ur synvinkeln att förbättra sina egna möjligheter att bli omvald som riksdagsledamot. Put med flera (2020) är inne på samma linje som Ulla-Maj, eftersom de i sin undersökning konstaterat att ett mandat i ett välfärdsområde eller en kommun stärker chanserna för att bli omvald i riksdagen. Detta eftersom det stärker kopplingen till den lokala orten vilket även är ett starkt kriterium för väljare då de väljer kandidat (Put m.fl., 2020).

Med det här som bakgrund kan man konstatera att de framtida valen som bland annat Boris och Ulla-Maj vägt in då de fattat beslut om sin kandidatur i välfärdsområdesvalet, ytterligare bidrar till förekomsten av multipla mandat bland riksdagsledamöter eftersom deras kandidaturer också med hög sannolikhet medför inval. Det beror på att de kandiderat i välfärdsområdesvalet med förhoppningen att kunna stärka sina möjligheter att bli omvalda i kommande val och därmed också blivit invalda i välfärdsområdesvalet. Dessa exempel visar också tydligt att många riksdagsledamöter haft ett starkt framtidsstänk då de valt att kandidera i välfärdsområdesvalet. Eftersom det generellt krävs färre röster för att bli invald som fullmäktigeledamot i en kommun än ett välfärdsområde, är det högst troligt inte kandidaturen i kommunalvalet som respondenterna funderat på då de tagit ställning till att kandidera i välfärdsområdesvalet. Det är därmed mer sannolikt att kandidaturen i välfärdsområdesvalet hängt ihop med en vilja att bli omvald som riksdagsledamot än med en vilja att bli omvald som fullmäktigeledamot i den egna hemkommunen. Det här i sin tur tyder på att det finländska valsystemet främjar multipla mandat, vilket även framkom i kapitel 3. För att koppla resonemanget med min hypotes i kapitel 4 påstod den att maktkoncentrationen hänger ihop med viljan att bli omvalda som riksdagsledamot.

H1: Maktkoncentrationen är en följd av en riksdagsledamots vilja att bli omvald som riksdagsledamot.

Med hänvisning till Ulla-Majs och Boris resonemang skulle hypotesen stämma. Det som ändå inte framkommer i intervjuerna är ifall riksdagsledamöterna skulle ha valt att kandidera i välfärdsområdesvalet även om det inte skulle ha påverkat deras kommande valresultat vare sig positivt eller negativt. Det är heller inte möjligt att säga exakt vilka alla faktorer det var som låg bakom beslutet att kandidera till ytterligare en förvaltningsnivå. Det kan till och med hända att riksdagsledamöterna själva inte är medvetna om vilka alla faktorer som bidrog till kandidaturen eftersom den utgörs av flertalet överväganden som även presenterades i kapitel

2.3. Trots det påvisar intervjuerna att de förbättrade utsikterna inför kommande val är en faktor som riksdagsledamöter har vägt in i sitt beslut om att kandidera i välfärdsområdesvalet. Med det tidigare resonemanget som bakgrund syftar de kommande valet sannolikt på riksdagsvalet. Därmed är slutsatsen att hypotesen stämmer delvis eftersom de förbättrade framtidsutsikterna i det kommande riksdagsvalet är en av faktorerna som vägts in då riksdagsledamöterna fattat beslut om att kandidera i ytterligare ett val. Detta har i sin tur gett upphov till en ökad maktkoncentration, vilket även hypotesen hävdar.

Boris lyfte även under sin intervju fram att en annan faktor som ger upphov till en ökad maktkoncentration och därmed till förekomsten av multipla mandat är tidpunkterna för mötena i både kommunerna och välfärdsområdena.

Boris: Jag är mer orolig för hurdan typ av demokrati vi byggt upp och vilka som de facto har möjlighet att delta i den. Just nu möjliggör riksdagsledamöternas arbete deltagande också i kommunal- och välfärdsområdespolitiken men om du har ett vanligt jobb vid sidan av de två uppdragen så är det ofta inte möjligt eftersom många av mötena sker under dagtid. Därmed har pensionärer, statligt anställda och folk som inte har något bättre för sig bättre möjligheter att i praktiken delta i dagens demokrati, än exempelvis företagare eller folk med vanliga jobb.

Boris hävdar alltså maktkoncentrationen också är en följd av att enbart ett fåtal personer har möjlighet att inneha multipla mandat i praktiken. Riksdagsledamöterna tillhör enligt honom denna grupp, vilket i sin tur bidrar till en ökad maktkoncentration bland riksdagsledamöter om man följer hans resonemang. Detta till trots har kapitel 2 i den här avhandlingen påvisat att ett riksdagsuppdrag är ett betungande heltidsjobb där många som innehar ett kommunalt uppdrag vid sidan av sitt riksdagsuppdrag inte har tid att utföra det så väl som de skulle önska (Aula & Kontinen, 2020). Därmed är Boris slutsats om att specifikt riksdagsledamöter skulle främjas i de praktiska arrangemangen kring beslutsfattandet inom en kommun eller ett välfärdsområde inte evidensbaserat, trots att multipla mandat bland riksdagsledamöter bevisligen leder till en ökad maktkoncentration.

Ingrid lyfter i sin intervju också upp att politiker mer generellt har svårt att ge upp makt som de blir erbjudna, vilket enligt henne också bidrar till maktkoncentration. Det här resonemanget stärks av slutsatserna från kapitel 2.3 där vi konstaterat att det i praktiken är svårt för en

riksdagsledamot att frikoppla sig från ett mandat i ett kommunalt fullmäktige efter flera år av inval, trots innehav av uppdrag i riksdagen (Arter & Söderlund, 2022). Riksdagsledamöter innehar också ofta väldigt höga poster i både kommuner och välfärdsområden med anledning av sina höga röstetal, vilket koncentrerar makten ytterligare till enbart ett fåtal personer. Därmed är det intressant att bland annat Sven, som innehar en hög position både i sitt eget välfärdsområde och i den egna kommunen, inte anser att multipla mandat i sig leder till någon som helst form av maktkoncentration.

Sammanfattningsvis är det därför möjligt att konstatera att multipla mandat leder till en ökad maktkoncentration trots att alla respondenter inte upplever det i sin egen vardag. Det är även möjligt att konstatera att maktkoncentrationen, åtminstone till vissa delar, är en följd av en riksdagsledamots vilja att bli omvald i riksdagen. Det finns ändå flera andra faktorer som vägs in i frågan om ytterligare en kandidatur som inte kan uteslutas ur resonemanget. Därmed är förhoppningen att bli omvald inte den enda aspekten som leder till en ökad maktkoncentration och därmed stämmer hypotes 1 enbart till en viss del.

7.3. Institutionella stridigheter

Även om alla respondenter inte var överens om att multipla mandat bland riksdagsledamöter leder till maktkoncentration, var respondenterna samstämmiga kring att multipla mandat leder till institutionella stridigheter. Mer specifikt stridigheter mellan de olika förvaltningsnivåerna där de fungerar som beslutsfattare. Det här konstaterades även i kapitel 2.3 bland annat med hänvisning till Väänäns teori (1980) om att multipla mandat kan leda till en sammanblandning av den lagstiftande och den verkställande rollen samt en suddighet i maktodelningsprincipen mellan de olika beslutsfattande nivåerna (Väänänen, 1980). Respondenterna lyfte fram flertalet exempel ur sin egen vardag kring dessa institutionella stridigheter som kommer att presenteras i det här avsnittet.

Den aspekt som lyftes fram av de allra flesta respondenterna var de institutionella stridigheterna mellan välfärdsområdet och riksdagen. De flesta hänvisade till att de inte upplevt stridigheterna som lika starka mellan riksdagen och kommunerna trots att stridigheterna, åtminstone till en viss mån, finns närvarande även mellan dessa nivåer. Bland annat Ulla-Maj lyfte fram problematiken med att riksdagen är den instans som beviljar pengar till välfärdsområdet som

sedan kommer henne själv till godo i arbetet inom välfärdsområdet. Roger var inne på samma linje som Ulla-Maj, vilket framkommer ur följande citat.

Roger: Det uppstår lätt lite konstiga situationer när man ska sitta i välfärdsområdets organ och säga att vi har för lite pengar och sedan sätter man sig på flyget till riksdagen och fattar beslut om pengarna.

Den verklighet som Roger för fram stämmer väl överens med Ryyänens (2012) teori om att en riksdagsledamot fattar beslut om den lagstiftning som hen sedan ska genomföra och tillämpa i sitt uppdrag som regional- eller kommunal fullmäktigeledamot (Ryyänen, 2012). Det är därmed intressant att flera riksdagsledamöter motiverat sitt beslut att kandidera i välfärdsområdesvalet specifikt med att de varit med och arbetat med reformen i riksdagen och därför också vill vara med och verkställa den i välfärdsområdet. Roger hävdar också att liknande stridigheter inte uppdragas mellan kommunerna och riksdagen i samma utsträckning eftersom kommunerna har en egen beskattningsrätt. Därmed har kommunerna själva möjlighet att styra över den egna ekonomin i en större utsträckning än vad välfärdsområdena har. Kommunerna är därför inte lika beroende av den statliga finansieringen som välfärdsområdena är idag. Med andra ord kunde man utgående från dessa motiveringar argumentera för att de institutionella stridigheterna syns mer mellan välfärdsområde och riksdag än mellan kommun och riksdag. Sven lyfte också fram att välfärdsområdena ännu inte kommit i gång med sin verksamhet. Enligt honom kan det leda till att ytterligare institutionella stridigheter uppdragas i framtiden då välfärdsområdena också i praktiken satt i gång sin verksamhet från och med januari 2023.

Astrid lyfte under sin intervju också fram utmaningarna mellan välfärdsområdet och kommunen trots att dessa institutionella stridigheter över lag var i minoritet under intervjuerna. Hon hänvisade till att det under grundandet av välfärdsområdet finns flera institutionella stridigheter mellan kommunen och välfärdsområdet exempelvis när det kommer till hur fastigheter skall användas. I hennes resonemang framgår det tydligt att hon inte är nöjd med hur hennes hemkommun agerat i dessa institutionella stridigheter. Det följande citatet presenterar hennes ståndpunkter närmare.

Astrid: Det är alldeles tokigt att min hemkommun nu vill sälja bort alla fastigheter som berör social- och hälsovården så fort som möjligt för att optimera något som jag inte kan förstå. I riksdagen var det inte alls meningen att slutresultatet av reformen skulle se ut så här.

Med Astrids resonemang som bakgrund är det lätt att konstatera att hon skulle ha velat agera till förmån för riksdagens intressen medan andra beslutsfattare i hennes hemkommun i stället agerade till förmån för kommunen, åtminstone ur deras egen synvinkel. Här har Astrid klart hamnat i kläm mellan de olika intressena. Under intervjun lyfte hon också fram att de övriga beslutsfattarna i hennes kommun troligtvis inte skulle agera som de gjort kring försäljningen av fastigheterna ifall de skulle ha varit med och förverkligat social- och hälsovårdsreformen i riksdagen. Enligt henne saknar de kommunala beslutsfattarna en kunskap som hon själv besitter med anledning av hennes multipla mandat.

Ingrid som inte innehar ett uppdrag inom välfärdsområdet säger i sin tur att den lokala förankringen, det vill säga att man fungerar som beslutsfattare i en kommun vid sidan av uppdraget i riksdagen, hänger samman med att man har svårare att se på beslutsfattandet utgående från den allmänna nyttan. Hon hävdar att den lokala förankringen leder till att man ser på besluten från sin egen kommuns eller sin egen regions nytta. Hon lyfter också fram exempel ur hennes egen vardag inom kommunalpolitiken där institutionella stridigheter förekommit.

Inger: Förra perioden gav min hemkommun exempelvis jätte kritiska utlåtanden kring sote-reformen och det upplever jag i nuläget som svårt. Skall jag nu fortsätta på samma linje som tidigare eller borde jag som riksdagsledamot i stället försvara kompromissen vi kommit fram till (i riksdagen)?

Exemplen som både Astrid och Inger lyfter fram påvisar att de institutionella stridigheterna mellan förvaltningsnivåerna inte enbart förekommer mellan riksdag och välfärdsområde. I stället är de också närvarande då en och samma person fungerar som beslutsfattare både i en kommun och i riksdagen. Som tidigare konstaterats kan en beslutsfattare reagera väldigt olika i dylika sammanhang. Det framkom exempelvis i kapitel 2.1 där olika förtroendepinciper presenterades. Boris har ett klart svar på hur han brukar resonera i situationer då institutionella stridigheter förekommer.

Boris: Från riksdagen försöker vi föra en väldigt stram ekonomisk politik men sedan skriker mitt välfärdsområde att de behöver mer finansiering för att kunna klara av sina uppgifter. Här finns helt klart en motsättning fastän det också är i riksdagens intresse att vi erbjuder fungerande social- och hälsovårdstjänster. Samma sak ser vi i kommunerna som också alltid vill ha mera pengar medan man sedan från statligt håll konstaterar att de nog inte behöver mer finansiering. Jag har alltid valt en linje som jag företräder och det är kompromissen av att lite behövs men inte så mycket som man frågar efter.

Boris exempel tyder på att han nog lyssnar in både kommunens och välfärdsområdets intressen och åtminstone i en viss mån beaktar dessa intressen i de beslut han fattar i riksdagen. I kapitel 7.1 lyfte Boris även fram att han kandiderade i välfärdsområdesvalet för att kunna föra fram den egna regionens intressen i riksdagen i de ärenden som berör välfärdsområdena. Med andra ord har hans vilja att föra fram intressen från den egna regionen varit en bidragande faktor till hans kandidatur i välfärdsområdesvalet. För att återkoppla resonemanget till min hypotes 2 som presenterades i kapitel 4, kan det här vara till nytta.

H2: Intressekonflikter förekommer mellan de olika förvaltningsnivåerna bland riksdagsledamöter som innehar multipla mandat och då väger den egna regionens intressen tyngst i beslutsfattandet.

Medan Boris försöker väga in olika intressen mellan de instanser där han fungerar som beslutsfattare har Sven tillämpat en annan taktik. Sven säger under intervjun att han har valt att fokusera på att bilda sig en uppfattning över hur spelplanen ser ut, och utgående från det bilda sig en egen uppfattning kring det beslut som behöver fattas. För att koppla det här resonemanget till teorierna om representation som presenterades i kapitel 2.1, är det tydligt att Sven följer förtroendepincipen i de frågor där institutionella stridigheter mellan förvaltningsnivåerna förekommer. Med förtroendepincipen avses att riksdagsledamöten litar på det egna omdömet i stället för att följa partiets politik eller väljarnas önskemål (Gilljam m.fl., 2010). I de övriga respondenternas svar är det inte möjligt att koppla dem till någon av principerna som presenterades i kapitel 2.1, ifall institutionella stridigheter uppstår.

Med hänvisning till det här är det inte möjligt att dra någon enskild slutsats om vilka intressen som skulle väga tyngst i situationer där institutionella stridigheter uppstår mellan de olika förvaltningsnivåerna där riksdagsledamöterna i fråga fungerar som beslutsfattare. Det här beror

på att respondenterna agerar väldigt olika i dessa situationer, vilket har framkommit i granskningen ovanför. Därmed stämmer hypotesen överens med resultatet i intervjuerna till den delen att det nog förekommer institutionella stridigheter mellan de olika nivåerna. Det som däremot inte går att påvisa är hur riksdagsledamöterna väljer att agera i dylika situationer eftersom det varierar i stor utsträckning. Det finns ändå ledamöter som anser att den egna regionens intressen väger tyngre än riksdagens, vilket framkommer i exempelvis Boris resonemang kring hans kandidatur i välfärdsområdesvalet där han ville föra fram den egna regionens intressen i förhandlingar mellan välfärdsområdet och riksdagen. Med andra ord kunde man utgående från detta resonemang konstatera att Boris valt att prioritera välfärdsområdets intressen framom riksdagens. Astrids resonemang var trots det totalt motsatt eftersom hon prioriterat riksdagens intressen framom de intressen hennes egen hemkommun hade.

Sammanfattningsvis kan man därför konstatera att hypotesen stämmer överens med resultatet för Boris, åtminstone i det enskilda resonemanget, men att det för de övriga riksdagsledamöterna inte finns något på förhand bestämt resonemang för hur de agerar då institutionella stridigheter förekommer. I stället framkommer det i intervjuerna att respondenterna beaktar varje beslut och situation skilt för sig och därmed stämmer inte hypotesen överens med resultatet som framkommit under intervjuerna. Sammanfattningsvis stämmer resultatet i intervjuerna överens med hypotes 2 till den del att institutionella stridigheter nog förekommer men inte kring vilka intressen som väger in tyngst i dessa situationer, förutom för Boris del till en viss mån.

7.4. Medborgarnas motsägelsefulla krav på beslutsfattare

En beslutsfattare som fungerar på flera förvaltningsnivåer samtidigt har flera olika grupper av väljare. Det beror exempelvis på att valkretsarna ser olika ut i de olika valen. Därmed måste en beslutsfattare som innehar multipla mandat också bemöta krav från medborgare på flera olika förvaltningsnivåer samtidigt. I enlighet med Anckars teori (1980) som presenterades i kapitel 2.1. kan det kräva att man också agerar i enlighet med dem för att vara responsiv (Anckar, 1980). Trots det kan en politiker inte veta vem som de facto röstat på en eftersom Finland tillämpar valhemlighet. Det här lyfter även Sven fram i sin intervju då han får frågan ifall hans medborgarna eller hans väljare någon gång ställt olika typer av krav på honom som

beslutsfattare och hur han i så fall agerat i dessa situationer. Han medger ändå att väljarna ofta har olika krav och önskemål kring hur han borde agera i politiken.

Sven: Jag har flera tusentals väljare. De är inte namnmärkta vem som röstar på mig så att det är omöjligt att säga att då måste man bara som kör sitt eget race och ta den vägen som känns rätt helt enkelt.

Med andra ord är Sven tydlig med att han väljer det som för honom känns rätt i stunden, och därmed agerar i enlighet med förtroendepincipen vilket även konstaterades i kapitel 7.3. De övriga respondenterna har inte upplevt att väljarna skulle ställa krav på dem som skulle stå i strid med varandra mellan de olika förvaltningsnivåerna. Ulla-Maj lyfter ändå i sin intervju fram att väljarna ibland varit missnöjda med hur hon valt att rösta i kommunfullmäktige. Trots det har samma personer hört av sig till henne och tyckt att hon är en bra riksdagsledamot och därmed även kommer att fortsätta stödja henne i riksdagsvalet. Det här tyder på att hon inte alltid röstat som medborgarna i hennes hemkommun skulle önska i kommunalpolitiken men att samma personer trots det uppskattar hennes insats inom rikspolitiken.

Under intervjun med Astrid framkom det att hon ibland tycker att det är konstigt att väljarna inte ställer krav på henne som beslutsfattare som skulle stå i strid med varandra, eftersom hon ändå har så pass många väljare. Hon säger bland annat att det kan härledas till att hennes väljare inte riktigt förstår varför välfärdsområdet grundats eller vilka beslut som de facto fattas där.

Astrid: Mina väljare ställer inte motstridiga krav på mig. Det beror kanske på att många av mina väljare i min egen hemkommun inte alls förstår sig på varför vi behöver ha ett välfärdsområde.

I intervjuerna framkommer också att samma väljare kan ställa krav på beslutsfattarna som i står i strid med varandra. Dessa kan också förekomma inom en och samma förvaltningsnivå. Boris lyfter exempelvis fram att medborgare ofta hör av sig till honom med åsikter om att strama åt de ekonomiska utgifterna i statsbudgeten medan de samtidigt önskar sig mer pengar till något konkret projekt i deras egen region. Det här framkommer ur följande citat.

Boris: Väljare hör exempelvis ofta av sig till mig och säger att statsskulden är allt för stor och vi måste bära mer ansvar för de kommande generationerna men sen i samma mening

säger man också att min hemkommun skulle behöva ny asfalt på den här vägstumpen. Mina väljare vill alltid att vi ska vara sparsamma men inte från deras eget liv eller deras egen näromgivning.

Boris är ändå tydlig med hur han agerar vid tillfällena där kraven från väljarna eller medborgarna inte är enhetliga. Han säger i intervjun att det viktigaste är att vara ärlig och tala sanning på alla förvaltningsnivåer. Genom det undviker man enligt honom potentiella problem och i stället är man lösningsinriktad, oavsett vad väljarna kräver av en. Boris säger också att han tillämpar samma taktik oavsett om han är på möte i den egna kommunen, det egna välfärdsområdet eller i riksdagen. I hans resonemang framkommer ändå inte om han oftare lyssnar till väljarna från den egna hemkommunen framför andra medborgare eller väljare eftersom han kring detta resonemang inte hade något konkret svar på hur han brukar agera i dylika situationer.

Inger är en av dem som inte upplevt att hennes väljare skulle ha ställt krav på henne som skulle stå i strid med varandra vare sig mellan de olika förvaltningsnivåerna eller inom en och samma nivå. Hon säger att eftersom hon blivit omvald både i kommunalvalet och riksdagsvalet så pass många gånger, skulle det i det här skedet ha kommit fram.

Inger: Jag har blivit omvald till alla mina positioner så många gånger att det nog allra senast i val skulle ha märkts om någon varit missnöjd med hur jag röstat på någon nivå.

Hon medger ändå samtidigt att det inte betyder att folk inte skulle ha varit missnöjda med hennes ageranden trots att missnöjet aldrig nått fram till henne. Hon säger i stället att väljare ganska sällan hör av sig. Hon skulle därmed önska att väljare hörde av sig till henne mer än de gör i dagens läge. I hypotes 3 som presenterades i kapitel 4 var antagandet att väljarnas åsikter i den egna hemkommunen väger tyngre än andra åsikter då de skiljer sig från varandra.

H3: Då medborgarna har motsägelsefulla krav på en riksdagsledamot som innehar multipla mandat är det majoritetens åsikt inom den egna kommunen som väger in tyngst.

Bland respondenternas svar framkommer ändå inte aspekter som skulle tyda på att hypotesen stämmer. Exempelvis Ulla-Majs intervju påvisar att hon ibland agerar totalt motsatt än vad de kommunala väljarna skulle önska. Därmed är det inte hennes väljares eller majoritetens åsikt

inom den egna kommunen som väger in tyngst då hon fattar beslut ifall önskemålen står i strid med varandra. Trots det säger Ulla-Maj att de fortsättningsvis stöder henne i riksdagsvalet. Bland annat Roger och Bernhard i sin tur säger att de inte upplever att medborgarna skulle ha olika krav eller önskemål på dem som beslutsfattare. Åtminstone inte i den utsträckningen att medborgarna skulle höra av sig till Roger eller Bernhard. Med hänvisning till slutsatserna i kapitel 2.1. är det ändå sannolikt att väljare till en beslutsfattare som innehar multipla mandat har krav och önskemål på en beslutsfattare som står i strid med varandra, i enlighet med Anckars teori (Anckar,1980). Därmed är det mer sannolikt att medborgarna eller väljarna inte hört av sig till Roger och Bernhard om sitt missnöje, vilket sedermera lett till att de inte stött på problematiken.

Tidigare i kapitel 2.1 konstaterades också att en riksdagsledamot som siktar på omval har nytta av att vara populär i den egna hemkommunen (Put m.fl., 2020). Det beror på att väljarbeteendet starkt tyder på att en kandidat med en lokal förankring, ofta en fullmäktigeledamot från den egna kommunen, prioriteras vid val av kandidat i riksdagsvalet (Put m.fl., 2020). Trots det har ingen under intervjuerna framfört att de skulle prioritera den egna hemkommunen framom någon annan aspekt. Det kan också härledas till att det inte finns någon konkret regel för hur beslutsfattare agerar i olika situationer utan att det är väldigt beroende av vilken konkret fråga det rör sig om. Det är ändå inte möjligt att utesluta att riksdagsledamöterna oftare agerar till förmån för den egna regionen eller den egna hemkommunen, trots att de kanske inte själva är medvetna om det. Sammanfattningsvis kan man därmed konstatera att hypotes 3 inte stämmer överens med resultatet som framkommit under intervjuerna.

7.5. Tidsanvändning

Tidsanvändningen var den aspekt som alla respondenter lyfte fram redan i inledningen av intervjuerna som ett stort problem som hänför sig till multipla mandat. Alla respondenter, bortsett från två, upplever att tidsanvändningen i deras egen vardag är mycket pressad. Det beror enligt dem specifikt på att de innehar multipla mandat. Till följande listas några exempel på hur respondenterna resonerade kring sin tidsanvändning där det bland annat framgår att umgänget med familj och vänner ofta lider av att respondenten innehar multipla mandat.

Sven: Jag ser enormt mycket utmaningar kring min tidsanvändning på ett personligt plan just

nu.

Inger: Det är nog mest familjen som lider. Jag hinner inte hälsa på min mamma och jag hinner inte hälsa på mitt barnbarn. Jag upplever att jag inte har tid för ett eget liv. Jag vet också att skilsmässofrekvensen i riksdagen är väldigt hög och det beror nog åtminstone delvis på att man har så bråttom och hinner vara så lite hemma.

Astrid: Jag har haft problem med att hitta tid för min familj på grund av mina uppdrag inom politiken.

Ulla-Maj: Du har egentligen inte tid att koppla av eller vara tillsammans med familjen. De som också har småbarn – jag förstår inte hur man klarar av det. Någon lider nog. Om inte det är man själv så är det nog barnen.

Av de ovanstående exemplen innehar Sven, Astrid och Ulla-Maj multipla mandat på tre förvaltningsnivåer medan Inger innehar mandat på två nivåer. Med andra ord är tidsbristen inte närvarande enbart bland de riksdagsledamöter som innehar uppdrag på tre förvaltningsnivåer. Utöver de ovanstående exemplen uppgav också Roger att han har stora utmaningar med att hinna med sitt privatliv med anledning av sina multipla mandat. Resultaten är väldigt lika de resultat som framkommit i en undersökning gjord av Aula och Konttinen (2020) där riksdagsledamöters tidsanvändning är objekt för granskning. En tredjedel av de svarande i undersökningen uppgav att de har stora svårigheter med att kombinera privatlivet med uppdraget som riksdagsledamot (Aula & Konttinen, 2020). Eftersom Aula och Konttinen undersökning enbart fokuserat på uppdraget som riksdagsledamot medför fler uppdrag säkerligen ytterligare svårigheter att kombinera uppdragen med sitt privatliv. Därmed kunde en slutsats om att det blivit ännu svårare att kombinera privatliv med riksdagsarbetet efter att välfärdsområdena inleddes, dras.

Boris och Bernhard i sin tur uppgav att de inte upplever sig ha problem med sin tidsanvändning med anledning av sina multipla mandat. Genom detta kan man konstatera att det inte heller hänger ihop med antalet mandat, eftersom Boris innehar multipla mandat på tre förvaltningsnivåer medan Bernhard innehar uppdrag på två nivåer. Bernhard konstaterade också att man som riksdagsledamot måste kunna leva med att kalendern är väldigt pressad eftersom "det kommer med uppdraget som riksdagsledamot". Det tyder ändå på att Bernhards

kalender är fullspäckad, trots att han inte ser det som ett problem i sin vardag. Boris i sin tur motiverade sitt svar kring sin tidsanvändning med sin nuvarande livssituation.

Boris: Jag är så pass ung och driven att det just nu inte är något problem för mig. Jag har heller varken familj eller barn, vilket möjliggör att jag kan jobba väldigt mycket och ingen lider.

I och med att tidsanvändningen för många riksdagsledamöter är väldigt pressad på grund av multipla mandat framkommer det ur intervjuerna att man också måste vara beredd på att prioritera. Inger är ett gott exempel på det här. Hon säger under intervjun att hon vid några tillfällen bestämt sig för att lämna kommunalpolitiken helt, för att ha mer tid för sitt privatliv. Hon har trots det återvänt när hon känt att hennes vardag igen möjliggör deltagandet också på kommunal nivå, vid sidan av riksdagsuppdraget. Inger lyfte också fram vikten av att kunna prioritera också på andra plan och att det är något man lär sig då man innehar multipla mandat. Hon säger exempelvis att hon nästan helt slutat delta i diskussionerna i riksdagens plenum om kvällarna.

Inger: Man måste lära sig vilka möten som inte är så viktiga och som man kan skippa och det är nog en yrkeskunskap som man får via fler mandat.

Också Astrid är inne på samma linje eftersom hon under intervjun säger att hon medvetet valt att lägga ned mesta delen av sin tid och sitt fokus på riksdagsarbetet framom hennes övriga uppdrag. Det här tyder på att det för alla riksdagsledamöter helt enkelt inte är möjligt att delta i allt som krävs av dem med anledning av de multipla mandat. Resultatet förstärks av en tidigare undersökning gjord av Aula och Konttinen (2020) som kommit fram till att riksdagsledamöterna inte har tillräckligt med tid för att sköta uppdrag på kommunal nivå, vid sidan av riksdagsuppdraget. Det är även värt att poängtera att undersökningen är gjord innan välfärdsområdena grundats, vilket i praktiken skulle tyda på att tiden nu är ännu mer knapp för riksdagsledamöterna än den var då undersökningen genomfördes. Den här teorin och de ovanstående citaten ur intervjuerna stödjer hypotes 4 som presenterades i kapitel 4.

H4: En riksdagsledamot med mandat på tre förvaltningsnivåer har inte tid att sköta alla uppdrag så ansvarsfullt som hen skulle vilja.

De ovanstående citaten tyder ändå på att det i första hand är privatlivet som lider och inte uppdragen i sig. Trots det tyder också tidigare granskningar på att det ofta är rikspolitiker som står för största delen av frånvaron inom kommunalpolitiken. Ett exempel är Ilta-Sanomats granskning kring hur aktivt riksdagsledamöter deltagit i möten med stadsfullmäktige. Granskningen visade att riksdagsledamöterna Annika Saarikko, Petteri Orpo och Jari Leppä hade flest frånvaron från möten med stadsfullmäktige i Åbo för att nämna ett exempel (Lehto, 2020). I granskningen framkommer att exempelvis Petteri Orpo deltagit enbart i lite mer än en tredjedel av mötena. Det är dock värt att notera att Petteri Orpo också fungerat som partiordförande under den tid som granskningen genomförts, vilket säkerligen också påverkat hans tidsanvändning. Det är ändå ett exempel på hur en riksdagsledamots tidsanvändning inte alltid möjliggör deltagandet på möten, vilket ändå är en av grunduppgifterna som invald fullmäktigeledamot i en kommun. Med det här som bakgrund kunde man konstatera att hypotes 4 stämmer.

Många av respondenterna ansåg också att arbetet på de olika förvaltningsnivåerna egentligen är lättare att kombinera med riksdagsarbetet än med något annat heltidsjobb eftersom riksdagsarbetet är uppbyggt för att man också ska kunna sköta uppdrag på kommunal nivå. Exempelvis Bernhard lyfte under intervjun fram att måndagarna är "så kallade regiondagar" för riksdagsledamöterna eftersom de flesta kommunfullmäktige- och -styrelsemötena äger rum på just måndagar. Han lyfter ändå fram den problematik som de nyinstiftade välfärdsområdena medfört. Bernhard menar att riksdagsarbetet, som det ser ut idag, enbart är uppbyggt utgående från kommunalpolitikens förutsättningar och inte beaktar välfärdsområdena överhuvudtaget. Det här skapar enligt Bernhard problem för riksdagsarbetet i stort. Därmed är multipla mandat även en fråga kring de beslutsfattande organens funktionsduglighet ifall frånvaron från riksdagsarbetet ökar, vilket Bernhard säger sig redan ha fått uppleva. Ulla-Maj är en av dem som lyfter fram problematiken med att det troligtvis är svårare för dem som innehar multipla mandat i kommuner och välfärdsområden och har ett annat heltidsjobb än att vara riksdagsledamot.

Ulla-Maj: Jag skulle också vilja ta upp det här att sådana personer som sitter i en kommun och ett välfärdsområde och som har ett annat jobb vid sidan om. Hur hinner dom? Jag tycker att man ifrågasätter det här allt för lite och fokuserar för mycket på just riksdagsledamöternas tidsanvändning. För oss möjliggör ju uppdraget ändå att man tex är borta ibland fastän ett heldagsseminarium en vardag är helt omöjligt.

Också Inger är under sin intervju inne på samma tema då hennes egen tidsanvändning diskuteras.

Inger: Det är lättare att vara riksdagsledamot (än ha ett annat jobb vid sidan av mandat i kommun och region) för jag kan blanda mina uppdrag hur jag själv vill. Jag kan tänka mig att det skulle vara svårare att kombinera andra uppdrag om jag skulle ha ett annat jobb.

Även om den här avhandlingen inte fokuserar på personer som innehar multipla mandat som inte innefattar uppdraget som riksdagsledamot, är dessa citat värda att lyfta fram eftersom de påvisar att tidsanvändningen för en riksdagsledamot går att jämka, och att uppdraget därmed är åtminstone till en viss del flexibelt, enligt respondenterna. I kommunallagen (410/2015) § 81 finns ändå en skrivning där det stadgas att förtroendevalda i en kommun har rätt att få ledigt från arbetet för att delta i kommunala organs sammanträden. Samma typ av formulering hittas i lagen om välfärdsområden (611/2021) i § 86. Med det här som bakgrund borde alla arbetstagare ha samma möjlighet att delta i förtroendeuppdrag både på kommunal- och regional nivå oavsett vilken arbetsgivare man har. Med det här som bakgrund kunde man argumentera för att respondenternas hänvisningar inte till alla delar stämmer.

Många av de svarande uppger också att tidsanvändningen är mer pressad för dem vars hemkommun eller det egna välfärdsområdet är längre beläget från riksdagen än för dem vars andra uppdrag finns på ett skäligt avstånd från riksdagen. Det framkommer även i en undersökning gjord av Aula och Konttinen (2020) där resultatet påvisar att innehavet av multipla mandat försvåras ytterligare av om riksdagsledamotens kommunala eller regionala uppdrag är belägna på ett långt avstånd från Helsingfors, där riksdagsarbetet fysiskt äger rum (Aula & Konttinen, 2020). Därmed är problematiken kring tidsanvändningen också beroende av var i landet de övriga uppdragen är belägna rent fysiskt.

Exempelvis Ulla-Maj säger att hon bland sina kolleger klart lagt märke till att utförandet av kommunala och regionala uppdrag försvåras ifall dessa är belägna på ett långt avstånd från det fysiska riksdagsarbetet. Också Inger konstaterar samma sak i sin intervju. Detta till trots hävdade Boris att han inte har några problem med sin tidsanvändning, även om hans hemkommun ligger på ett långt avstånd från riksdagen. Därmed medför ett ökat avstånd, enligt intervjuerna, inte alltid ett större problem för den egna tidsanvändningen.

Förutom avståndet märks det tydligt i intervjuerna att det i fråga om tidsanvändningen också finns en stor skillnad beroende på om det är frågan om ett mandat i en kommun eller i välfärdsområdet. De flesta respondenterna konstaterar att kommunalpolitiken inte alls är lika tidskrävande som förtroendeuppdraget i välfärdsområdet. Sven är en av dem. Han konstaterar att kommunalpolitiken är mer av en rolig hobby medan han ser på sitt uppdrag i välfärdsområdet mer som ytterligare ett heltidsjobb vid sidan av riksdagsuppdraget. Med andra ord har problematiken kring tidsanvändningen inte tidigare varit lika närvarande som den är nu, i och med att det från och med mars år 2022 blivit möjligt för riksdagsledamöter att fungera som beslutsfattare på ytterligare en nivå i Finland.

Sammanfattningsvis kan man konstatera att riksdagsledamöter som innehar multipla mandat har problem med sin egen tidsanvändning. Resultatet från intervjuerna tyder ändå på att det främst är privatlivet med familj och vänner som lider och inte uppdragen i sig. Det kan te sig naturligt eftersom respondenterna kanske inte vill uppge att de inte hinner sköta alla uppdrag så bra som de kanske skulle vilja, eftersom det ofta är frågan om väldigt känsliga frågor som man kanske inte vill dela med sig av till någon man inte känner. Bland annat Ingers hänvisning till att hon ofta prioriterar bort möten som hon upplever att är "onödiga" kunde ändå antyda på att hypotes 4 skulle stämma. Eftersom resultaten från de övriga intervjuerna inte målar upp samma typ av bild är det ändå inte en slutsats som kan dras.

7.6. Ökad kontakt mellan medborgare och beslutsfattare

Den här undersökningen har tidigare påvisat att riksdagsledamöter som innehar multipla mandat ofta har mer kontakt med medborgare jämfört med riksdagsledamöter som inte innehar uppdrag på vare sig kommunal- eller regional nivå (Van de Voorde & de Vet, 2020). Också David Karlsson (2018) har undersökt fenomenet i Sverige och kommit fram till att riksdagsledamöter som innehar multipla mandat har betydligt fler kontakter med lokala och regionala fullmäktigeledamöter, än riksdagsledamöter som inte innehar uppdrag på vare sig lokal- eller kommunal nivå. Det här kan te sig naturligt eftersom riksdagsledamöter som innehar multipla mandat oftare deltar i möten med de kommunala eller regionala beslutsfattarna. Trots det säger så gott som alla respondenter i intervjuerna att de inte märkt någon anmärkningsvärd skillnad i kontakten till det lokala eller till medborgarna med anledning av sina multipla mandat, vilket är intressant. Det kan delvis bero på, vilket många respondenter också konstaterat, att de börjat sin politiska karriär inom kommunalpolitiken för

att senare bli invalda i riksdagen. Därmed kan kontakten till det kommunala beslutsfattandet kännas som en självklarhet och riksdagsledamöterna har svårt att jämföra det med riksdagsledamöter som inte innehar multipla mandat.

En av de få som uppger sig ha fler kontakter till medborgare med anledning av sina multipla mandat är Astrid. Hon säger att hennes parti ordnat några tillställningar som varit länkade till henne som beslutsfattare på flera förvaltningsnivåer samtidigt vilket lett till fler kontakter. Det framgår ur följande citat.

Astrid: Det har funnits några tillfällen som vi ordnat (med mitt parti) där jag nog tror att jag träffat mer medborgare för att jag har fler mandat. Det är nog ändå främst vid tälten som också jag har kontakt med medborgare på gräsrotsnivå.

Trots att få av respondenterna säger sig ha en ökad kontakt med medborgare med anledning av sina multipla mandat, är alla respondenter i sina intervjuer inne på att kontakten mellan de olika förvaltningsnivåerna gynnas av att de själva innehar mandat på fler än en nivå. Bland annat Bernhard säger att hans egen fullmäktige-grupp i kommunen drar en stor nytta av att han sitter i riksdagen och kan förmedla information båda vägarna.

Bernhard: I min hemkommun är det tydligt att partierna med en riksdagsledamot har en bättre kontakt till rikspolitiken och vad som händer där. Min fullmäktige-grupp drar nog en stor nytta av det.

Bernhard säger också att kommunen i stort vinner på att ha en sittande riksdagsledamot som lokalpolitiker. Det här klargör han genom att hävda att han som riksdagsledamot ständigt inspirerar kommunalpolitiken, men också att kommunalpolitiken inspirerar honom att driva olika frågor i riksdagen. Detta skulle även tyda på att Bernhard beaktar de regionala intressena i frågor han driver i riksdagen, vilket undersöktes i kapitel 7.3. Bernhard säger också att han ofta lyfter fram svåra frågor i kommunalpolitiken eftersom det ger frågorna en större tyngd ifall de kommer från en riksdagsledamot och det därför är lättare för hans fullmäktige-grupp att få frågan att gå igenom i stadsfullmäktige. Också Roger är inne på samma linje då han under sin intervju konstaterar att kontakten mellan hans hemkommun och riksdagen helt klart stärks genom hans mandat i kommunen, vid sidan av riksdagsarbetet.

Förutom Astrid, säger också Sven att han har mer kontakt med medborgare från regionen genom sina multipla mandat eftersom han har fler tillfällen insatta i sin kalender där han "hör fältets röst". Han säger också att han ofta tar med sig dessa röster i riksdagsarbetet. Svens argument stärker hypotes 5 som presenterades i kapitel 4.

H5: En riksdagsledamot med multipla mandat upplever sig ha bättre kontakt till medborgarna i den egna regionen än vad de tror att riksdagsledamöter med enkelmandat har.

Med Svens och Astrids intervjuer som bakgrund kunde man därmed argumentera för att hypotesen stämmer. Eftersom de övriga respondenterna ändå inte upplever sig ha en bättre kontakt med medborgare med anledning av sina multipla mandat är frågan ändå inte så svartvit. Alla respondenter lyfter ändå fram synergierna mellan de olika mandat och hur de själva fungerar som länken mellan de olika förvaltningsnivåerna tyder det på att riksdagsledamöterna har mycket kontakt med medborgare via sina andra uppdrag. Många av respondenterna lyfte också fram att det för en riksdagsledamot med multipla mandat är lättare att höra åsikter på fältet eftersom man har en naturlig och regelbunden kontakt med både beslutsfattare och medborgare på kommunal nivå. Detta skulle tyda på att riksdagsledamöter med multipla mandat upplever sig ha en bättre kontakt till den egna regionen än vad riksdagsledamöter med enkelmandat har.

Då respondenterna ställts frågan under intervjun upplever de sig ändå inte ha mer kontakt med medborgare än någon annan riksdagsledamot. Det kan i sig te sig naturligt eftersom det kan vara svårt att jämföra de egna kontakterna till medborgare med en annan riksdagsledamots kontakter. Sammanfattningsvis kunde man alltså konstatera att riksdagsledamöter med multipla mandat, med hänvisning till den ovanstående resultatredovisningen, nog har en djup kontakt till både den kommunala och regionala politiken samt medborgarna. Det här trots att många av respondenterna inte upplever att de har en bättre kontakt till fältet än andra riksdagsledamöter. Med andra ord stämmer hypotes 5 inte överens med resultatet i intervjuerna eftersom majoriteten av respondenterna inte upplever att de har mer kontakt med medborgare än övriga riksdagsledamöter.

Efter att ha analyserat hypoteserna var för sig kommer nästa kapitel att i en bredare bemärkelse avhandla själva forskningsfrågan, det vill säga vilken inställning riksdagsledamöterna de facto

har till multipla mandat som fenomen. Följande kapitel kommer även att presentera en sammanfattning över ifall hypoteserna stämmer överens med det resultat som framkommit genom intervjuer med respondenterna.

8. Analys av resultat

Kapitel sju analyserade intervjuerna med respondenterna utgående från de hypoteser som framställdes i kapitel fyra. Det här kapitlet i sin tur kommer att presentera resultaten från kapitel 7 i en mer överskådlig tabell. Efter det kommer analysen att gå närmare in på riksdagsledamöternas egentliga inställning till multipla mandat som ett övergripande fenomen. Det görs både utgående från deras personliga erfarenheter av att inneha multipla mandat, och utgående från deras åsikter kring multipla mandat som fenomen.

För att klargöra resultaten kring hypoteserna som lades fram i kapitel 4 ytterligare, har en sammanställning över hypoteserna gjorts i en tabell. Resultaten presenteras i tabell 4.

Tabell 4. Sammanställning över hypotesernas överensstämmighet med resultaten i intervjuerna.

Hypotes	Resultat	Exempel ur citaten
H1: Maktkoncentrationen är en följd av en riksdagsledamots vilja att bli omvald som riksdagsledamot.	Stämmer delvis. Två av respondenterna motiverade sitt beslut att kandidera i välfärdsområdesvalet med att det förbättrar deras chanser i framtida val.	<i>Ulla-Maj: Med tanke på att bli omvald så är det bra att ställa upp i så många val som möjligt så att väljarna inte glömmer en.</i>
H2: Institutionella stridigheter förekommer mellan de olika förvaltningsnivåerna bland riksdagsledamöter som innehar multipla mandat och då väger den egna regionens intressen tyngst i beslutsfattandet.	Stämmer delvis. Alla respondenter har upplevt institutionella stridigheter så till den del stämmer hypotesen. Att prioritera den egna regionen stämmer enbart för Boris. De övriga respondenterna har inget på förhand bestämt resonemang som de följer ifall institutionella stridigheter förekommer.	<i>Boris: Det fanns en farhåga innan välfärdsområdesvalet att ifall ingen riksdagsledamot blir invald i välfärdsområdet skulle det området ha en svagare position när det kommer till förhandlingar mellan välfärdsområde och stat.</i>

<p>H3: Då medborgarna har motsägelsefulla krav på en riksdagsledamot som innehar multipla mandat är det majoritetens åsikt inom den egna kommunen som väger in tyngst.</p>	<p>Stämmer inte. De flesta respondenterna har inte noterat att medborgarna skulle ställa krav eller önskemål på dem som skulle stå i strid med varandra.</p>	<p><i>Sven: Jag har flera tusentals väljare. De är inte namnmärkta vem som röstar på mig så att det är omöjligt att säga att då måste man bara som kör sitt eget race och ta den vägen som känns rätt helt enkelt.</i></p>
<p>H4: En riksdagsledamot med mandat på tre förvaltningsnivåer har inte tid att sköta alla uppdrag så ansvarsfullt som hen skulle vilja.</p>	<p>Stämmer delvis. Tidsanvändningen är ett enormt problem för majoriteten av respondenterna. Det framkommer ändå att det är främst privatlivet som lider, inte uppdragen. Det finns ändå respondenter som prioriterat bort olika möten, vilket skulle tyda på att också uppdragen i sig lider.</p>	<p><i>Inger: Man måste lära sig vilka möten som inte är så viktiga och som man kan skippa och det är nog en yrkeskunskap som man får via fler mandat.</i></p>
<p>H5: En riksdagsledamot med multipla mandat upplever sig ha bättre kontakt till medborgarna i den egna regionen än vad de tror att riksdagsledamöter med enkelmandat har.</p>	<p>Stämmer delvis. Två av respondenterna upplever sig ha bättre kontakt med medborgare än ledamöter med enkelmandat. De övriga har inte noterat detta, vilket ändå inte behöver betyda att det inte skulle stämma även för dem.</p>	<p><i>Astrid: Det har funnits några tillfällen som vi ordnat (med mitt parti) där jag nog tror att jag träffat mer medborgare för att jag har fler mandat. Det är nog ändå främst vid tälten som också jag har kontakt med medborgare på gräsrotsnivå.</i></p>

Källa: Intervjuer med respondenterna.

Sammanfattningsvis kan man konstatera att ingen av hypoteserna stämmer helt överens med resultatet från intervjuerna. Trots det stämmer de flesta hypoteserna överens med resultaten åtminstone till någon del.

8.1. Riksdagsledamöters inställning till multipla mandat

I alla intervjuer med respondenterna lyfte de fram både positiva och negativa aspekter kring multipla mandat. Som kapitel 7 påvisade upplevde de flesta respondenterna att innehav av multipla mandat försvårar deras eget privatliv väsentligt, eftersom de inte har tid att träffa vänner eller familj i den mån som de skulle önska. Trots det var alla respondenter också noggranna med att lyfta fram vilka fördelar multipla mandat medför. Det kan te sig naturligt eftersom alla respondenter själva innehar multipla mandat.

Den främsta positiva aspekten kring multipla mandat som framkommer under alla intervjuer var den förbättrade kontakten mellan de olika förvaltningsnivåerna, som uppstod med anledning av deras multipla mandat. Alla respondenter hävdade att deras eget deltagande och det egna mandatet bidrar positivt till kontakten mellan de olika förvaltningsnivåerna. De flesta respondenterna lyfte också fram den ökade förståelsen för de beslut som fattas på de olika nivåerna. Flera av respondenterna hävdade också att andra riksdagsledamöter som inte innehar multipla mandat till en viss mån saknar denna förståelse. Respondenterna bedömde också att deras egen kunskapsnivå i olika frågor höjts med anledning av deras multipla mandat. Bland annat Ulla-Maj konstaterade under intervjun att det behövs politiker som sitter på flera nivåer samtidigt men att det också behövs politiker som innehar enbart ett uppdrag. Det här motiverar hon med att det behövs en politisk erfarenhet i alla organ på alla förvaltningsnivåer, som fås genom innehav av multipla mandat. Därmed är det tydligt att hon förespråkar multipla mandat ur den här bemärkelsen. Också Bernhard var inne på samma linje och säger att den kunskap han själv innehar med anledning av hans multipla mandat är till stor fördel för alla förvaltningsnivåer där han fungerar som beslutsfattare. Också Roger lyfte fram samma sak kring den kunskap han besitter under sin intervju, vilket framgår ur följande citat.

Roger: Du får en djupare förståelse för de utmaningar som kommunerna och den typ av kommun som du själv bor i har, och hur det påverkas av de beslut som vi tar i riksdagen och vice versa.

Också den utökade möjligheten till påverkan som multipla mandat medför såg både Boris och Sven som en positiv sak. En enskild politiker strävar, enligt både Boris och Sven, efter så mycket makt som möjligt. Det kan du i Finland uppnå genom att inneha multipla mandat på flera förvaltningsnivåer. Därmed ser Boris och Sven multipla mandat som något positivt specifikt för deras egna påverkningsmöjligheter. Boris lyfter också fram den samhälleliga nyttan med att en och samma person innehar flera mandat, eftersom kunskap fritt kan flöda mellan förvaltningsnivåerna. Det framgår ur följande citat.

Boris: Kunskapen flyter naturligt mellan de olika förvaltningsnivåerna (på grund av multipla mandat), vilket vi har en enorm nytta av i hela samhället.

Som tidigare konstaterats lyfte flera respondenter också fram nyttan med multipla mandat inom partierna. Flera av respondenterna var inne på att partierna gynnas av att en person som redan från tidigare innehar multipla mandat kandiderar i val, eftersom exempelvis riksdagsledamöter samlar väldigt mycket röster. Det här lyfte bland annat Astrid fram i sin intervju genom att påpeka att det finländska valsystelet är uppbyggt så att de politiska partierna vinner på att ha personer, i det här fallet riksdagsledamöter med multipla mandat, som samlar mycket röster på sina listor. Med andra ord ser respondenterna fördelar med multipla mandat på ett samhälleligt plan, för de enskilda partierna och för dem själva på ett personligt plan.

Trots det präglades intervjuerna till en stor del av de nackdelar som multipla mandat medför. Som tidigare konstaterats var tidsanvändningen den nackdel som framkom mest under intervjuerna och som respondenterna helt klart hade starka åsikter kring. Utöver tidsanvändningen såg respondenterna ändå flera andra nackdelar med multipla mandat som fenomen.

Bernhard konstaterade redan i början av sin intervju att han nog på ett principiellt plan ställer sig väldigt negativt till multipla mandat eftersom det ofrånkomligt leder till en maktkoncentration och försvårar inträdet i politiken för nya personer. Också Boris ställde sig av principiella orsaker negativt till multipla mandat och därför hade han bland annat beslutat sig för att inte kandidera i det kommande välfärdsområdesvalet, trots att han nu fungerar som beslutsfattare i sitt välfärdsområde och ser många fördelar med det. Astrid var inne på samma linje som Boris eftersom också hon ställer sig negativt till multipla mandat som ett övergripande fenomen. Hon konstaterade också under intervjun att hon av den orsaken inte

kommer att inneha multipla mandat på tre förvaltningsnivåer efter att följande välfärdsområdesval och kommunalval ägt rum trots att hon inte ännu bestämt sig för vilken av nivåerna hon kommer att sluta på.

Flertalet respondenter uppgav också att de kandiderat i flera olika val, trots att de egentligen ställer sig negativt till multipla mandat. Det märktes speciellt i frågan om välfärdsområdesvalet där många av respondenterna ansåg att kontakten mellan välfärdsområdet och riksdagen är så pass viktig nu då områdena håller på att byggas upp att det är en fördel att riksdagsledamöter fungerar som beslutsfattare även där. Bland respondenterna som lyfte fram detta, fanns riksdagsledamöter som både innehar multipla mandat på två och på tre förvaltningsnivåer. Både Bernhard och Ulla-Maj använde sig av den här motiveringen för att nämna några exempel.

En annan nackdel som respondenterna lyfte fram kring multipla mandat som fenomen är att flera hade upplevt tillfällena där de känt av moraliska jäv i beslutsfattandet, trots att de kanske inte varit jäviga enligt de juridiska definitionerna. Det exempel som lyftes fram kring det här flest gånger under intervjuerna var riksdagens beslut om välfärdsområdenas finansiering. Boris i sin tur hade upplevt det mellan alla nivåer, vilket konkretiseras i följande citat.

Boris: Åtminstone på tankebasis kan fördelarna för kommun, välfärdsområde och riksdag ibland gå helt i kors och då måste man bara bilda sig en åsikt utifrån helheten men det är inte alltid så lätt.

Boris var under sin intervju också väldigt noggrann med att framföra att multipla mandat på tre förvaltningsnivåer inte alls är något nytt fenomen i Finland trots att medierna enligt honom försöker få det att se ut som så.

Boris: Det här är på inget sätt ett nytt fenomen fastän många försöker få det att se ut så. Vi har i flera årtionden haft politiker som också fungerat i sjukvårdsdistriktens styrelser och fullmäktigen eller i samkommuner vid sidan av sitt kommunala uppdrag eller vid sidan av sitt uppdrag som riksdagsledamot. Vi har alltså haft tre nivåer hur länge som helst och det är inget konstigt med det.

Med den här utredningen som bakgrund är det lätt att konstatera att alla respondenter nog ser både fördelar och nackdelar med att inneha multipla mandat. De främsta fördelarna är ofta samhälleliga och hänger samman med synergier mellan de olika förvaltningsnivåerna. De flesta respondenterna ser också fördelar med multipla mandat på ett personligt plan eftersom det ökar deras egna påverkningsmöjligheter och förbättrar deras framtidsutsikter inom politiken. De negativa aspekterna i sin tur hänger samman med att få privatlivet att gå ihop med arbetet samt en sammanblandning av de olika nivåerna och moraliska jäv. Utgående från det här kan man dra slutsatsen att riksdagsledamöterna förhåller sig både positivt och negativt till multipla mandat som fenomen.

Det finns ändå ytterligare en fråga som behöver granskas för att kunna bilda sig en uppfattning om vilken inställning riksdagsledamöterna har till multipla mandat som fenomen. Det kommer att göras genom att undersöka hur respondenterna förhåller sig till en lagändring om att förbjuda multipla mandat på tre förvaltningsnivåer i Finland. För många av respondenterna skulle det därmed handla om att förbjuda de mandat de själva för tillfället innehar. Frågan om att förbjuda multipla mandat på tre förvaltningsnivåer genom lag påvisar tydligt ifall det är för- eller nackdelarna som väger tyngst i deras resonemang kring multipla mandat hos respondenterna. Det här resonemanget bygger på att riksdagsledamöterna inte skulle förespråka en lagändring om att förbjuda multipla mandat om de ser fler fördelar än nackdelar med att samma person fungerar som beslutsfattare på flera förvaltningsnivåer samtidigt.

I frågan om en lagändring var respondenterna relativt samstämmiga. De allra flesta respondenter skulle förespråka en lagändring om att förbjuda multipla mandat på tre förvaltningsnivåer. Resultatet framgår närmare i tabell 5.

Tabell 5. Sammanställning respondenternas svar på frågan om att förbjuda multipla mandat på tre förvaltningsnivåer.

Respondent	Skulle du förespråka en lagändring om att förbjuda multipla mandat på tre förvaltningsnivåer i Finland?
Bernhard	Ja.
Roger	Ja.
Ulla-Maj	Ja, definitivt.
Sven	Ja.
Inger	Nej, eftersom det skulle lägga mindre partier i en ojämlig ställning.
Astrid	Absolut.
Boris	Ja, om alla andra partier stöder den.

Källa: Intervjuer med respondenterna.

Ur tabellen framgår tydligt att sex av sju respondenter skulle vara beredda att stöda ett lagförslag om att förbjuda multipla mandat på tre förvaltningsnivåer i Finland. Bland annat Ulla-Maj, som själv innehar multipla mandat på tre förvaltningsnivåer, säger att tre nivåer är alldeles för mycket för en och samma person. Också Sven är inne på samma linje som Ulla-Maj och säger under intervjun att tre förvaltningsnivåer helt enkelt är för mycket för en och samma person med tanke på tidsanvändningen. Sven skulle förespråka att man väljer två förvaltningsnivåer. Ulla-Maj förespråkar också att beslutsfattare borde välja två nivåer i stället för att inneha mandat på tre, vilket idag är möjligt. Hon säger ändå också att en dylik lagändring skulle skapa problem i Finland i och med att alla val inte förrättas på samma dag. Hon förespråkar därmed också att alla val i Finland skulle förrättas på samma dag för att kunna komma åt problematiken kring multipla mandat i Finland. Med andra ord blir det genom Ulla-Majs svar tydligt att nackdelarna kring multipla mandat är större än fördelarna. Också Boris säger i sin motivering till varför han skulle förespråka att förbjuda multipla mandat på tre förvaltningsnivåer, att det skulle ge utrymme för fler i politiken. Han tycker ändå att man också borde gå in för att förrätta alla val på samma dag för att få det att fungera i praktiken, precis som Ulla-Maj. Därmed är det tydligt att också Boris anser att nackdelarna med att inneha multipla mandat på tre förvaltningsnivåer idag är fler än fördelarna.

Även Astrid skulle vilja begränsa antalet mandat som en och samma person kan inneha samtidigt till två. Hon skulle gärna vilja att en lagändring kring det här sker redan innan år 2025 då både välfärdsområdesvalet och kommunalvalet kommer att förrättas. Astrid poängterar ändå att hon ser stora fördelar av att beslutsfattare innehar multipla mandat och därför skulle hon önska att det vore möjligt att fungera som beslutsfattare på två förvaltningsnivåer även i fortsättningen, precis som Ulla-Maj och Boris. Astrid målar upp bilden för hur hennes ideala verklighet skulle se ut i följande citat.

Astrid: Det skulle vara idealt om många också i framtiden kunde fungera på två förvaltningsnivåer så att någon till exempel fungerar i en kommun och i välfärdsområdet medan någon annan skulle fungera i riksdagen och välfärdsområdet. Då kunde vi ändå åtnjuta samma synergier som idag utan att en och samma person skulle inneha mandat på tre nivåer.

Inger är den enda av respondenterna som förhåller sig negativt till att förbjuda multipla mandat på tre förvaltningsnivåer. Hon motiverar sin ståndpunkt med att det skulle försvaga den politiska konkurrensen specifikt för hennes eget parti, eftersom det är ett litet parti. Hon säger under intervjun att större partier skulle ha fler potentiella röstmagneter som de skulle kunna placera in på kandidatlistorna inför val ifall mandaten skulle begränsas till två. För hennes parti skulle det enligt henne inte vara möjligt i samma utsträckning, eftersom partiet helt enkelt har färre aktiva. Hon säger ändå att hon på ett principiellt plan kunde tänka sig att stöda ett dylikt lagförslag om man bortser från problematiken mellan stora och mindre partier. Därmed förhåller sig även Inger försiktigt positivt till att förbjuda multipla mandat på tre förvaltningsnivåer ifall det inte skulle drabba hennes parti negativt i en större utsträckning än för övriga partier.

Alla de svarande var ändå noggranna med att poängtera att man i ett sådant fall borde höra experter och också se ifall det finns grundlagsstridigheter i ett dylikt förfarande. Trots det var en överväldigande majoritet av respondenterna i nuläget positivt inställda till att förbjuda multipla mandat på tre förvaltningsnivåer. Alla respondenter tyckte dock att multipla mandat på två förvaltningsnivåer inte är något som borde förbjudas utan för dem det handlar specifikt om att förbjuda mandat på tre nivåer. Det här är ett resonemang som kan kopplas till forskningsfrågan som presenterades tidigare i avhandlingen.

Hur förhåller sig finländska riksdagsledamöter till multipla mandat som fenomen under riksdagsperioden 2019–2023?

Med det här som bakgrund är slutsatsen i avhandlingen att riksdagsledamöterna förhåller sig negativt till multipla mandat på tre förvaltningsnivåer eftersom en stor majoritet av respondenterna skulle vara beredda att förbjuda multipla mandat på tre förvaltningsnivåer helt. Eftersom respondenterna ändå inte skulle vara beredda att förbjuda multipla mandat på två förvaltningsnivåer kan man konstatera att respondenterna ändå har en positiv inställning till multipla mandat som ett mer övergripande fenomen. Det är specifikt innehav av multipla mandat på tre förvaltningsnivåer som gör respondenternas inställning negativ till multipla mandat. Detta trots att alla respondenter även såg nackdelar med multipla mandat på två förvaltningsnivåer, vilket framkom under intervjuerna med respondenterna. Det tyder på att respondenterna ändå ser fler fördelar än nackdelar med multipla mandat då dessa granskas specifikt för två förvaltningsnivåer.

8.2. Diskussion

Resultaten i avhandlingen påvisar bland annat att riksdagsledamöterna har en negativ inställning till multipla mandat på tre förvaltningsnivåer. Trots det tyder resultaten på att riksdagsledamöterna har en positiv inställning till multipla mandat på två förvaltningsnivåer. Det här är ett helt nytt bidrag till forskningsområdet eftersom detta inte har undersökts tidigare. Utöver riksdagsledamöternas inställning till multipla mandat har också många andra aspekter varit objekt för granskning i avhandlingen. Därmed kommer det här kapitlet att ytterligare konkretisera vilka av resultaten i undersökningen som stämmer överens med den tidigare gjorda forskningen och vilka av resultaten som inte gör det. Utgångspunkten kommer ligga i de hypoteser som presenterades i kapitel 4 och som sedan undersöktes i form av resultatet i kapitel 7. Utöver det här kommer detta avsnitt även att föra en diskussion om vad skillnaderna i resultaten och den tidigare forskningen kan bero på.

Den här studien har flertalet gånger påvisat att multipla mandat leder till maktkoncentration. Det framkom i bland annat Van de Voorde och de Vets (2020) undersökning som presenterades i kapitel 2. Även om den tidigare forskningen på den här punkten är nästintill entydig, var inte alla respondenter överens om att multipla mandat leder till maktkoncentration. Skillnaderna i respondenternas resonemang var också väldigt olika varandra. Medan bland annat Sven

hävdade att maktkoncentration inte förekommer, var Bernhard i stället inne på att multipla mandat ofrånkomligen leder till maktkoncentration och att det är skadligt för demokratin i stort. Det här tyder på att riksdagsledamöterna har väldigt olika uppfattningar om fenomenet maktkoncentration, samt hur det tar sig uttryck. Studien har också påvisat att multipla mandat, och därmed även maktkoncentrationen, är en konsekvens av många olika faktorer. Dels kan maktkoncentrationen härledas till en politikers vilja att bli omvald som riksdagsledamot, till partiernas vilja att samla så många röster som möjligt eller till ett väljarbeteende där en tidigare lokalförankring ses som en stark resurs hos en kandidat i val. Med andra ord har flera av de tidigare forskningarna stämt överens med resultatet i den här studien.

Det den här studien också bevisat är att många riksdagsledamöter ser den lokala förankringen, genom sina uppdrag inom en kommun eller ett välfärdsområde, som väldigt viktigt och något som stärker deras lokala förankring som riksdagsledamot. Resultaten tyder också på att det för en riksdagsledamot är väldigt svårt att frikoppla sig från sitt lokala- eller regionala uppdrag efter inval i riksdagen. Därmed stärker resultaten i den här studien den teori som Arter och Söderlund (2022) kommit fram till i sin forskning. Det påvisas också av att alla respondenter påbörjat sin politiska karriär inom kommunalpolitiken. Det stämmer överens med den tidigare forskningen som påvisar att majoriteten av de finländska riksdagsledamöterna har påbörjat sin politiska karriär i ett kommunfullmäktige (Shugart m.fl., 2005). Det här beror på väljarbeteendet i Finland främjar kandidater som redan innehar en politisk plattform eller ett politiskt mandat från tidigare (Shugart m.fl., 2005). Därmed har alla respondenter haft ett politiskt mandat i en kommun från tidigare innan de blev invalda i riksdagen. Ingen av respondenterna har gett upp mandatet i sin hemkommun, trots sitt inval i riksdagen, vilket tyder på att de har svårt att frikoppla sig från sitt uppdrag som även Arter och Söderlund (2022) påvisat i sin tidigare forskning. Undantaget är Inger som haft pauser från sina uppdrag inom kommunalpolitiken för att senare återvända då hon igen haft mer tid för dem.

Den tidigare forskningen är också väldigt tydlig med att det förekommer institutionella stridigheter mellan de olika förvaltningsnivåerna (Väänänen, 1980). En riksdagsledamot som innehar multipla mandat borde därmed märka av dessa stridigheter. Detta stämmer överens med resultatet i den här avhandlingen eftersom alla respondenter konstaterar att de upplevt institutionella stridigheter mellan sina uppdrag. Hur respondenterna väljer att agera i dylika situationer skiljer sig dock från varandra i en väldigt hög grad. Medan någon respondent väljer att tillämpa förtroendepincipen väljer en annan att tillämpa väljarprincipen. Den tidigare

forskningen har antytt på att nyinvalda beslutsfattare i en högre utsträckning använder sig av väljarprincipen jämfört med personer som varit invalda en längre tid (Gilljam m.fl., 2010). Någon dylik fördelning syns ändå inte bland respondenterna, trots att dessa består av både riksdagsledamöter som sitter sin första mandatperiod i riksdagen och riksdagsledamöter som har flera decenniers erfarenhet av riksdagsarbetet. Det kan bero på att respondenterna inte har någon klar uppfattning om vilken grupp de främjar i sitt politiska arbete även om de regelbundet skulle använda sig av någon av principerna.

Ur resultaten i avhandlingen framgår också att riksdagsledamöterna inte upplever att medborgarna skulle ställa krav på dem som står i strid med varandra. Det här stämmer inte överens med den tidigare forskningen som presenterades bland annat i kapitel 2. Den tidigare forskningen har bland annat påvisat att en responsiv beslutsfattare behöver agera i enlighet med väljarnas krav och önskemål (Anckar, 1980). I och med att en del av respondenterna inte upplevt att väljarna eller medborgarna hört av sig till dem i en speciellt stor utsträckning kan det tyda på två olika saker. Antingen tyder det på att riksdagsledamöterna inte är responsiva beslutsfattare, i enlighet med Anckars (1980) teori, eller på att medborgarna och väljarna är nöjda med hur de agerar i beslutsfattandet och därför inte hör av sig. Eftersom de riksdagsledamöter som intervjuats innehar mandat på flera förvaltningsnivåer, och därmed träffar medborgare med jämna mellanrum, är det mer sannolikt att medborgarna helt enkelt är nöjda med hur ledamöterna agerar i det politiska beslutsfattandet. Trots det kan inga entydiga slutsatser kring detta dras eftersom de bakomliggande orsakerna kan vara betydligt mer mångfacetterade.

Resultaten i avhandlingen tyder också klart på att tidsanvändningen är ett stort problem för riksdagsledamöter med multipla mandat. Det här framkommer i majoriteten av intervjuerna där respondenter sade att deras tid inte räcker till och att de ser stora utmaningar med sin tidsanvändning. Av de respondenter som inte upplevde tidsanvändningen som ett problem för deras egen del, sade alla att de ser stora utmaningar med tidsanvändningen hos sina kolleger med anledning av multipla mandat. Det här stämmer bra överens med resultat från tidigare forskningar. Bland annat Aula och Konttinen (2020) har undersökt hur väl arbetet som riksdagsledamot går att kombinera med privatlivet. I undersökningen framkom att en tredjedel av de svarande har stora svårigheter i att kombinera privatlivet med uppdraget som riksdagsledamot (Aula & Konttinen, 2020). Resultatet i den här avhandlingen påvisar också att majoriteten av respondenterna har stora svårigheter att kombinera sitt privatliv med sina

politiska uppdrag. En av de svarande som innehar multipla mandat sade dock att han inte upplever sig ha problem med tidsanvändningen eftersom han varken har familj eller barn. Det här tyder på att det är mycket svårt att kombinera multipla mandat med ett privatliv som innefattar barn eller någon annan typ av familj där bland annat föräldrar och barnbarn också ingått i studien. Ett privatliv som inte innefattar barn eller familj är därmed mindre tidskrävande och går lättare att kombinera med multipla mandat, åtminstone om man följer resultatet utgående från intervjuerna. Det är ändå enbart en respondent som uppgett att tidsanvändningen inte är ett problem eftersom han inte har vare sig familj eller barn. På grund av antalet respondenter som uppgett detta, är antagandet svårt att generalisera på övriga riksdagsledamöter.

Den tidigare forskningen har också påvisat att de riksdagsledamöter som innehar multipla mandat har en starkare kontakt till medborgare och väljare jämfört med riksdagsledamöter som innehar enbart ett mandat (Van de Voorde & de Vet, 2020). Det finns även tidigare forskning som fokuserat på samma sak bland svenska riksdagsledamöter och som stärker resonemanget (Karlsson, 2018). Trots det upplevde enbart ett fåtal av respondenterna att de skulle ha mer kontakt med medborgare än övriga riksdagsledamöter som inte innehar multipla mandat. Det här kan bero på att majoriteten av de finländska riksdagsledamöterna innehar multipla mandat på tre förvaltningsnivåer, vilket medför att majoriteten av riksdagsledamöterna med andra ord skulle ha en ökad kontakt till medborgare. Det här kan försvåra för den enskilda riksdagsledamöten att urskilja att man har fler kontakter till medborgare än övriga riksdagsledamöter även om teorin skulle stämma. I den finska riksdagens sammansättning är det trots allt enbart en tredjedel av riksdagsledamöterna som innehar mandat enbart i riksdagen. Det här betyder att de ökade kontakterna är snarare en regel än ett undantag, vilket kan göra det svårare att urskilja. Med andra ord kan det väl hända att riksdagsledamöterna har fler kontakter till fältet, trots att de själva inte märkt av det. Av respondenterna fanns ändå två stycken som upplevde sig ha en ökad kontakt med medborgare med anledning av sina multipla mandat, vilket stärker den tidigare forskningen kring fenomenet.

Sammanfattningsvis kan man konstatera att resultaten i den här avhandlingen stämmer väl överens med flera av de tidigare gjorda forskningarna. Det fanns även en del punkter där resultatet i den här avhandlingen inte stämde överens med den forskning som gjorts tidigare. Den här avhandlingen har också undersökt helt nya forskningsområden som exempelvis riksdagsledamöternas inställning till multipla mandat på tre förvaltningsnivåer. Resultatet var

tydligt att riksdagsledamöterna har en negativ inställning till multipla mandat på tre förvaltningsnivåer men de flesta förhåller sig ändå positivt till multipla mandat på två förvaltningsnivåer. Därmed utgör den här avhandlingen också ett viktigt bidrag till forskningsområdet och en potentiell diskussion i Finlands riksdag kring multipla mandat som ett mer övergripande fenomen. I en forskning är det också viktigt att reflektera kring potentiella begränsningar med den egna forskningen och forskningsupplägget och det kommer att behandlas i följande avsnitt.

8.3. Begränsningar

Alla forskningar har begränsningar och därmed även denna avhandling. Vilka dessa begränsningar är och hur man exempelvis hade kunnat höja på validiteten i undersökningen kommer att diskuteras i det här kapitlet.

Den här undersökningen har varit ute efter att påvisa tendenser framom exakta svar. Enligt tidigare forskning är det fungerande att använda sig av ett mindre urval ifall man är ute efter att visa på just tendenser (Harboe, 2013). Även Ahrne och Eriksson-Zetterquist (2017) rekommenderar att intervjua minst sex till åtta personer i en kvalitativ undersökning för att det material som samlats in ska kunna anses vara oberoende av personliga åsikter. Därmed har den här undersökningen begränsats till att intervjua sju personer, vilket skulle vara tillräckligt om man använder sig av Ahrne och Eriksson-Zetterquists (2017) teori. Frågan som kvarstår är därmed ifall det är möjligt att generalisera ett resultat som utgått från sju personer på alla 200 riksdagsledamöter? På den här frågan finns inget entydigt svar. Trots det är det sannolikt att resultaten inte går att generalisera på exakt alla finländska riksdagsledamöter. Det är exempelvis sannolikt att det finns någon riksdagsledamot som har en positiv inställning till multipla mandat på tre förvaltningsnivåer även om alla respondenter i den här undersökningen förhåller sig negativt till multipla mandat på tre nivåer, åtminstone ur ett principiellt perspektiv. Därmed är det inte möjligt att generalisera undersökningen på precis alla riksdagsledamöter. Trots det ger studien ett underlag för att påvisa tendenser bland de finländska riksdagsledamöterna. Det här betyder i praktiken att resultatet i studien kan antas gälla på majoriteten av de finländska riksdagsledamöterna.

Därmed är det möjligt att anta att fler riksdagsledamöter förhåller sig skeptiskt till multipla mandat på tre förvaltningsnivåer eftersom resultaten i undersökningen är så pass tydliga.

Resultaten stärks ytterligare av att respondenterna representerar flera olika partier. Trots det är det värt att påpeka att alla finländska riksdagspartier inte finns representerade bland respondenterna. Därmed är det exempelvis teoretiskt möjligt att det finns något parti som har en väldigt stark positiv inställning till multipla mandat på tre förvaltningsnivåer som inte framkommer ur undersökningen. Eftersom respondenterna befinner sig i olika livssituationer, kommer från olika partier, har en olika lång erfarenhet av riksdagsarbetet och kommer från olika valkretsar är det här ändå osannolikt. Valet av intervjuobjekt har varit strategiskt just ur den här synvinkeln, det vill säga att försöka möjliggöra att resultatet skall gå att generalisera på flera riksdagsledamöter i en så hög utsträckning som möjligt. I en studie som den här skulle det ändå aldrig vara möjligt att intervjua alla 200 riksdagsledamöter av rent praktiska orsaker och därmed skulle studien oavsett behöva generalisera resultatet.

Det är även värt att notera risken om att respondenterna inte varit ärliga under sin intervju. Intervjufrågorna var på många plan känsliga för riksdagsledamöterna som offentliga personer. Därmed var en garanti för anonymitet en aspekt som den här avhandlingen gjort klart för alla respondenter för att underlätta ärlighet för dem. Innan intervjuerna genomfördes presenterades också undersökningens riktlinjer kring databearbetning samt att EU:s förordning om datasäkerhet (EU 2016/679) tillämpas i undersökningen för att ytterligare stärka anonymiteten för respondenterna. Trots det var alla respondenter medvetna om att jag arbetar för ett regeringsparti i riksdagen, vilket för någon kan ha varit ett problem eftersom de inte hade möjlighet att vara anonyma inför själva frågeställaren. Exempelvis opposition versus regering var ett väldigt känsligt ämne i riksdagen då intervjuerna genomfördes med anledning av ett spant politiskt läge, vilket i viss mån kan ha påverkat respondenternas ärlighet. Bland respondenterna fanns också riksdagsledamöter som representerar ett oppositionsparti. Under intervjuerna diskuterades även exempelvis partiernas interna strategier inför val, vilket för många av respondenterna kan ha varit ett känsligt ämne att dela med sig till någon som inte tillhör samma parti. Med det här som bakgrund kan undersökningen inte garantera att alla respondenter varit ärliga under intervjuerna men under insamlingen av data har aspekter som skulle motverka oärlighet beaktats. Med ovanstående motiveringar som bakgrund kunde undersökningens resultat vara mer pålitliga ifall frågeställaren inte själv skulle ha haft en stark politisk koppling till ett specifikt parti i riksdagen.

Samtidigt är det värt att konstatera att mitt arbete för ett regeringsparti i riksdagen också kan generera mer ärliga svar bland respondenterna. Det kan härledas till att jag som frågeställare

från tidigare har en inblick i riksdagens arbete samt vilka följer multipla mandat kan leda till rent konkret för en riksdagsledamot. Det här kan skapa en ökad tillit till mig som frågeställare eftersom jag genom mitt arbete redan från tidigare var bekant med fenomenet. Med andra ord kan min position som frågeställare påverka respondenterna både positivt och negativt, vilket behöver beaktas i undersökningen.

Validiteten är också en aspekt som nu kommer att undersökas närmare då undersökningen är genomförd. Med validitet avses ifall valet av metod, utförandet analyserna och slutsatserna är i enlighet med frågeställningen (Bryman, 2018). Validiteten mäter ifall man verkligen undersöker de fenomen man säger sig mäta, och är med andra ord en väldigt viktig del av undersökningen och därmed behöver utvärderas. Den här undersökningen har granskat finländska riksdagsledamöters inställning till multipla mandat som fenomen. I resultaten i undersökningen framgår att alla respondenter på ett principiellt plan motsätter sig multipla mandat på tre förvaltningsnivåer. Med det här som bakgrund tyder det på att studien undersökt precis det som från början skulle mätas i undersökningen.

Undersökningen har ändå genomförts på ett betydligt bredare plan än att enbart fråga riksdagsledamöter hur de förhåller sig till multipla mandat som fenomen. Det här har gjorts för att kunna förankra deras syn på multipla mandat i de konsekvenser som de tidigare resultaten i studien påvisat att multipla mandat bland riksdagsledamöter leder till. Det här fick även riksdagsledamöterna att fundera på multipla mandat ur ett bredare samhällsligt perspektiv, vilket var positivt för själva studien. Detta resulterade också i att studien kunde behandla flertalet hypotesformuleringar samt jämföra resultaten med den tidigare gjorda forskningen. Därmed möjliggjorde själva genomförandet av studien att också granska multipla mandat som ett mer övergripande samhällsligt fenomen.

Då validitet granskas som i undersökningar som gjorts genom intervjuer är det också viktigt att intervjufrågorna är rätt och tydligt ställda (Trost, 2010). Riksdagsledamöterna lever en väldigt hektisk vardag, vilket även den här studien påvisat. Det betydde i praktiken att riksdagsledamöterna ibland blev distraherade av annat under intervjuerna. Det kunde handla om att deras telefon ringde eller att riksdagens högtalare utlyste möte för stora utskottet. För att undvika dylika distraktioner under intervjuer i framtiden borde intervjuerna ha ägt rum i tysta utrymmen utan distraktioner. Rent praktiskt skulle det ändå ha försvårat genomförandet av intervjuerna. Detta eftersom riksdagshuset var en naturlig mötesplats för intervjuerna

eftersom riksdagsledamöterna snabbt kunde ta sig dit, specifikt med tanke på ledamöternas optimala tidsanvändning. Jag tror att det skulle ha varit betydligt svårare att få riksdagsledamöter att delta i undersökningen ifall intervjuerna skulle ha ägt rum på något annat ställe. Detta är ändå något som behöver beaktas i fråga om validitet och där undersökningen kunde ha haft rum för förbättring.

I studier som genomförs genom intervjuer är det också viktigt att beakta pauser, tonlägen eller ofullständiga meningar. Dessa bör också beaktas för att tolkningen av svaren ska vara så korrekta som möjligt (Kvale & Brinkman, 2014). Det här gjordes genom att bända in intervjuerna för att det senare skulle vara lätt att gå tillbaka och analysera ifall tolkningen av svaren blivit oklar. Alla intervjuer genomfördes också fysiskt för att möjliggöra en lättare identifiering av tonlägen och stämningen under själva intervjun. Trots det kan inbandningen och den fysiska intervjun påverka respondenternas ärlighet. En inbandning betyder att det finns bevis på vad du sagt, vilket kan ha påverkat någon av respondenterna negativt. Detta trots att riktlinjerna för användningen av materialet presenterades innan intervjuerna påbörjades, där det bland annat framgick att allt material kommer att förstöras efter att studien är klar. Med den ovanstående redogörelsen som bakgrund är det tydligt att den här studien har försökt beakta validiteten i en så hög utsträckning som bara möjligt.

9. Avslutning

I den här avhandlingen har finländska riksdagsledamöters inställning till multipla mandat som fenomen analyserats. Det har gjorts genom att inledningsvis undersöka multipla mandat som ett samhällsligt fenomen samt vilka konsekvenser multipla mandat leder till på ett samhällsligt plan. Utgående från de konsekvenser som denna granskning resulterade i, har en jämförelse kring multipla mandat bland riksdagsledamöter mellan Finland och Sverige gjorts. Det gjordes för att få fram vilka likheter och skillnader det finns mellan länderna kring multipla mandat, samt vad likheterna och skillnaderna kan bero på utgående från ländernas karaktärsdrag och kontext. I jämförelsen blev det klart att både Finland och Sverige innehar flertalet riksdagsledamöter med multipla mandat. Det framgick också att finländska riksdagsledamöter innehar multipla mandat på tre förvaltningsnivåer i en betydligt högre grad än de svenska riksdagsledamöterna. I Finland innehar över hälften av riksdagsledamöterna uppdrag på tre förvaltningsnivåer medan motsvarande siffra i Sverige är tre procent.

Resultatet i jämförelsen pekar på att det här kan härledas till skillnaderna i valsystemen mellan Finland och Sverige. Eftersom Finland tillämpar öppna listor i alla val medan Sverige tillämpar halvöppna listor där partierna gjort upp rangordningen mellan kandidaterna på förhand, leder det till att det finländska valsystemet är mer personfixerat än det svenska valsystemet. Tidigare erfarenhet från politiska uppdrag ökar en kandidats igenkänningsfaktor, vilket för många väljare kan vara en avgörande faktor i ett valsystem som är väldigt personfixerat (von Schoultz m.fl., 2020). Därmed är slutsatsen att det finländska valsystemet gynnar förekomsten av multipla mandat i en högre grad än vad det svenska valsystemet gör. Det är ändå värt att konstatera att det finns övriga aspekter som inverkar på förekomsten av multipla mandat som presenterades i kapitel 2 och därmed är valsystemet inte den enda faktorn som bidrar till att multipla mandat bland riksdagsledamöter förekommer i en större utsträckning i Finland än i Sverige. Eftersom det inte tidigare genomförts undersökningar som skulle ha jämfört multipla mandat bland riksdagsledamöter mellan Finland och Sverige är resultaten i den här undersökningen ett konkret bidrag till forskningen.

I och med att Finland innehar en betydligt högre grad riksdagsledamöter med multipla mandat på tre förvaltningsnivåer, övergick avhandlingen till att analysera de finländska riksdagsledamöternas inställning till multipla mandat. Det gjordes genom anonyma intervjuer med finländska riksdagsledamöter. De riksdagsledamöter som intervjuades innehade själv

uppdrag på antingen två eller tre förvaltningsnivåer. Intervjuerna analyserades och resultaten presenterades utgående från på förhand upp gjorda hypoteser. Hypoteserna var kopplade till de konsekvenser som den tidigare undersökningen kommit fram till att multipla mandat leder till.

Ur intervjuerna framgick det att riksdagsledamöterna ser både positiva och negativa effekter med multipla mandat. Dessa aspekter har undersökts både från ett samhälleligt och ett personligt perspektiv. Flertalet respondenter lyfte fram den egna tidsanvändningen som den enskilt största problematiken kring multipla mandat. Många av respondenterna noterade även en ökad maktkoncentration och institutionella stridigheter mellan de olika förvaltningsnivåerna som en följd av att samma personer innehar uppdrag på alla tre nivåer. Respondenterna förde även fram att multipla mandat också leder till goda synergier mellan de olika förvaltningsnivåerna och att riksdagsledamöter som innehar multipla mandat sitter på en unik kunskap som behövs på alla tre förvaltningsnivåer. Eftersom en överväldigande majoritet av riksdagsledamöterna ändå var för att förbjuda multipla mandat på tre förvaltningsnivåer i Finland, tyder det på att inställningen till multipla mandat på tre förvaltningsnivåer var negativ bland respondenterna. Det i sig är intressant eftersom det är just riksdagsledamöterna som har makten att begränsa multipla mandat bland beslutsfattare ifall de så önskar. Med andra ord tyder resultatet på att många av respondenterna är missnöjda med i vilken utsträckning multipla mandat idag förekommer i Finland. Därmed kommer diskussionen kring multipla mandat med stor sannolikhet att fortsätta och det är möjligt att även Finland går in för att begränsa antalet multipla mandat på tre förvaltningsnivåer ifall frågan blir aktuell.

Det är också värt att notera att Finland kanske inte ännu sett de övergripande effekterna av multipla mandat på tre förvaltningsnivåer eftersom fenomenet är så pass nytt. Valfärdsområdena, som utgör den nya nivån av beslutsfattande i Finland, har exempelvis inte ännu kört i gång sin verksamhet, det vill säga att erbjuda social- och hälsovårdstjänster åt befolkningen, då avhandlingen skrivs och intervjuerna genomfördes. Verksamheten i valfärdsområdena inleds vid ingången av år 2023, vilket betyder att effekterna av multipla mandat som fenomen ännu kan utvecklas över tid. Det betyder också att frågan kommer att aktualiseras inom en mycket snar framtid.

Personligen tror jag att Finland kommer att gå in för att begränsa möjliga multipla mandat till enbart två nivåer. Det här antagandet gör jag delvis på basis av resultatet i den här studien men också med anledning av att valfärdsområdesvalet och kommunalvalet kommer att slås ihop

från och med år 2025. Precis som många av respondenterna i den här studien också var inne på finns det flera positiva aspekter med att invalda beslutsfattare både från kommunerna och från riksdagen är med och bygger upp välfärdsområdena. Att bygga upp välfärdsområdet görs ändå främst enbart under den första mandatperioden vilket i praktiken betyder att det inte längre finns ett lika stort behov av de synergier som multipla mandat medför under de kommande mandatperioderna. Eftersom en stor del av de finländska medborgarna också förhåller sig negativt till multipla mandat på tre förvaltningsnivåer tror jag att en begränsning av multipla mandat till två är ett beslut som riksdagen kommer att fatta i framtiden. Även om det inte skulle göras genom en lagändring tror jag att färre riksdagsledamöter i framtiden kommer att sitta som beslutsfattare på tre nivåer, trots att det skulle vara möjligt. Flera av respondenterna säger att de redan nu bestämt sig för att stå över valet åtminstone på en nivå då välfärdsområdevalet och kommunalvalet förrättas år 2025. Därmed tror jag att Finland kommer att gå åt samma håll som Sverige där det fortfarande är möjligt att sitta som beslutsfattare på tre förvaltningsnivåer men få väljer att göra det även om en lagändring inte skulle bli aktuell i den finländska riksdagen.

Det som ändå står klart är att multipla mandat som fenomen i Finland leder till flertalet negativa konsekvenser för demokratin och samhället i stort. Också en stor del av medborgarna i Finland ställer sig negativt till multipla mandat som fenomen vilket framkommer i bland annat en undersökning gjord av EVA där två tredjedelar av finländarna skulle vilja begränsa antalet mandat som en person kan inneha samtidigt till antingen ett eller två (Haavisto & Rother, 2022). Samma sak framkommer i en undersökning gjord av Malmberg och Karv (2022). Missnöjet mot multipla mandat både bland medborgare och riksdagsledamöter i Finland tyder på att diskussionen kring multipla mandat kommer att fortsätta i Finland. Den här avhandlingen är därmed ett bidrag till den fortsatta diskussionen.

Källförteckning

Ahrne, G., & Eriksson-Zetterqvist, U. (2015). Intervjuer. (kap.3) I Ahrne, G., & Svensson, P. (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber.

Amnå, E., & Ekman, J. (2014). Standby Citizens: diverse faces of political passivity. *European Political Science Review*, 6(2), pp. 261–281. doi:[10.1017/S175577391300009X](https://doi.org/10.1017/S175577391300009X)

Anckar, D. (1980). *Responsivitet – om begreppet, företeelsen och forskningsområdet*, (Särtryck Politiikka nr 1 1980), Statsvetenskapliga institutionen, Åbo Akademi. Åbo.

Andersson S., Ersson S., Karlsson E., Kleberg O., Laure T., Nilsson M., Redebäck S., & Sjöstrand G. (2012). Motståndskraft, oberoende, integritet - kan det svenska samhället stå emot korruption? *Transparency international Sverige*. p. 128.

https://www.transparency.org/files/content/pressrelease/20120208_Sweden_NIS_SE.pdf

Arter, D., & Söderlund, P. (2022). When even the prime minister sits on the municipal council. Analysing the value of ‘localness’ and Finnish MPs’ incentives to ‘cumulate’ in an open-list voting system. *Acta Polit.* doi: [10.1057/s41269-022-00234-x](https://doi.org/10.1057/s41269-022-00234-x)

Audrey, A., Wauters, B., & Pilet, J. (2012). It’s not only about lists: explaining preference voting in Belgium. *Journal of election, parties and public opinion* 22(3). pp. 293–313. doi: [10.1080/17457289.2012.692374](https://doi.org/10.1080/17457289.2012.692374)

Aula, V., & Konttinen, L. (2020). Miten kansaa edustetaan? Selvitys kansanedustajien työstä eduskuntatyön uudistamiseksi. *Sitran selvityksiä*, (165).
<https://www.sitra.fi/app/uploads/2020/02/miten-kansaa-edustetaan.pdf>

Autioniemi, J., Lundstedt, T., Tolvanen, M., & Virikko, S. (2022). Poliitiikan polttava tuolileikki. *Libera-säätiö*. Helsinki.

Bach, L. (2012). *Faut-il abolir le cumul des mandats?* Paris: Presses de la Rue d’Ulm.

Baxter, P., & Jack, S. (2008). Qualitative Case Study Methodology: Study Design and Implementation for Novice Researchers. *Qualitative Report*, 13(4). p. 544–556.
doi: [10.46743/2160-3715/2008.1573](https://doi.org/10.46743/2160-3715/2008.1573)

Bengtsson, Å., Hansen, K. M., Hardarson, O., Narud, H. M., & Oscarsson, H. (2014). *The Nordic Voter. Myths of Exceptionalism*. Colchester: ECPR Press.

Bengtsson, Å., & Wass, H. (2009). Styles of Political Representation: What do Voters Expect? *UC Irvine: Center for the Study of Democracy*. pp. 55–81.
<https://escholarship.org/uc/item/0sd3x8n0>

van Biezen, I., Mair, P., & Poguntke, T. (2012). Going, going,...gone? The decline of party membership in contemporary Europe. *European Journal of Political Research*. 51(1). pp. 24–56. doi:[10.1111/j.1475-6765.2011.01995.x](https://doi.org/10.1111/j.1475-6765.2011.01995.x)

Bittner, A. (2011). *Platform or Personality? The Role of Party Leaders in Elections*. Oxford: Oxford University Press. doi: [10.1093/acprof:oso/9780199595365.001.0001](https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199595365.001.0001)

Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology* 3(2). pp. 77-101. doi: [10.1191/1478088706qp063oa](https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa)

Brothén, M. (2005). Riksdagsledamöternas arbetsvecka i *Riksdagen i en ny tid, Sex rapporter till 2002 års riksdagskommitté*. Stockholm: Riksdagskommittén, Sveriges riksdag. pp. 140–175.

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Upplaga 3. Stockholm: Liber.

Bäck, H. (2004). *Av de många ett. Västra Götalandsregionens politiker. Partipolitiska och territoriella skiljelinjer*. Göteborg. Förvaltningshögskolan, Göteborgs universitet.

Carey, J. M., & Shugart, M. S. (1995). Incentives to cultivate a personal vote: A rank ordering of electoral formulas. *Electoral Studies*, 14(4), pp. 417–439.

doi: [10.1016/0261-3794\(94\)00035-2](https://doi.org/10.1016/0261-3794(94)00035-2)

Cox, G. W., & Katz, J. N. (1996). Why Did the Incumbency Advantage in US House Elections Grow? *American Journal of Political Science*, 40(2). pp. 478–497.

doi: [10.2307/2111633](https://doi.org/10.2307/2111633)

Crisp, B. F., Olivella, S., Malecki, M., & Sher, M. (2013). Vote-Earning Strategies in Flexible List Systems: Seats at the Price of Unity. *Electoral Studies*, (32). pp. 658–669.

doi: [10.1016/j.electstud.2013.02.007](https://doi.org/10.1016/j.electstud.2013.02.007)

Dahlgaard, O. J. (2016). You Just Made It: Individual Incumbency Advantage under Proportional Representation. *Electoral Studies*, (44). pp. 319–328.

doi: [10.1016/j.electstud.2016.09.004](https://doi.org/10.1016/j.electstud.2016.09.004)

Dalen, M. (2007). *Intervju som metod*. Malmö: Gleerups Utbildning.

Dalton, R. J., Burklin, W. P., & Drummond, A. (2001). Public Opinion and Direct Democracy. *Journal of Democracy*, 12(4). pp. 141–153. doi:[10.1353/jod.2001.0066](https://doi.org/10.1353/jod.2001.0066)

David, M., & Sutton, C. D. (2016). *Samhällsvetenskaplig metod* (Översättning: Torhell). Lund: Studentlitteratur.

Davidsson, L. (2007). *Valsystem och representationseffekter: en jämförande studie av 25 länder*. Stockholm: Fritze.

Dodeigne, J. (2014). (Re-)Assessing Career Patterns in Multi-Level Systems: Insights from Wallonia in Belgium. *Regional & Federal Studies*, 24(2). pp. 151–171.

doi: [10.1080/13597566.2013.865605](https://doi.org/10.1080/13597566.2013.865605)

Esaiasson, P. G. (2017). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Wolters Kluwer.

Eulau, H., Wahlke, J. C., Buchanan, W., & Leroy C. F. (1959). The Role of the Representative: Some Empirical Observation on the Theory of Edmund Burke. *The American Political Science Review*. American Political Science Association, 53(3). pp. 742–756.
doi: [10.2307/1951941](https://doi.org/10.2307/1951941)

Europeiska kommissionen. (2020-06-20). *Special Eurobarometer 502 Report "Corruption"*.
<https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2247>

Fangen, K., & Sellerberg, A. (2011). *Många möjliga metoder*. Lund: Studentlitteratur.

Fejes, A., & Thornberg, R. (2009). *Handbok i kvalitativ analys*. Stockholm: Liber.

Folke, O., Persson, T., & Rickne, J. (2016). The Primary Effect: Preference Votes and Political Promotions. *The American Political Science Review*, 110(3). pp. 559–578.
doi:[10.1017/S0003055416000241](https://doi.org/10.1017/S0003055416000241)

François, A. (2006). Testing the “Baobab Tree” Hypothesis: The Cumul des Mandats as a Way of Obtaining More Political Resources and Limiting Electoral Competition. *French Politics*, 4(3). pp. 269–291. doi: [10.1057/palgrave.fp.8200107](https://doi.org/10.1057/palgrave.fp.8200107)

François, A. (2013). Do French people like the ‘cumul des mandats’? *French Politics*, 11(2). pp. 204–215. doi: [10.1057/fp.2013.5](https://doi.org/10.1057/fp.2013.5)

Fredén, A., & Oscarsson, H. (2015). Skäl att rösta strategiskt i riksdagsval i Bergström, A., Johansson, B., Oscarsson, H. & Oskarson, M. (red), *Fragment: SOM-undersökningen 2014* (63) pp. 377–386. SOM-institutet. <https://www.gu.se/sites/default/files/2020-05/Fragment---hela-boken.pdf>

Gilljam, M., Karlsson, D., & Sundell, A. (2010). Representationsprinciper i riksdag och kommuner (kap. 3) i Brothén, M., & Holmberg, S. (red) *Folkets representanter. En bok om riksdagsledamöter och politisk representation i Sverige*. Göteborg: Litorapid Media AB.

Haavisto, N., & Rother, N. (2022). *Aluevaalien valuviat*. Elinkeinoelämän valtuuskunta EVA. pp. 1–6. <https://www.eva.fi/wp-content/uploads/2022/01/eva-arvio-036.pdf>

Hájek L. (2017). The Effect of Multiple-Office Holding on the Parliamentary Activity of MPs in the Czech Republic. *The Journal of Legislative Studies*, 23(4). pp. 484–507.
doi:[10.1080/13572334.2017.1394735](https://doi.org/10.1080/13572334.2017.1394735).

Harboe, T. (2013). *Grundläggande metod. Den samhällsvetenskapliga uppsatsen*. Gleerups Utbildning AB. Översättning av Per Larson.

Heinelt, H., & Bertrana X. (2014). *The Second Tier of Local Government in Europe : Provinces, Counties, départements and Landkreise in Comparison*. London: Taylor & Francis Group.

Helsingin Sanomat, (2022-09-28). Päättäjä ei millään ennätä joka paikkaan. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/paakirjoitukset/art-2000009099430.html>

Henriksson, L. (2019). *Ger uppdraget åsikten*. Licentiatavhandling. Åbo Akademi. Åbo Akademi University Press. pp. 149–158. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-765-929-1>

Hermansson, J. (2010). *Valsystem*. Stockholm: SNS Förlag.

Hjerm, M., Lindgren, S., & Nilsson, M. (2015). *Introduktion till samhällsvetenskaplig analys*. Malmö: Gleerups Utbildning.

Holmberg, S., & Möller, T. (1999). *Premiär för personval: forskningsrapporter*. Stockholm: Fakta info direkt.

Holmberg, S., & Oscarsson, H. (2004). *Väljare. Svenskt väljarbete under 50 år*. Stockholm: Norstedts Juridik.

Judge, D. (1999). *Representation: Theory and Practice in Britain*. London: Routledge.

Justitieministeriet - Information och resultattjänst. (2020). *Riksdagsval 2019, Resultaten*.

Hämtad från: <https://tulospalvelu.vaalit.fi/EKV-2019/se/lasktila.html>

Justitieministeriet - Information och resultatjänst. (2021). *Kommunalval 2021, Resultaten*.

Hämtad från: <https://tulospalvelu.vaalit.fi/KV-2021/se/lasktila.html>

Justitieministeriet - Information och resultatjänst. (2022). *Välfärdsområdesvalet 2022, Resultaten*.

Hämtad från: <https://tulospalvelu.vaalit.fi/AV-2022/se/lasktila.html>

Karlsson, D., & Gilljam, M. (2015). Den lokala demokratins utmaningar i Demokratiutredningen: Delaktighet och jämlikt inflytande (2015:96). *Låt fler forma framtiden!* Stockholm: Elanders (2015). pp. 465–506.

Karlsson, D. (2018). *Folkets främsta företrädare*. Göteborgs universitet: Förvaltningshögskolan och statsvetenskapliga institutionen.

Karvonen, L. (2003). *Statskick. Att bygga demokrati*. Stockholm: SNS Förlag.

Karvonen, L. (2010). *The personalization of politics. A study of parliamentary democracies*. Colchester: ECPR Press.

Kekkonen, J. (2011). *Kontextuell rättshistoria*. (1. red.). Forum iuris.

Knapp, A. (1991). The cumul des mandats, local power and political parties in France. *West European Politics*, 14(1). pp. 18–40. doi: [10.1080/01402389108424830](https://doi.org/10.1080/01402389108424830)

Kolam, K. (1994). *Lokal och regional förvaltning i Norden*. Stockholm: Fritzes.

Narud, H. M., Pedersen, M. N., & Valen, H. (2002). *Party Sovereignty and Citizen Control. Selecting Candidates for Parliamentary Elections in Denmark, Finland, Iceland and Norway*. Odense: University Press of Southern Denmark.

Gilljam, M., & Hermansson, J. (2003). *Demokratins mekanismer*. Malmö: Liber AB.

Kvale, S., & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur AB.

Larsen, A. K. (2009). *Metod helt enkelt: en introduktion till samhällsvetenskaplig metod* (Översättning: B. Kärnekull, E. Kärnekull). Malmö: Gleerup.

Larsson, S. (2011). *Kvalitativ analys: Exemplet fenomenografi*. Lund: Studentlitteratur.

Lehto, M. (2020.10.21). Näin ministerit ja puoluejohtajat osallistuvat kotikuntien valtuustojen kokouksiin – Saarikko, Orpo ja Leppä useimmin pois. *Ilta-Sanomat*.
<https://www.is.fi/politiikka/art-2000007632926.html>

Lundell, K. (2014). Personval eller slutna partilistor: spelar det någon roll? *Kalevi Sorsa Säätiö*. pp. 1–24. <https://sorsafoundation.fi/wp-content/uploads/sites/807/2014/01/Lundell-Personval-eller-partilistor.pdf>

Lundell, K., & Högström J. (2021). Institutions or the Societal Setting? Explaining Invalid Voting in Local Elections in Sweden. *Scandinavian Political Studies* 44(3) . pp. 280–298. doi:[10.1111/1467-9477.12199](https://doi.org/10.1111/1467-9477.12199)

Malmberg, F., & Karv, T. (2022). Finlandssvenskarnas åsikter om politikernas mandatackumulering i Karv, T., & Backström, J. (red). *Svenskfinland i pandemitider. Resultat från den finlandssvenska medborgarpanelen Barometern 2020–2022*. Institutet för samhällsforskning (Samforsk), Åbo Akademi, Vasa. pp. 41–46.
<https://www.barometern.fi/wp-content/uploads/2022/08/Svenskfinland-i-pandemitider.pdf>

Miles, R., E. (1978). The Origin and Meaning Of Miles' Law. *Public Administration Review*. 38(5). pp. 399–403. doi: [10.2307/975497](https://doi.org/10.2307/975497)

Mudde, C., & Kaltwasser. R. (2012). *Populism in Europe and the America: Threat or Corrective for Democracy?* Cambridge: Cambridge University Press.
doi:[10.1017/CBO9781139152365](https://doi.org/10.1017/CBO9781139152365)

Mylly, J. (1989). *Maalaisliitto 1918–1939*. Maalaisliitto-keskustapuoleen historia 2. Helsinki: Kirjayhtymä.

Navarro, J. (2009). *Multiple Office Holders in France and in Germany: An Elite Within the Elite?* SFB 580 Mitteilungen.

Norén Bretzer, Y. (2010) *Sveriges politiska system*. Lund: Studentlitteratur AB.

Oscarsson, H., & Holmberg, S. (2009). *Därför vann Alliansen. En sammanfattning av några resultat från valundersökningen 2006*. Örebro. Statistiska Centralbyrån, enheten för demokratistatistik.

Osipova, Elsa. (2021.02.27). IL: Kansanedustaja Ano Turtiainen on erotettu perussuomalaisista. *Yle*. <https://yle.fi/uutiset/3-11813107>

Paloheimo, H., & Wiberg, M. (1997). *Politiikan perusteet*. Borgå: WSOY.

Pekola-Sjöblom, M. (2021). *Kuntalaistutkimus 2020: Eri tekijöiden tärkeys kuntavaaleissa äänestäessä*. Kuntaliitto.
<https://www.kommunforbundet.fi/sites/default/files/media/file/Eri%20tekij%C3%B6iden%20merkitys%20kuntavaaleissa%20%C3%A4%C3%A4nestett%C3%A4ess%C3%A4.pdf>
(Hämtad 14.06.2022)

Pitkin, H. F. (1967). *The concept of representation*. Berkeley: University of California Press.

Pulliainen, E. (2006). *Kansanedustajan valta ja vastuu*. Helsinki: Ochre Chronicles.

Put, G. J., von Schoultz, Å., & Isotalo, V. (2020). Fighting over friends and neighbors: The effect of inter-candidate geographic distance on intra-party competition. *Political Geography*, Volume 81. doi [10.1016/j.polgeo.2020.102219](https://doi.org/10.1016/j.polgeo.2020.102219).

Redmond, P., & Regan, J. (2015). Incumbency Advantage in a Proportional Electoral System: A Regression Discontinuity Analysis of Irish Elections. *European Journal of Political Economy*, 38(1). pp. 244–256. doi: [10.1016/j.ejpoleco.2015.03.002](https://doi.org/10.1016/j.ejpoleco.2015.03.002)

Ryynänen, A. (2012.04.30). Kansanedustajien kaksoisroolit kuntapäätäjänä ovat ongelmallisia. *Kuntalehti*. <https://kuntalehti.fi/kolumnit/kansanedustajien-kaksoisroolit-kuntapaattajina-ovat-ongelmallisia/>

Saarts, T., Sootla, G., & Kattai, K. (2021). Estonia: The consolidation of partisan politics in a small country with small municipalities (kap 24) i Kjaer, U., Steyvers, K., & Gendźwiłł, A. (red) *Routledge Handbook of Local Elections and Voting in Europe*. New York: Routledge.

Sandberg, S. (2014). *The Function of Multiple-Office Holding in the Decentralized Welfare State: Exploring the Deviant Finnish Case*. Papper presenterat vid NOPSA, Göteborg.

von Schoultz, Å. (2018). Electoral Systems in Context: Finland, i Herron, E. S., Pekkanen, R. J., & Shugart, M. S., (red), *The Oxford Handbook of Electoral Systems*. Oxford Handbooks.Oxford University Press. pp. 601-626. doi:[10.1093/oxfordhb/9780190258658.013.42](https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780190258658.013.42)

von Schoultz, Å., Järvi, T., & Mattila, M. (2020). Edustuksellisuuden henkilökohtainen ulottuvuus – puoluejohtajat ja ehdokkaat i Borg, S., Kestilä-Kekkonen, E., & Wass, H. (red): *Politiikan ilmastomuutos – Eduskuntavaalitutkimus 2019*. (Oikeusministeriön julkaisuja. Selvityksiä ja ohjeita; No. 2020:5). Oikeusministeriö. pp. 169-195. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-838-7>

Shugart, M. S., Valdini, M. E., & Suominen, K. (2005). Looking for Locals: Voter Information Demands and Personal Vote-Earning Attributes of Legislators under Proportional Representation. *American Journal of Political Science*, 49(2). pp. 437–449. doi: [10.2307/3647687](https://doi.org/10.2307/3647687)

Sipinen, J., & Koskimaa, V. (2020). Ehdokkaiden taustaominaisuuksien merkitys ehdokasasettelussa i Kestilä-Kekkonen, E., & von Schoultz, Å. (red), *Ehdokkaat vaalientillä: Eduskuntavaalit 2019*. (Oikeusministeriön julkaisuja, Selvityksiä ja ohjeita; No. 2020:16). pp. 26–56. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-890-5>

Sipinen, J., & von Schoultz, Å. (2020). Ehdokkaiden edustuskäsitykset i Kestilä-Kekkonen, E., & von Schoultz, Å. (red), *Ehdokkaat vaalientillä: Eduskuntavaalit 2019*.

(Oikeusministeriön julkaisuja, Selvityksiä ja ohjeita; No. 2020:16). Oikeusministeriö. pp. 147–159. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-890-5>

Street, J. (2012). Do Celebrity Politics and Celebrity Politicians Matter? *The British Journal of Politics and International Relations*, 14(3). pp. 346–356.
doi: [10.1111/j.1467-856X.2011.00480.x](https://doi.org/10.1111/j.1467-856X.2011.00480.x)

Sundberg, J. (2003). The Electoral System of Finland: Old and Working Well (pp. 473–490) i Grofman, B. & Lijphart, A. (red) *The Evolution of Electoral and Party systems in the Nordic Countries*. New York: Agathon Press.

Sverigedemokraterna. (2022). *Vi är inte som alla de andra partierna - och det är bra*.
<https://sd.se/vad-vi-vill/inte-som-alla-de-andra/> (Hämtad den 2022-08-23).

Tavits, M. (2010). Effect of Local Tier on Electoral Success and Parliamentary Behaviour. *Party Politics*, 16(2). pp. 215–235. doi: [10.1177/1354068809341053](https://doi.org/10.1177/1354068809341053)

Thomassen, J. J. A. (1994). Empirical Research into Political Representation: Failing Democracy or Failing Models? i Jennings, M. K., & Mann, T. E. (red), *Elections at Home and Abroad, Essays in Honor of Warren Miller* (pp. 237–265). Michigan University Press.

Tjora, A. (2012). *Från nyfikenhet till systematisk kunskap: kvalitativ forskning i praktiken*. Studentlitteratur.

Trost, J. (2010). *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur.

Tuori, K. (2005). Vallanjako - vaiettu oppi. *Lakimies*, 103(7). pp. 1021–1049.
<http://elektra.helsinki.fi/se/l/0023-7353/103/7-8/vallanja.pdf>

Valmyndigheten. (2022). *Valresultat 2018*. Hämtad från:
<https://www.val.se/valresultat/riksdag-region-och-kommun/2018/valresultat.html>

de Vaus, D. (2001). *Research Design in Social Research*. SAGE Publications Ltd. London.

Van de Voorde, N. (2019). Does multiple office-holding generate an electoral bonus? Evidence from Belgian national and local elections, *West European Politics*, 42(1). pp. 133–155, doi:[10.1080/01402382.2018.1498218](https://doi.org/10.1080/01402382.2018.1498218)

Van de Voorde, N., & de Vet, B. (2020). Is All Politics Indeed Local? A Comparative Study of Dual Mandate-Holders' Role Attitudes and Behaviours in Parliament. *Swiss Political Science Review*, 26(1). pp. 51–72. doi: [10.1111/spsr.12388](https://doi.org/10.1111/spsr.12388)

Van de Voorde, N. (2020). Municipal Councillors in Parliament, a Handicap for Legislative Activism? Parliamentary Productivity of Dual Mandate-Holders in the Belgian Federal Assembly between 1995 and 2014. *Parliamentary Affairs*, 73(3). pp. 565–585. doi:[10.1093/pa/gsz011](https://doi.org/10.1093/pa/gsz011)

Väänänen, P. (1980). Kansanedustajan Kunnallispoliittinen Profiili. *Kanava* 7. pp. 411–416.

Väänänen, P. (1996). *Parlamentaarikot kuntien kentillä: tutkielman kansanedustajista kunnallispolitiikassa vuosina 1971–1995*. Espoo: P.Väänänen.

Wallendahl, M. (2021.07.13). Justitieministern: "Ministrar och partiledare borde inte ställa upp i regionvalet i januari". *Svenska Yle*. <https://svenska.yle.fi/a/7-10003302>.

Wilhelmsson, N. (2017). 100 år av finländskt folkstyre i Männistö, L., & Wilhelmsson, N. (red), *Det bubblar under demokratins yta*. Helsingfors: Justitieministeriet. pp. 9–14.

Wittman, D. (1983). Candidate Motivation: A Synthesis of Alternative Theories. *American Political Science Review*, 77(1). pp. 142–157. doi: [10.2307/1956016](https://doi.org/10.2307/1956016)

Yin, R. (2009). *Case Study Research: Design and methods*. (Fourth Edition). Sage Publications, Inc.

Lagstiftning, propositioner och förordningar

EU:s dataskyddsförordning 2016/679

FFS 731/1999 Finlands grundlag

FFS 410/2015 Kommunallag

FFS 611/2021 Lag om välfärdsområden

FFS 714/1999 Vallag

SFS 2005:837 Vallag

Bilaga 1

Intervjufrågor

1. Hur är det att inneha multipla mandat som riksdagsledamot? Varför tror du att riksdagsledamöter väljer att inneha multipla mandat?
2. Upplever du att det finns fördelar med att inneha multipla mandat? Vilka är dessa i så fall?
3. Upplever du att det finns nackdelar med att inneha multipla mandat? Vilka är dessa i så fall?
4. Vad är orsaken till att du själv har valt att inneha multipla mandat?
5. Tycker du att multipla mandat bland riksdagsledamöter till någon form av maktkoncentration, hur tar den sig i uttryck i så fall?
6. Ser du några utmaningar i din egen tidsanvändning på grund av dina egna multipla mandat och hur tar det sig i uttryck?
7. Anser du att det finns institutionella stridigheter eller intressekonflikter mellan de olika förvaltningsnivåerna där du fungerar som beslutsfattare? Hur agerar du i dylika situationer som beslutsfattare?
8. Upplever du att kontakten mellan dina väljare och dig som politiker har stärks eller försvagas med anledning av dina övriga mandat, vid sidan av ditt riksdagsuppdrag?
9. Upplever du att dina väljare ställer krav på dig som beslutsfattare som är motsägelsefulla mellan de olika förvaltningsnivåerna där du fungerar som beslutsfattare? Hur agerar du i så fall i sådana situationer?
10. Skulle du förespråka en lagändring om att förbjuda multipla mandat på tre förvaltningsnivåer i Finland? Du får gärna motivera ditt svar.
11. Finns det något övrigt som du skulle vilja lägga till eller lyfta fram kring detta?